

EIZ U MEDIJIMA

LIPANJ 2015.

Sadržaj

Odjeci institutskih aktivnosti u medijima 7

Pojavljivanje znanstvenika Instituta u medijima 86

ODJECI INSTITUTSKIH AKTIVNOSTI U MEDIJIMA

Studija EIZ-a opravdala visinu ugovora HRT-a i ZAMP-a

Autor: Saša Paparella

ZAMP je od Ekonomskog instituta Zagreb naručio studiju po kojoj bi ekonomski opravdana cijena licence za autorsko pravo za HRT mogla biti i do 3,8 mil. eura godišnje

ZAMP naručio studiju koja daje za pravo gl. ravnatelju HRT-a Goranu Radmanu (Foto: Patrik Macek/PIXSELL)

Lanjsko potpisivanje 67 milijuna kuna vrijednog trogodišnjeg ugovora o prijenosu licence za autorsko pravo između HRT-a i HDS ZAMP-a izazvao je kritike pojedinih članova NO-a javne televizije.

Pritom se tvrdilo i da su vršeni pritisci kako bi HRT prihvatila takav, po njihovu mišljenju nepovoljan ugovor. Zbog toga je HDS ZAMP- kako bi se otklonile sumnje u poslovnu opravdanost zaključenog ugovora- od zagrebačkog Ekonomskog instituta zatražio izradu studije pod nazivom Određivanje ekonomski opravdane cijene licence za autorsko pravo za HRT. "Željeli smo biti potpuno sigurni u ispravne analize, vođene pregovore i korektno ponuđen ugovor HRT-u", navode u HDS ZAMP-u. Autori studije koju potpisuje Maruška Vizek pristupili su ocjeni visine naknade na tri različita načina- usporedbom tarifa europskih zemalja, usporedbom troškova izdvajanja za autorska prava javnih radija i televizija u odnosu na ukupne troškove te izravnim vještačenjem udjela glazbe u programima HRT-a.

"Sve tri vrste analize dale su isti rezultat: naknada koju je HRT ugovorio s HDS ZAMP-om značajno je niža od europskog prosjeka, odnosno u poslovnom smislu - u korist je HRT-a", navode naručitelji te citiraju zadnji pasus izvršnog sažetka studije: "Na temelju sveukupne analize izvršene u studiji možemo stoga zaključiti da je prosječna tarifa za televizijski program HRT niža za 48 posto od europskog prosjeka te ju je moguće povećati do razine od 2,5 posto jer bi se ona tada približila prosječnoj vrijednosti tarife vrijednostima u ostalim europskim zemljama. Istovremeno, prosječna tarifa za radijski program HRT niža je za 24 posto od europskog prosjeka i moguće ju je povećati do razine od 4,07 posto, kako bi se ona uskladila s prosječnom vrijednosti tarife u europskim zemljama."

U HDS ZAMP-u ističu da "rezultate studije ne tumače i ne objavljuju s ciljem izmjene postojećih ugovornih odredbi s kojima je u ovom trenutku zadovoljan. Samo napominjemo da je ovime na najvišem stručnom nivou potvrđena opravdanost zaključenog ugovora i činjenica da je on, kao što smo od početka i tvrdili, povoljan i za HRT". U studiji Ekonomskog instituta navodi se da je cilj njihova istraživanja bio utvrditi

ekonomski opravdanu cijenu kolektivne licence za autorsko pravo za HRT. U prvom segmentu napravljena je usporedba prosječne naknade za licencu za autorsko pravo za javne televizije i javne radio stanice u 25 europskih zemalja, a ustanovilo se da ukupno 18, odnosno 20 zemalja ima višu prosječnu tarifu od Hrvatske.

Nadalje stoji da "i kad bi se kao kriterij određivanja tarife koristila zastupljenost glazbe u programu", proizlazi da je postojeća tarifa za 35 posto niža. Navodi se i da je prosječni europski izdatak javnih televizija za autorsko pravo po stanovniku 1,31 euro, dok u Hrvatskoj na izdatke za autorsko pravo na glazbena djela javna radiotelevizija troši 0,7 eura po stanovniku. "Na temelju sveukupne analize, možemo zaključiti da je navedene tarifa moguće povećavati maksimalno do one točke u kojoj bi ukupni izdaci HRT-a za autorsko pravo i za radijski i za televizijski program iznosili 3,8 milijuna eura", navodi se u studiji Ekonomskog instituta.

Počelo s postotkom

Prvi ugovor još iz 1992.

Prvi ugovor između HDS-a i HRT-a potpisan je još 1992., a to su učinili tajnik Ivo Josipović i generalni direktor Antun Vrdoljak. Tada je dogovoreno da će se HDS-u uplaćivati po 2,5 posto od ukupno ubrane bruto radijske pretplate te 0,4 od ukupno ubrane televizijske pretplate. Od 2005. uveden je fiksni iznos od 21 milijun kuna. Taj se iznos s vremenom povećao sve do 25,5 kuna godišnje, odnosno 67,5 milijuna kuna na rok od tri godine. Toliko vrijedi zadnji u nizu sklopljenih ugovora između HDS-a i HRT-a o emitiranju autorskih glazbenih djela, a zbog kojeg je studija naručena.

POZITIVNI TREND

Prehrambena industrija povećava udjel u izvozu

Autor: Z. K.

Hrvatska prehrambena industrija relativno je dobro podnijela posljedice recesije, ali najnoviji trendovi potvrđuju snažan konkurencijski pritisak i potrebu jačanja izvozne konkurentnosti. Koncentracija na manji broj izvoznih proizvoda ukazuje na neiskorištene potencijale i potrebu većeg ulaganja u inovacije i razvoj novih proizvoda, pokazuje analiza izvozne konkurentnosti prehrambene industrije Hrvatske, koju je javnosti predstavio Ekonomski institut Zagreb

Izvor: Guliver/Thinkstock; autor: Thinkstock

Poveća li se potražnja za prehrambenim proizvodima za milijun kuna, tada BDP Republike Hrvatske raste za skoro dva milijuna kuna, a broj zaposlenih u ekonomiji povećava se za dvije osobe (1,95), pokazuju rezultati prvog istraživanja izvozne konkurentnosti i učinaka prehrambene industrije na hrvatsko gospodarstvo koji jasno potvrđuju strateški značaj prehrambene industrije za ukupni hrvatski izvoz, industrijsku proizvodnju i gospodarstvo.

Analizu je predstavio dr. sc. Goran Buturac, znanstveni savjetnik Ekonomskog instituta, naglasivši kako se u prehrambenoj industriji realizira oko 24 posto ukupne proizvodnje prerađivačkog sektora, a zapošljava oko 20 posto zaposlenih te da ova industrija ima istovremeno velik značaj za razvoj poljoprivrede.

'Prehrambena industrija je peta najveća izvozna grana unutar prerađivačke industrije u Hrvatskoj, a osim učinaka na proizvodnju i zaposlenost ima i velik značaj za razvoj poljoprivrede proizvodnje. Zbog toga je poboljšanje izvozne konkurentnosti domaće prehrambene industrije nezaobilazan faktor uspješnog razvoja industrije i gospodarstva u cjelini', naglasio je Buturac.

Procjenjuje se da je u 2013. godini Hrvatska je izvezla 22 posto vrijednosti svoje prehrambene proizvodnje, ali uz postojanje značajnog vanjsko-trgovinskog deficita.

U 2013. taj izvoz je iznosio 676 milijuna eura za prehrambene proizvode i 102 milijuna eura za pića. Već godinama u izvozu hrane dominiraju riba, šećer, umaci i proizvodi od umaka, sladni ekstrakti, proizvodi od krupice i brašna, čokolada, konzervirani proizvodi od mesa, kruh, kolači i keksi te voda i pivo. Od 2001. do 2013. udio prehrambene industrije u ukupnom izvozu porastao je sa 6,4 posto na 8,5 posto. U tom razdoblju razina izvozne konkurentnosti prehrambenih proizvoda nije se značajnije promijenila, dok se izvozna konkurentnost pića poboljšala.

I dalje su najznačajnije izvozna tržišta BIH, Slovenija, Srbija i Italija, gdje se izvozi pola (53 posto) ukupnog izvoza hrane i pića. Prve tri države članice su CEFTA-e, udruženja na čije tržište Hrvatska izvozi daleko najviše prehrambenih proizvoda (42 posto ukupnog izvoza u 2013.).

Recesija koja je nastupila 2008. godine pridonijela je slabljenju potražnje na tim tržištima, ali je vanjsko-trgovinska bilanca pozitivna. 'Hrvatska prehrambena industrija je bez sumnje najbolje pozicionirana na tržištu CEFTA-e. Tu je najveći broj proizvoda s izraženim komparativnim prednostima, najveći stupanj diversifikacije proizvoda te relativni i apsolutni vanjsko-trgovinski suficit', naglasio je Buturac.

Situacija na tržištima tzv. starih članica Europske unije je drugačija i karakterizira ju negativna vanjsko-trgovinska bilanca i velika izvozna koncentracija. Na samo 10 izvoznih proizvoda otpada gotovo tri četvrtine ukupnog izvoza u te države. Pored toga upravo izvoz na ta tržišta u 2013. obilježen je najvećim padom, od 12 posto. U stare članice EU-a plasira se 22 posto ukupnog izvoza hrane i pića, a glavni vanjsko-trgovinski partneri su Italija, Njemačka i Austrija.

Kao neiskorišten potencijal pokazale su se nove članice EU, na kojima prehrambene tvrtke plasiraju 21 posto svojeg ukupnog izvoza. Naime, druge države su na tržištima novih država članica EU prosječno godišnje povećavale svoj izvoz 10 posto, dok ga je Hrvatska povećavala za 7 posto. U novim članicama hrvatska hrana i pića najprisutniji su u Sloveniji, Mađarskoj i Poljskoj, a ova posljednja ima zbog svoje veličine i rasta potražnje poseban značaj. Vrlo mali postotak hrane i pića Hrvatska izvozi u Rusiju (2 posto) i u Tursku (0,2 posto), ali s tendencijom rasta.

Hrvatska u Rusiju i tržišta CEFTA-e izvozi više hrane i pića nego što ih uvozi, dok je suprotan trend u vanjsko-trgovinskoj razmjeni prehrambenih proizvoda s tržištima Turske i država članica EU tj. ona je negativna.

Rezultati analize jasno ukazuju na značajan izvozni rast i na globalnom tržištu i na segmentiranim međunarodnim tržištima, uz naznaku da je nakon 2008. godine došlo do značajnog usporavanja pozitivnog trenda i do pada izvozne konkurentnosti. Međutim u usporedbi s ukupnim robnim izvozom, prehrambeni sektor bilježi veće stope rasta.

Buturac je istaknuo kako je moguće zaključiti da je prehrambena industrija relativno dobro podnijela posljedice recesije, ali je također napomenuo da najnoviji trendovi iz 2013. potvrđuju snažan konkurencijski pritisak i potrebu jačanja izvozne konkurentnosti. Nedovoljna diversifikacija izvoznih proizvoda tj. koncentracija na manji broj proizvoda, ukazuje na neiskorištene potencijale na spomenutim tržištima i potrebu većeg ulaganja u inovacije i razvoj novih proizvoda.

Može se očekivati nastavak, donekle usporenog, rasta izvozne orijentiranosti sektora, a brzo rastuća tržišta i tržišta u razvoju postaju sve veći izazov. Analiza također pruža dokaze i za zaključak da je realno očekivati porast ponude na europskom tržištu što bi možda moglo dovesti do pada cijena određenih proizvoda. Usporedno s tim sve jača konkurencija nameće potrebu kontinuiranog ulaganja u analizu i razvoj tržišta, proizvoda i ljudskih resursa.

'Potencijali jačanja izvozne konkurentnosti prehrambenog sektora prepoznaju se u nastavku procesa rasta izvozne orijentiranosti, sve većoj zastupljenosti na brzo rastućim tržištima, rastu potrošnje hrane, ulaganjima u inovacije i razvoj novih proizvoda, te ulaganjima u razvoj novih tržišta', zaključio je Buturac.

Okruglom stolu u Ekonomskom institutu nazočili su ministar poljoprivrede Tihomir Jakovina, predsjednik Povjerenstva za internacionalizaciju hrvatskog gospodarstva Joško Klisović, Darinko Bago, predsjednik Upravnog odbora Hrvatskih izvoznika te Krunoslav Bešvir, direktor prodaje, marketinga i razvoja tržišta Sardine.

KONKURENTNOST PREHRAMBENE INDUSTRIJE

Bago: EU je izvoznicima donijela više problema nego koristi

Autor: Miro Soldić

Danas je na Ekonomskom institutu (EIZ) održano prvo javno predstavljanje rezultata istraživanja 'Makroekonomska analiza izvozne konkurentnosti prehrambene industrije Republike Hrvatske'. Rezultate je elaborirao autor studije Goran Buturac s EIZ-a, a potom je održan okrugli stol na kojem su uz njega sudjelovali ministar poljoprivrede Tihomir Jakovina, predsjednik povjerenstva za internacionalizaciju hrvatskog gospodarstva Joško Klisović, predsjednik Upravnog odbora HIZ-a Darinko Bago te Krunoslav Bešvir, direktor prodaje, marketinga i razvoja tržišta u Sardini.

Buturac je na početku svog izlaganje kazao da je prehrambena industrija iznimno važan sektor hrvatskog gospodarstva na kojeg otpada 24 posto ukupne vrijednosti proizvodnje i 20 ukupno zaposlenih.

- Željeli smo doznati kakva je izvozna konkurentnost i perspektiva ove industrije te kako sve vezano uz nju utječe na hrvatsko gospodarstvo – istaknuo je Buturac, dodavši kako se domaće prehrambene kompanije sve više okreću izvozu. Razlog tome vidi u veličini našeg tržišta, kojeg je uz premali kapacitet još poharala i konkurencija iz EU. Sve to je rezultiralo 5,7 milijardi kuna velikim deficitom bilance uvoza i izvoza hrane samo u 2013. godini.

Osvrnuo se i na najvažnija izvozna tržišta od kojih i dalje prednjači CEFTA sa 44 posto ukupnog izvoza. Buturac je kao glavne tri značajke CEFTA-e naveo relativnu zatvorenost tržišta zbog koje ni konkurencija nije toliko jaka, ali to se sve više mijenja, zatim sporazum o slobodnoj trgovini koji je za nas prestao važiti ulaskom u EU i naposljetku relativno siromaštvo tržišta, što znači da se više gleda cijena nego kvaliteta proizvoda.

EU je okarakterizirao kao iznimno kompetitivno tržište s kojim imamo velik deficit. Najviše našeg izvoza (88 posto) otpada na Italiju, Austriju i Njemačku.

Rusiju i Tursku vidi kao zanimljiva tržišta s velikim potencijalom kojeg zasad nismo ostvarili, ali im se sve više okrećemo.

Na kraju je opet apostrofirao stratešku važnost prehrambene industrije za Hrvatsku i najavio dodatno usmjeravanje na izvoz, rast konkurencijskog pritiska, kao i potrebu jačanja uloge države.

Upravo na ulogu države su se referirali Jakovina i Klisović. Klisović tvrdi da je rast izvoza plod sinergije rada izvoznika i gospodarske diplomacije te kako raste potražnja za uslugama njegovog ministarstva među gospodarstvenicima. Pohvalio se anketom prema kojoj 85 izvoznika ocjenjuje njihov rad kao dobar. Jakovina pak smatra da smo, iako mali, dosta zanimljivi igračima iz EU pa je stoga konkurencija na našem tržištu neumoljiva. Smatra kako se nakon negativnih trendova koji su uslijedili po ulasku u Uniju sada polako oporavljamo, što pokazuju i brojke.

Bago je kazao da nam je EU, prema dojmovima izvoznika, donijela više problema nego koristi.

- Našim tvrtkama se jako teško probiti na jaka tržišta Unije zbog protekcije, što prikrivene, što otvorene. Mi, s druge strane, to nismo ispregovarali i sad imamo problema zbog toga. Nismo se spremili za EU, ni kao država ni kao društvo – poručio je Bago.

Bešvir je potvrdio njegovu tezu o tome da je jako teško otvoriti nova tržišta, ali i istaknuo kako su poslovne operacije dosta pojednostavljene pristupanjem Uniji. Kao još jednu pozitivnu stranu članstva naveo je primjer preskakanja posrednika koji su im prije bili potrebni, dok danas rade direktno s prodavačima i tako povećavaju maržu, što im pak ostavlja više novca za ulaganja u razvoj.

Naravno, rasprava nije mogla proći bez razgovora o tečaju kune koji izvoznike guši već desetljećima. Bago je kazao kako je teško očekivati pomake na tom polju, naročito u izbornoj godini, ali kako je pozitivno što se barem razgovara u tom smjeru.

- Deprecijacija kune danas je ravna političkom samoubojstvu – zaključio je.

Prehrambena industrija peta najveća izvozna grana prerađivačkog sektora

Autor/Izvor: Limun.hr

Poveća li se potražnja za prehrambenim proizvodima za 1 milijun kuna, tada BDP Republike Hrvatske raste za skoro 2 milijuna kuna (1,96 mln kn), a broj zaposlenih u ekonomiji povećava se za 2 osobe (1, 95) - rezultat je to analize izvozne konkurentnosti prehrambene industrije Hrvatske, koju je javnosti predstavio Ekonomski institut Zagreb. Ovo je prvo istraživanje izvozne konkurentnosti i učinaka prehrambene industrije na hrvatsko gospodarstvo. Rezultati jasno potvrđuju strateški značaj prehrambene industrije za ukupni hrvatski izvoz, industrijsku proizvodnju i gospodarstvo. Analizu je predstavio dr. sc. Goran Buturac, znanstveni savjetnik Ekonomskog instituta, naglasivši kako se u prehrambenoj industriji realizira oko 24 posto ukupne proizvodnje prerađivačkog sektora, a zapošljava oko 20 posto zaposlenih te da ova industrija ima istovremeno velik značaj za razvoj poljoprivrede, navodi se u priopćenju.

"Prehrambena industrija je peta najveća izvozna grana unutar prerađivačke industrije u Hrvatskoj, a osim učinaka na proizvodnju i zaposlenost ima i velik značaj za razvoj poljoprivrede proizvodnje. Zbog toga je poboljšanje izvozne konkurentnosti domaće prehrambene industrije nezaobilazan faktor uspješnog razvoja industrije i gospodarstva u cjelini." naglasio je Goran Buturac.

Procjenjuje se da je u 2013. godini Hrvatska je izvezla 22 posto vrijednosti svoje prehrambene proizvodnje, ali uz postojanje značajnog vanjsko-trgovinskog deficita.

U 2013. taj izvoz je iznosio 676 milijuna eura za prehrambene proizvode i 102 milijuna eura za pića. Već godinama u izvozu hrane dominiraju riba, šećer, umaci i proizvodi od umaka, sladni ekstrakti, proizvodi od krupice i brašna, čokolada, konzervirani proizvodi od mesa, kruh, kolači i keksi te voda i pivo. Od 2001. do 2013. udio prehrambene industrije u ukupnom izvozu porastao je sa 6,4 posto na 8,5 posto. U tom razdoblju razina izvozne konkurentnosti prehrambenih proizvoda nije se značajnije promijenila, dok se izvozna konkurentnost pića poboljšala.

I dalje su najznačajnije izvozna tržišta BIH, Slovenija, Srbija i Italija, gdje se izvozi pola (53 posto) ukupnog izvoza hrane i pića. Prve tri države članice su CEFTA-e, udruženja na čije tržište Hrvatska izvozi daleko najviše prehrambenih proizvoda (42 posto ukupnog izvoza u 2013.). Recesija koja je nastupila 2008. godine pridonijela je slabljenju potražnje na tim tržištima, ali je vanjsko-trgovinska bilanca pozitivna. "Hrvatska prehrambena industrija je bez sumnje najbolje pozicionirana na tržištu CEFTA-e. Tu je najveći broj proizvoda s izraženim komparativnim prednostima, najveći stupanj diversifikacije proizvoda te relativni i apsolutni vanjsko-trgovinski suficit" naglasio je Buturac, ističe se u priopćenju.

Situacija na tržištima tzv. starih članica Europske unije je drugačija i karakterizira ju negativna vanjsko-trgovinska bilanca i velika izvozna koncentracija. Na samo 10 izvoznih proizvoda otpada gotovo 3/4 ukupnog izvoza u te države. Pored toga upravo izvoz na ta tržišta u 2013. obilježen je najvećim padom, od 12%. U stare članice EU-a plasira se 22% ukupnog izvoza hrane i pića, a glavni vanjsko-trgovinski partneri su Italija, Njemačka i Austrija.

Kao neiskorišten potencijal pokazale su se nove članice EU, na kojima prehrambene tvrtke plasiraju 21 posto svojeg ukupnog izvoza. Naime, druge države su na tržištima novih država članica EU prosječno godišnje povećavale svoj izvoz 10 posto, dok ga je Hrvatska povećavala za 7 posto. U novim članicama hrvatska

hrana i pića najprisutniji su u Sloveniji, Mađarskoj i Poljskoj, a ova posljednja ima zbog svoje veličine i rasta potražnje poseban značaj. Vrlo mali postotak hrane i pića Hrvatska izvozi u Rusiju (2 posto) i u Tursku (0,2 posto), ali s tendencijom rasta.

Hrvatska u Rusiju i tržišta CEFTA-e izvozi više hrane i pića nego što ih uvozi, dok je suprotan trend u vanjsko-trgovinskoj razmjeni prehrambenih proizvoda s tržištima Turske i država članica EU tj. ona je negativna.

Rezultati analize jasno ukazuju na značajan izvozni rast i na globalnom tržištu i na segmentiranim međunarodnim tržištima, uz naznaku da je nakon 2008. godine došlo do značajnog usporavanja pozitivnog trenda i do pada izvozne konkurentnosti. Međutim u usporedbi s ukupnim robnim izvozom, prehrambeni sektor bilježi veće stope rasta.

Buturac je istaknuo kako je moguće zaključiti da je prehrambena industrija relativno dobro podnijela posljedice recesije, ali je također napomenuo da najnoviji trendovi iz 2013. potvrđuju snažan konkurencijski pritisak i potrebu jačanja izvozne konkurentnosti. Nedovoljna diversifikacija izvoznih proizvoda tj. koncentracija na manji broj proizvoda, ukazuje na neiskorištene potencijale na spomenutim tržištima i potrebu većeg ulaganja u inovacije i razvoj novih proizvoda, stoji u priopćenju.

Može se očekivati nastavak, donekle usporenog, rasta izvozne orijentiranosti sektora, a brzo rastuća tržišta i tržišta u razvoju postaju sve veći izazov. Analiza također pruža dokaze i za zaključak da je realno očekivati porast ponude na europskom tržištu što bi možda moglo dovesti do pada cijena određenih proizvoda. Usporedno s tim sve jača konkurencija nameće potrebu kontinuiranog ulaganja u analizu i razvoj tržišta, proizvoda i ljudskih resursa.

"Prehrambena industrija 5. najveća izvozna grupacija unutar prerađivačke industrije RH"

Autor: Božica Babić

Osim učinaka na proizvodnju, prihod i zaposlenost ima veliki značaj i za razvoj poljoprivredne proizvodnje

Foto: HaloPix/PIXSELL

Poveća li se potražnja za prehrambenim proizvodima za jedan milijun kuna tada BDP Hrvatske raste za skoro dva milijuna kuna (1,96 mln/ kn), a broj zaposlenih povećava se za dvije osobe (1, 95). Bolji učinak od prehrambene industrije imaju samo grupacije motornih vozila i nemetalnih mineralnih proizvoda. Ovo su tek neki od parametara iz analize o izvoznj konkurentnosti prehrambene industrije Hrvatske, koju je izradio i javnosti danas predstavio Ekonomski institut Zagreb (EIZ).

"Prehrambena industrija peta je najveća izvozna grupacija unutar prerađivačke industrije RH. Osim učinaka na proizvodnju, prihod i zaposlenost ima veliki značaj i za razvoj poljoprivredne proizvodnje, kao svoje sirovinske baze. Zbog toga je poboljšanje izvozne konkurentnosti domaće prehrambene industrije nezaobilazan faktor uspješnog razvoja industrije i gospodarstva u cjelini," naglasio je voditelj projekta Goran Buturac, znanstveni savjetnik u EIZ-u.

U razdoblju 2001.-2013. udio prehrambene industrije u ukupnom izvozu porastao je sa 6,4 posto na 8,5 posto. Rezultat je to većeg rasta izvoza prehrambene industrije nego ukupnog robnog izvoza RH. Procjenjuje se da je u 2013. Hrvatska izvezla 22 posto vrijednosti svoje prehrambene proizvodnje, ali uz deficit iskazan kroz 713,2 milijuna eura.

Ovo je prvo istraživanje izvozne konkurentnosti i učinaka prehrambene industrije na hrvatsko gospodarstvo. Rezultati nedvojbeno potvrđuju strateški značaj prehrambene industrije, naglasio je Buturac podsjetivši da prehrambena industrija realizira oko 24 posto ukupne proizvodnje prerađivačkog sektora i zapošljava oko 20 posto od svih zaposlenih.

Ministar poljoprivrede Tihomir Jakovina iskazao je zadovoljstvo značajno boljim izvoznim trendovima prehrambene grupacije u 2014. U odnosu na godinu prije izvoz je veći 10,4 posto, a za prva četiri mjeseca 2015. naspram istog razdoblja godinu prije više od pet posto.

Da bi trendovi bili još bolji nužna su ulaganja u nove pogone i tehnologije za što se mogu koristiti i izdašne potpore iz EU fondova, optimističan je Jakovina.

Gospodarska diplomacija okrenula je novu stranicu i ažuran je logističar svim izvoznicima, ustvrdio je zamjenik ministrice vanjskih poslova Joško Klisović istodobno i predsjednik Povjerenstva za internacionalizaciju hrvatskog gospodarstva. Najbolje o tom novom trendu, naglasio je, svjedoči činjenica da je 64 posto poduzetnika s kojima su surađivali na izvozu njihov rad ocijenilo vrlo dobrim ili odličnim.

Predsjednik Upravnog odbora Hrvatskih izvoznika Darinko Bago podsjetio je kako je politika u proteklih 20-tak godina tri puta osnivala i dva puta ukidala gospodarsku diplomaciju dok europske države tu tradiciju njeguju stoljećima.

"Ni kao država ni kao pojedinci nismo iskoristili prednosti koje donosi članstvo u EU, više gubimo nego što smo dobili," smatra Bago nezadovoljan i još uvijek nedefiniranom nacionalnom ekonomskom politikom.

"Govorimo o strateškom povezivanju, a zapravo je riječ o prodaji što upravo svjedoče Adris i BAT, nema strateškog partnerstva između buhe i slona," ističe Bago.

U panelu na EIZ-u sudjelovao je i Krunoslav Bešvir, direktor prodaje, marketinga i razvoja tržišta postirske Sardine. Prednost Sardine je integriranost, od vlastite flote preko izlova i uzgoja ribe do najmodernije tvornice u Europi za preradu ribljih proizvoda, no njihova godišnja proizvodnja trenutno iznosi 20 milijuna konzervi dok konkurencija iz Maroka proizvede 150 milijuna konzervi.

Vrhunsku kvalitetu imaju, no volumenima se postiže konkurentnost, a instalirani kapaciteti dopuštaju proizvodnju 40 do čak 60 milijuna konzervi godišnje iznio je Bešvir otkrivši kako u suradnji sa Sparom ulaze na tržište Austrije, dok im je Japan i dalje najveći kupac.

ANALIZA

EIZ: Prehrambena je industrija strateška grana za Hrvatsku

Autor: H/ib

Hrvatsku prehrambenu industriju zadnjih godina karakterizira usporavanje izvoznog rasta uslijed sve jačeg konkurencijskog pritiska na tradicionalnim izvoznim tržištima, no ona još uvijek ima vrlo velik udio u izvozu, zaposlenosti i industrijskoj proizvodnji, što ju čini strateškom industrijskom granom za Hrvatsku, pokazuje u utorak predstavljena Makroekonomska analiza izvozne konkurentnosti prehrambene industrije RH

Izvor slike: fah

Analizu su izradili Goran Buturac i Maruška Vizek sa zagrebačkog Ekonomskog instituta, a riječ je o prvom istraživanju izravnih i neizravnih učinaka prehrambene industrije na hrvatsko gospodarstvo te izvozne konkurentnosti tog sektora.

O strateškom značaju ove industrijske grane, kazao je Buturac, govore podaci da prehrambena industrija (proizvodnja hrane i pića) čini 24 posto ukupne industrijske aktivnosti u Hrvatskoj, zapošljava 20 posto svih zaposlenih u zemlji i po vrijednosti izvoza je peta industrijska grana.

Također, analiza pokazuje i da rast potražnje za proizvodima prehrambene industrije za jedan milijun kuna ima multiplikatorni učinak na BDP od 1,96 milijuna kuna, a broj zaposlenih se povećava za 2,53 posto, što je treći najveći multiplikatorni učinak neke industrijske grane u Hrvatskoj.

U razdoblju od 2001. do 2008. godine prehrambena je industrija ostvarivala izvozni rast po prosječnoj godišnjoj stopi od 9,8 posto, no ona nakon izbijanja krize 2008. snažno pada i sada iznosi tek oko jedan posto. Istodobno taj sektor bilježi i velik vanjskotrgovinski deficit - od 5,7 milijardi kuna u 2014. godini, ali i visoku izvoznu koncentraciju - 69 posto izvoza 'otpada' na tri glavna tržišta.

Uz krizu, na to je utjecaja imalo i punopravno članstvo Hrvatske u EU, zbog čega je ugrožena pozicija hrvatskih proizvođača na njihovom najvažnijem izvoznom tržištu, u zemlje Cepte. U te je zemlje do ulaska u EU odlazilo 44 posto izvoza prehrambene industrije, a samo 2013. izvoz u Ceftu smanjen je za 10 posto, kazao je Buturac te istaknuo da to međutim nije istovremeno kompenzirano većim izvozom na tržišta EU, već suprotno - izvoz hrane u EU je smanjen za oko 11 posto, a pića za više od 20 posto.

Ministar poljoprivrede Tihomir Jakovina podsjetio je kako je negativan učinak na domaću prehrambenu industriju imao i embargo EU na izvoz nekih proizvoda na rusko tržište, ali i istaknuo kako se taj trend konačno okreće. Prema podacima koje je iznio, u prvom ovogodišnjem tromjesečju izvoz prehrambene industrije je rastao 15-tak posto, "što znači da se može reći da su dijelom ipak kompenzirani ti prvi gubici".

Ističući kako i u poljoprivrednoj i u prehrambenoj industriji još uvijek ima područja koja su značajno podrazvijena, npr. uzgoj i prerada industrijske konoplje i aromatično-ljekovitog bilja ili ekološke proizvodnje općenito, Jakovina je kazao kako se za iskorištavanje svih potencijala i ovaj sektor, a posebno poljoprivredni, ipak mora okrenuti ulaganju u nove tehnologije i znanje.

Naime, ministar je iznio podatak da od oko 180 tisuća obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava tek njih oko 18 posto vode mladi poljoprivrednici, mlađi od 40 godina, a čak 95 posto proizvodnje svih OPG-ova temelji se na iskustvu, a ne specijaliziranoj edukaciji.

HRANA

Prehrambena industrija fokusirana na tržište CEFTA-e

Autor/izvor: SEEBiz

Poveća li se potražnja za prehrambenim proizvodima za 1 milijun kuna, tada BDP Republike Hrvatske raste za skoro 2 milijuna kuna (1,96 mln kn), a broj zaposlenih u ekonomiji povećava se za 2 osobe (1, 95) - rezultat je to analize izvozne konkurentnosti prehrambene industrije Hrvatske, koju je javnosti predstavio Ekonomski institut Zagreb.

Ovo je prvo istraživanje izvozne konkurentnosti i učinaka prehrambene industrije na hrvatsko gospodarstvo. Rezultati jasno potvrđuju strateški značaj prehrambene industrije za ukupni hrvatski izvoz, industrijsku proizvodnju i gospodarstvo. Analizu je predstavio dr. sc. Goran Buturac, znanstveni savjetnik Ekonomskog instituta, naglasivši kako se u prehrambenoj industriji realizira oko 24 posto ukupne proizvodnje prerađivačkog sektora, a zapošljava oko 20 posto zaposlenih te da ova industrija ima istovremeno velik značaj za razvoj poljoprivrede.

„Prehrambena industrija je peta najveća izvozna grana unutar prerađivačke industrije u Hrvatskoj, a osim učinaka na proizvodnju i zaposlenost ima i velik značaj za razvoj poljoprivrede proizvodnje. Zbog toga je poboljšanje izvozne konkurentnosti domaće prehrambene industrije nezaobilazan faktor uspješnog razvoja industrije i gospodarstva u cjelini.“ naglasio je Goran Buturac.

Procjenjuje se da je u 2013. godini Hrvatska je izvezla 22 posto vrijednosti svoje prehrambene proizvodnje, ali uz postojanje značajnog vanjsko-trgovinskog deficita.

U 2013. taj izvoz je iznosio 676 milijuna eura za prehrambene proizvode i 102 milijuna eura za pića. Već godinama u izvozu hrane dominiraju riba, šećer, umaci i proizvodi od umaka, sladni ekstrakti, proizvodi od krupice i brašna, čokolada, konzervirani proizvodi od mesa, kruh, kolači i keksi te voda i pivo. Od 2001. do 2013. udio prehrambene industrije u ukupnom izvozu porastao je sa 6,4 posto na 8,5 posto. U tom razdoblju razina izvozne konkurentnosti prehrambenih proizvoda nije se značajnije promijenila, dok se izvozna konkurentnost pića poboljšala.

I dalje su najznačajnije izvozna tržišta BIH, Slovenija, Srbija i Italija, gdje se izvozi pola (53 posto) ukupnog izvoza hrane i pića. Prve tri države članice su CEFTA-e, udruženja na čije tržište Hrvatska izvozi daleko najviše prehrambenih proizvoda (42 posto ukupnog izvoza u 2013.). Recesija koja je nastupila 2008. godine pridonijela je slabljenju potražnje na tim tržištima, ali je vanjsko-trgovinska bilanca pozitivna.

-„Hrvatska prehrambena industrija je bez sumnje najbolje pozicionirana na tržištu CEFTA-e. Tu je najveći broj proizvoda s izraženim komparativnim prednostima, najveći stupanj diversifikacije proizvoda te relativni i apsolutni vanjsko-trgovinski suficit“ naglasio je Buturac.

Situacija na tržištima tzv. starih članica Europske unije je drugačija i karakterizira ju negativna vanjsko-trgovinska bilanca i velika izvozna koncentracija. Na samo 10 izvoznih proizvoda otpada gotovo 3/4 ukupnog izvoza u te države. Pored toga upravo izvoz na ta tržišta u 2013. obilježen je najvećim padom, od 12%. U stare članice EU-a plasira se 22% ukupnog izvoza hrane i pića, a glavni vanjsko-trgovinski partneri su Italija, Njemačka i Austrija.

Kao neiskorišten potencijal pokazale su se nove članice EU, na kojima prehrambene tvrtke plasiraju 21 posto svojeg ukupnog izvoza. Naime, druge države su na tržištima novih država članica EU prosječno godišnje povećavale svoj izvoz 10 posto, dok ga je Hrvatska povećavala za 7 posto. U novim članicama hrvatska hrana i pića najprisutniji su u Sloveniji, Mađarskoj i Poljskoj, a ova posljednja ima zbog svoje veličine i rasta potražnje poseban značaj. Vrlo mali postotak hrane i pića Hrvatska izvozi u Rusiju (2 posto) i u Tursku (0,2 posto), ali s tendencijom rasta.

Hrvatska u Rusiju i tržišta CEFTA-e izvozi više hrane i pića nego što ih uvozi, dok je suprotan trend u vanjsko-trgovinskoj razmjeni prehrambenih proizvoda s tržištima Turske i država članica EU tj. ona je negativna.

Rezultati analize jasno ukazuju na značajan izvozni rast i na globalnom tržištu i na segmentiranim međunarodnim tržištima, uz naznaku da je nakon 2008. godine došlo do značajnog usporavanja pozitivnog trenda i do pada izvozne konkurentnosti. Međutim u usporedbi s ukupnim robnim izvozom, prehrambeni sektor bilježi veće stope rasta.

Buturac je istaknuo kako je moguće zaključiti da je prehrambena industrija relativno dobro podnijela posljedice recesije, ali je također napomenuo da najnoviji trendovi iz 2013. potvrđuju snažan konkurencijski pritisak i potrebu jačanja izvozne konkurentnosti. Nedovoljna diversifikacija izvoznih proizvoda tj. koncentracija na manji broj proizvoda, ukazuje na neiskorištene potencijale na spomenutim tržištima i potrebu većeg ulaganja u inovacije i razvoj novih proizvoda.

Može se očekivati nastavak, donekle usporenog, rasta izvozne orijentiranosti sektora, a brzo rastuća tržišta i tržišta u razvoju postaju sve veći izazov. Analiza također pruža dokaze i za zaključak da je realno očekivati porast ponude na europskom tržištu što bi možda moglo dovesti do pada cijena određenih proizvoda. Usporedno s tim sve jača konkurencija nameće potrebu kontinuiranog ulaganja u analizu i razvoj tržišta, proizvoda i ljudskih resursa.

„Potencijali jačanja izvozne konkurentnosti prehrambenog sektora prepoznaju se u nastavku procesa rasta izvozne orijentiranosti, sve većoj zastupljenosti na brzo rastućim tržištima, rastu potrošnje hrane, ulaganjima u inovacije i razvoj novih proizvoda, te ulaganjima u razvoj novih tržišta.“ zaključio je Buturac.

Okruglom stolu u Ekonomskom institutu nazočili su ministar poljoprivrede Tihomir Jakovina, predsjednik Povjerenstva za internacionalizaciju hrvatskog gospodarstva Joško Klisović, Darinko Bago, predsjednik Upravnog odbora, Hrvatski izvoznici i Krunoslav Bešvir, direktor prodaje, marketinga i razvoja tržišta, Sardina.

Hrvatska najviše hrane izvozi u zemlje CEFTA-e, izvoz u stare članice EU pada

Autor: banka.hr

EIZG je procijenio da je u 2013. Hrvatska izvezla 22 posto vrijednosti svoje prehrambene proizvodnje, ali uz postojanje značajnog vanjskotrgovinskog deficita

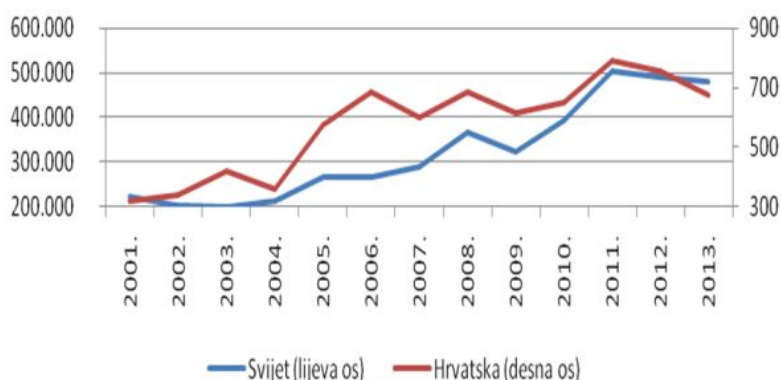

Poveća li se potražnja za prehrambenim proizvodima za jedan milijun kuna, tada BDP Republike Hrvatske raste za skoro dva milijuna kuna (1,96 mln kn), a broj zaposlenih u ekonomiji povećava se za dvije osobe (1,95) - rezultat je to analize izvozne konkurentnosti prehrambene industrije Hrvatske, koju je javnosti predstavio Ekonomski institut, Zagreb.

Goran Buturac, znanstveni savjetnik Ekonomskog instituta, Zagreb, ističe kako se u prehrambenoj industriji realizira oko 24 posto ukupne proizvodnje prerađivačkog sektora, a zapošljava oko 20 posto zaposlenih.

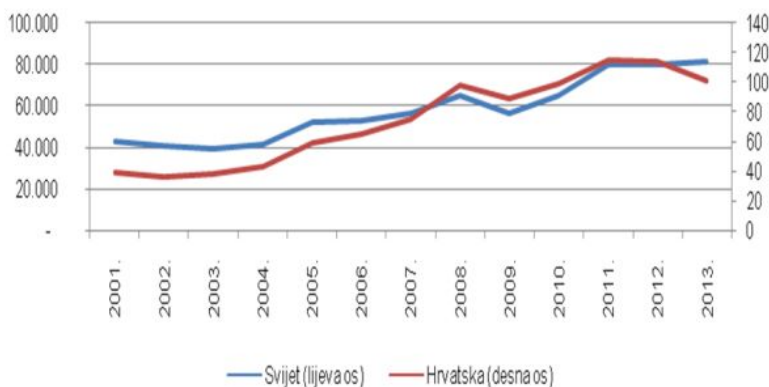
"Prehrambena industrija peta je najveća izvozna grana unutar prerađivačke industrije u Hrvatskoj, a osim učinaka na proizvodnju i zaposlenost ima i velik značaj za razvoj poljoprivredne proizvodnje. Zbog toga je poboljšanje izvozne konkurentnosti domaće prehrambene industrije nezaobilazan faktor uspješnog razvoja industrije i gospodarstva u cjelini", naglasio je Goran Buturac na okruglom stolu kojeg je 2. lipnja organizirao EIZG.

Procjenjuje se da je u 2013. Hrvatska izvezla 22 posto vrijednosti svoje prehrambene proizvodnje, ali uz postojanje značajnog vanjskotrgovinskog deficita.

U 2013. izvoz je iznosio 676 milijuna eura za prehrambene proizvode i 102 milijuna eura za pića. Već godinama u izvozu hrane dominiraju riba, šećer, umaci i proizvodi od umaka, sladni ekstrakti, proizvodi od krupice i brašna, čokolada, konzervirani proizvodi od mesa, kruh, kolači i keksi te voda i pivo.

Od 2001. do 2013. udjel prehrambene industrije u ukupnom izvozu porastao je sa 6,4 posto na 8,5 posto. U tom razdoblju razina izvozne konkurentnosti prehrambenih proizvoda nije se značajnije promijenila, dok se izvozna konkurentnost pića poboljšala.

I dalje su najznačajnija izvozna tržišta BIH, Slovenija, Srbija i Italija, gdje se izvozi pola (53 posto) ukupnog izvoza hrane i pića. Prve tri države članice su CEFTA-e, udruženja na čije tržište Hrvatska izvozi daleko najviše prehrambenih proizvoda (42 posto ukupnog izvoza u 2013.). Recesija koja je nastupila 2008. pridonijela je slabljenju potražnje na tim tržištima, ali je vanjskotrgovinska bilanca pozitivna.

"Hrvatska prehrambena industrija je bez sumnje najbolje pozicionirana na tržištu CEFTA-e. Tu je najveći broj proizvoda s izraženim komparativnim prednostima, najveći stupanj diversifikacije proizvoda te relativni i apsolutni vanjskotrgovinski suficit", naglasio je Buturac.

Situacija je drugačija na tržištima tzv. starih članica Europske unije i karakterizira je negativna vanjskotrgovinska bilanca i velika izvozna koncentracija. Na samo 10 izvoznih proizvoda otpada gotovo 3/4 ukupnog izvoza u te države. Osim toga upravo izvoz na ta tržišta u 2013. obilježen je najvećim padom, od 12 posto.

U stare članice EU-a plasira se 22 posto ukupnog izvoza hrane i pića, a glavni vanjskotrgovinski partneri su Italija, Njemačka i Austrija.

Kao neiskorišten potencijal pokazale su se nove članice EU-a, na čija tržišta prehrambene tvrtke plasiraju 21 posto svojeg ukupnog izvoza. Naime, druge države su na tržištima novih država članica EU-a prosječno godišnje povećavale svoj izvoz 10 posto, dok ga je Hrvatska povećavala za 7 posto.

U novim su članicama, hrvatska hrana i pića najprisutniji u Sloveniji, Mađarskoj i Poljskoj koja zbog svoje veličine i rasta potražnje ima poseban značaj. Vrlo malen postotak hrane i pića Hrvatska izvozi u Rusiju (2 posto) i u Tursku (0,2 posto), ali s tendencijom rasta.

Hrvatska u Rusiju i tržišta CEFTA-e izvozi više hrane i pića nego što ih uvozi, dok je trend suprotan u vanjskotrgovinskoj razmjeni prehrambenih proizvoda s tržištima Turske i državama članicama EU-a.

Rezultati analize jasno ukazuju na značajan izvozni rast i na globalnom tržištu i na segmentiranim međunarodnim tržištima, uz naznaku da je nakon 2008. došlo do značajnog usporavanja pozitivnog trenda i do pada izvozne konkurentnosti. Međutim, u usporedbi s ukupnim robnim izvozom, prehrambeni sektor bilježi veće stope rasta.

Buturac je istaknuo kako je moguće zaključiti da je prehrambena industrija relativno dobro podnijela posljedice recesije, ali je također napomenuo da najnoviji trendovi iz 2013. potvrđuju snažan konkurencijski pritisak i potrebu jačanja izvozne konkurentnosti. Nedovoljna diversifikacija izvoznih proizvoda tj. koncentracija na manji broj proizvoda, ukazuje na neiskorištene potencijale na spomenutim tržištima i potrebu većeg ulaganja u inovacije i razvoj novih proizvoda.

Može se očekivati nastavak, donekle usporenog, rasta izvozne orijentiranosti sektora, a brzorastuća tržišta i tržišta u razvoju postaju sve veći izazov.

Analiza također pruža dokaze i za zaključak da je realno očekivati porast ponude na europskom tržištu što bi možda moglo dovesti do pada cijena određenih proizvoda, navodi u priopćenju EIZG.

"Potencijali jačanja izvozne konkurentnosti prehrambenog sektora prepoznaju se u nastavku procesa rasta izvozne orijentiranosti, sve većoj zastupljenosti na brzorastućim tržištima, rastu potrošnje hrane, ulaganjima u inovacije i razvoj novih proizvoda, te ulaganjima u razvoj novih tržišta", zaključio je Buturac.

Prehrambena industrija i dalje fokusirana na tržište CEFTA-e

Autor: jatrgovac.hr

Hrvatska prehrambena industrija relativno je dobro podnijela posljedice recesije, ali najnoviji trendovi potvrđuju snažan konkurencijski pritisak i potrebu jačanja izvozne konkurentnosti

Koncentracija na manji broj izvoznih proizvoda ukazuje na neiskorištene potencijale i potrebu većeg ulaganja u inovacije i razvoj novih proizvoda, pokazuje analiza izvozne konkurentnosti prehrambene industrije Hrvatske, koju je javnosti predstavio Ekonomski institut Zagreb

Poveća li se potražnja za prehrambenim proizvodima za milijun kuna, tada BDP Republike Hrvatske raste za skoro dva milijuna kuna, a broj zaposlenih u ekonomiji povećava se za dvije osobe (1,95), pokazuju rezultati prvog istraživanja izvozne konkurentnosti i učinaka prehrambene industrije na hrvatsko gospodarstvo koji jasno potvrđuju strateški značaj prehrambene industrije za ukupni hrvatski izvoz, industrijsku proizvodnju i gospodarstvo.

Analizu je predstavio dr. sc. Goran Buturac, znanstveni savjetnik Ekonomskog instituta, naglasivši kako se u prehrambenoj industriji realizira oko 24 posto ukupne proizvodnje prerađivačkog sektora, a zapošljava oko 20 posto zaposlenih te da ova industrija ima istovremeno velik značaj za razvoj poljoprivrede.

“Prehrambena industrija je peta najveća izvozna grana unutar prerađivačke industrije u Hrvatskoj, a osim učinaka na proizvodnju i zaposlenost ima i velik značaj za razvoj poljoprivrede proizvodnje. Zbog toga je poboljšanje izvozne konkurentnosti domaće prehrambene industrije nezaobilazan faktor uspješnog razvoja industrije i gospodarstva u cjelini”, naglasio je Buturac.

Procjenjuje se da je u 2013. godini Hrvatska je izvezla 22 posto vrijednosti svoje prehrambene proizvodnje, ali uz postojanje značajnog vanjsko-trgovinskog deficita.

U 2013. taj izvoz je iznosio 676 milijuna eura za prehrambene proizvode i 102 milijuna eura za pića. Već godinama u izvozu hrane dominiraju riba, šećer, umaci i proizvodi od umaka, sladni ekstrakti, proizvodi od krupice i brašna, čokolada, konzervirani proizvodi od mesa, kruh, kolači i keksi te voda i pivo.

TOP 10 PROIZVOĐAČA HRANE				
	UKUPNI PRIHODI (mil. kn)	DOBIT	KOEFICIJENT ZADUŽENOSTI	BRUTO MARŽA
Vindija	2575,3	17,1	0,6	0,7
PIK Vrbovec	2190,6	90,5	0,6	4,1
Podravka	1957,9	202,1	0,5	10,3
Dukat	1711,9	75,1	0,4	4,4
Ledo	1157,3	170,8	0,1	14,8
Mesna industrija braća Pivac	1105,2	77,5	0,3	7,0
Kraš	891,1	20,7	0,5	2,3
Zvijezda	882,9	47,1	0,2	5,3
PPK	869,7	16,5	0,5	1,9
Franck	804,9	24,5	0,4	3,0

Od 2001. do 2013. udio prehrambene industrije u ukupnom izvozu porastao je sa 6,4 posto na 8,5 posto. U tom razdoblju razina izvozne konkurentnosti prehrambenih proizvoda nije se značajnije promijenila, dok se izvozna konkurentnost pića poboljšala.

I dalje su najznačajnije izvozna tržišta BIH, Slovenija, Srbija i Italija, gdje se izvozi pola (53 posto) ukupnog izvoza hrane i pića. Prve tri države članice su CEFTA-e, udruženja na čije tržište Hrvatska izvozi daleko najviše prehrambenih proizvoda (42 posto ukupnog izvoza u 2013.).

Recesija koja je nastupila 2008. godine pridonijela je slabljenju potražnje na tim tržištima, ali je vanjsko-trgovinska bilanca pozitivna. "Hrvatska prehrambena industrija je bez sumnje najbolje pozicionirana na tržištu CEFTA-e. Tu je najveći broj proizvoda s izraženim komparativnim prednostima, najveći stupanj diversifikacije proizvoda te relativni i apsolutni vanjsko-trgovinski suficit", naglasio je Buturac.

Situacija na tržištima tzv. starih članica Europske unije je drugačija i karakterizira ju negativna vanjsko-trgovinska bilanca i velika izvozna koncentracija. Na samo deset izvoznih proizvoda otpada gotovo tri četvrtine ukupnog izvoza u te države. Pored toga upravo izvoz na ta tržišta u 2013. obilježen je najvećim padom, od 12 posto. U stare članice EU-a plasira se 22 posto ukupnog izvoza hrane i pića, a glavni vanjsko-trgovinski partneri su Italija, Njemačka i Austrija.

TOP 10 PROIZVOĐAČA PIĆA				
	UKUPNI PRIHODI (mil. kn)	DOBIT	KOEFICIJENT ZADUŽENOSTI	BRUTO MARŽA
Jamnica	1505,3	229,4	0,2	15,2
Zagrebačka pivovara	914,1	211,4	0,6	23,1
Coca Cola Hrvatska	818,5	53,3	0,4	6,5
Heineken Hrvatska	695,2	141,3	0,4	20,3
Badel 1862	295,7	-44,0	1	-14,9
Carlsberg Croatia	294,7	-17,3	0,4	-5,9
Maraska	149,8	-26,3	0,8	-17,6
Slavonija slad	147,6	-11,5	0,8	-4,5
Agrolaguna	102,7	0,6	0,4	0,6
Imota	77,9	59,6	1,1	76,6

Kao neiskorišten potencijal pokazale su se nove članice EU, na kojima prehrambene tvrtke plasiraju 21 posto svojeg ukupnog izvoza. Naime, druge države su na tržištima novih država članica EU prosječno godišnje povećavale svoj izvoz 10 posto, dok ga je Hrvatska povećavala za 7 posto.

U novim članicama hrvatska hrana i pića najprisutniji su u Sloveniji, Mađarskoj i Poljskoj, a ova posljednja ima zbog svoje veličine i rasta potražnje poseban značaj. Vrlo mali postotak hrane i pića Hrvatska izvozi u Rusiju (2 posto) i u Tursku (0,2 posto), ali s tendencijom rasta.

Hrvatska u Rusiju i tržišta CEFTA-e izvozi više hrane i pića nego što ih uvozi, dok je suprotan trend u vanjsko-trgovinskoj razmjeni prehrambenih proizvoda s tržištima Turske i država članica EU tj. ona je negativna.

Rezultati analize jasno ukazuju na značajan izvozni rast i na globalnom tržištu i na segmentiranim međunarodnim tržištima, uz naznaku da je nakon 2008. godine došlo do značajnog usporavanja pozitivnog trenda i do pada izvozne konkurentnosti. Međutim u usporedbi s ukupnim robnim izvozom, prehrambeni sektor bilježi veće stope rasta.

Buturac je istaknuo kako je moguće zaključiti da je prehrambena industrija relativno dobro podnijela posljedice recesije, ali je također napomenuo da najnoviji trendovi iz 2013. potvrđuju snažan konkurencijski pritisak i potrebu jačanja izvozne konkurentnosti.

Nedovoljna diversifikacija izvoznih proizvoda tj. koncentracija na manji broj proizvoda, ukazuje na neiskorištene potencijale na spomenutim tržištima i potrebu većeg ulaganja u inovacije i razvoj novih proizvoda.

Može se očekivati nastavak, donekle usporenog, rasta izvozne orijentiranosti sektora, a brzo rastuća tržišta i tržišta u razvoju postaju sve veći izazov. Analiza također pruža dokaze i za zaključak da je realno očekivati porast ponude na europskom tržištu što bi možda moglo dovesti do pada cijena određenih proizvoda.

Usporedno s tim sve jača konkurencija nameće potrebu kontinuiranog ulaganja u analizu i razvoj tržišta, proizvoda i ljudskih resursa.

“Potencijali jačanja izvozne konkurentnosti prehrambenog sektora prepoznaju se u nastavku procesa rasta izvozne orijentiranosti, sve većoj zastupljenosti na brzo rastućim tržištima, rastu potrošnje hrane, ulaganjima u inovacije i razvoj novih proizvoda, te ulaganjima u razvoj novih tržišta”, zaključio je Buturac.

Okruglom stolu u Ekonomskom institutu nazočili su ministar poljoprivrede Tihomir Jakovina, predsjednik Povjerenstva za internacionalizaciju hrvatskog gospodarstva Joško Klisović, Darinko Bago, predsjednik Upravnog odbora Hrvatskih izvoznika te Krunoslav Bešvir, direktor prodaje, marketinga i razvoja tržišta Sardine. (tportal.hr)

PREHRAMBENA INDUSTRIJA Strateška grana pod jakim pritiskom konkurencije

PIŠE GORDANA GALOVIĆ

Prehrambena industrija peta je najveća izvozna grana hrvatskog preradivačkog sektora s velikim utjecajem na gospodarstvo. Povećala li se potražnja za prehrambenim proizvodima za milijun kuna, BDP raste za gotovo dva milijuna kuna. Utjecaj na zaposlenost malo je manji pa se otvaraju samo dva nova radna mjesta. Pokazala je to analiza izvozne konkurentnosti hrvatske prehrambene industrije koju su izradili Goran Butarac i Mariška Vižek sa zagrebačkog Ekonomskog instituta.

Stopa rasta od 9,8%

Prehrambena industrija strateška je industrijska grana koja realizira 24 posto proizvodnje preradivačkog sektora, a nosi i 20 posto zaposlenosti u zemlji.

Hrvatska prehrambena industrija imala je snažan izvozni rast do 2008. godine, kada dolazi do usporavanja i pada izvozne konkurentnosti. Sve je veći dio proizvodnje domaćih tvrtki usmjeren na izvoz - ističe Goran Butarac. Od 2001. do 2013. godine udio prehrambene industrije u ukupnom hrvatskom izvozu pomastao je sa 6,4 na 8,5 posto. Od 2001. do 2008. godine

Izvoz hrane u EU pao je 11, a pića 20%. Traže se nova tržišta

Poveća, li se potrošnja hrane za milijun kuna, BDP raste za gotovo 2 milijuna.

Sardina se još nije probila na britansko i belgijsko tržište, ali joj je uspješno u Rusiju i Španjolsku

izvoz hrvatske prehrambene industrije rastao je prosječnom godišnjom stopom od 9,8 posto, dok je globalni rast izvoza tog sektora bio 6,4 posto.

Nema kompenzacije

Na prehrambenu industriju uvelike se odrazio ulazak Hrvatske u Europsku uniju. Značajan udar inozemne konkurencije na malom hrvatskom tržištu čak ni veliki domaći igrači nisu uspjeli kompenzirati. Već godinama u izvozu hrane prevladavaju riba, šećer,

čak to nisu uspjeli kompenzirati na tržištima EU. Stovise, izvoz hrane u EU smanjen je 11 posto, a izvoz pića čak 20 posto. Došlo je i do pada zaposlenosti: za 1900 ljudi u proizvodnji hrane, a još 400 u proizvodnji pića. Kad je riječ o tržištima s velikim potencijalom, u Rusiji je, primjerice, prisutan rast ukupnog izvoza od 1,7 posto i s osam vrsta proizvoda 2013. godine na 37 proizvoda 2013. Hrvatska je jedno od tržišta koje hrvatski proizvođači također još nisu uspjeli probiti. Jedna od tvrtki koja je uspjela plasirati svoje proizvode u Rusiju je tvornica Sardina. Krunoslav Bešvir, direktor prodaje otkrio je da nisu uspjeli probiti Veliku Britaniju ni Belgiju, ali su zato uspjeli ući u Rusiju.

Tržišta CEFTA-e

Istodobno s ulaskom u EU, domaći prehrambeni sektor došao je u neopovoljniji položaj na tržištima CEFTA-e. Prema analizi Ekonomskog instituta, domaći proizvođači hrane i pi-

Kao tržišta s potencijalom spominju se Rusija i Turska, no tvrtke ih još nisu probile

mezo, umaci, proizvodi od brašna, čokolada, - Česka, Rumunjska, Slovačka i ostali također su prvih godinu dana nakon ulaska u EU imali rast uvoza i nove igrače na tržištu - rekao je ministar poljoprivrede Tihomir Jakovčina.

ANALIZA

Darinko Bago: Hrvatska šansa unikatni i ekoproizvodi

Autor: Jolanda Rak Šajn

Izvoz prehrambene industrije samo je u Cefu u 2013. pao 10%, dok je izvoz hrane u EU smanjen za 11, a pića za više od 20%

Čelnik Končara i Hrvatskih izvoznika Darinko Bago (Foto: Žarko Bašić/Pixsell)

Kao što je u hidroelektranama naša tržišna niša, tako je i s prehrambenom industrijom. Hrvatska može konkurirati samo s unikatnom i maloserijskom proizvodnjom, poput ekoloških proizvoda, i ako definiramo, primjerice, da ćemo proizvoditi ulje od smilja, takvu se mjeru mora stimulirati kako nam velika konkurencija ne bi stvarala probleme, a novostvorena vrijednost omogućila i više plaće i jačanje BDP-a – kazao je čelnik Končara i Hrvatskih izvoznika Darinko Bago na jučerašnjem okruglom stolu o makroekonomskoj analizi izvozne konkurentnosti domaće prehrambene industrije u zagrebačkom Ekonomskom institutu.

Goran Buturac i Maruška Vizek jačanje prehrambene industrije vide u rastu izvoza na brzorastućim tržištima i rastu potrošnje (Foto: Tatjana Tadic/PD/PIXSELL)

Analiza autora Gorana Buturca i Maruške Vizek iz Ekonomskog instituta, pokazala je, naime, da prehrambena industrija, koja je peta najveća grana unutar prerađivačke industrije u Hrvatskoj, osim učinaka na proizvodnju i zaposlenost, ima i velik značaj za razvoj poljoprivredne proizvodnje. No od krize, 2008., karakterizira je usporavanje izvoznog rasta zbog sve jačeg konkurencijskog pritiska na tradicionalnim izvoznim tržištima poput Cefte, gdje je izvoz u 2013. smanjen za 10%, dok se na tržištima tzv. starih članica

EU ostvaruje negativna vanjskotrgovinska bilanca i velika izvozna koncentracija. Na samo deset izvoznih proizvoda otpada čak tri četvrtine ukupnog izvoza u EU 15, kazao je G. Butorac, ističući kako je upravo izvoz na ta tržišta u 2013. obilježen najvećim padom od 12%. Nove članice EU pritom su neiskorišten potencijal na kojima prehrambene tvrtke plasiraju 21% svoga ukupnog izvoza, kao i Rusija i Turska.

– Potrebno nam je jačanje izvozne orijentiranosti na brzorastuća tržišta, rast potrošnje te veća ulaganja u inovacije, razvoj novih proizvoda i u nova tržišta – tvrdi Butorac. Analiza je pokazala kako bi rast potražnje za proizvodima prehrambene industrije za jedan milijun kuna imao multiplikatoran učinak na BDP od 1,96 mil. kuna, pri čemu bi se i broj zaposlenih povećao za dvije osobe, što je treći najveći multiplikatorni učinak neke industrijske grane u Hrvatskoj. Ministar poljoprivrede Tihomir Jakovina kaže da negativan učinak na domaću prehrambenu industriju ima i ruski embargo, ali se taj trend konačno okreće, u prvom tromjesečju 2015. izvoz hrvatske prehrambene industrije rastao je 15%. No puno je još podrazvijenih područja koja trebamo jačati, poput industrijske konoplje, aromatično-ljekovitog bilja ili ekološke proizvodnje općenito.

Ekoproizvodnja

Osim proizvodnje voća i povrća, treba jačati i proizvodnju industrijske konoplje te aromatičnog bilja poput smilja

Dodana vrijednost

Mesne i riblje preradevine pokazale su se kao uspješan izvozni model te prerada voća, povrća...

Tradicijski proizvodi

Zaštićeno porijeklo istarskog pršuta, paškog sira, janjetine... jamči i kvalitetu i njihovu višu cijenu

Važnost prehrambene industrije

Autor: S. P.

Prehrambena industrija ima veliki značaj u ukupnom hrvatskom izvozu, industrijskoj proizvodnji i gospodarstvu, rezultati su analize izvozne konkurentnosti i učinaka prehrambene industrije na hrvatsko gospodarstvo.

Prema toj analizi, koju je predstavio Ekonomski institut Zagreb, zaključuje se kako će se povećanjem potražnje za prehrambenim proizvodima za milijun kuna, povećati bruto domaći proizvod (BDP) Hrvatske za skoro dva milijuna kuna dok će se broj zaposlenih u ekonomiji povećati za dvije osobe.

Predstavljajući rezultate tog istraživanja, Goran Buturac, znanstveni savjetnik EIZ-a rekao je kako se u prehrambenoj industriji realizira oko 24 posto ukupne proizvodnje prerađivačkog sektora, a to je i peta najveća izvozna grana unutar prerađivačke industrije.

Procjenjuje se da je u 2013. Hrvatska izvezla 22 posto vrijednosti prehrambene proizvodnje, ali uz postojanje značajnog vanjsko-trgovinskog deficita. Primjera radi, u 2013. izvoz prehrambenih proizvoda iznosio je 676 milijuna eura, a izvoz pića 102 milijuna eura.

Promatrajući razdoblje od 2001. do 2013. udio prehrambene industrije u ukupnom izvozu porastao je sa 6,4 na 8,5 posto, a u tom razdoblju razina izvozne konkurentnosti prehrambenih proizvoda nije se značajnije promijenila. Istodobno se izvozna konkurentnost pića poboljšala.

I dalje su nam najznačajnija izvozna tržišta Bosna i Hercegovina, Slovenija, Srbija i Italija, gdje se izvozi 53 posto ukupnog izvoza hrane i pića. U tzv. stare članice EU-a plasiramo 22 posto ukupnog izvoza hrane i pića, a naši glavni vanjsko-trgovinski partneri su Italija, Njemačka i Austrija.

U istraživanju je naglašeno kako su se kao nedovoljno iskorišten potencijal pokazale nove članice EU-a, na koje prehrambene tvrtke plasiraju 21 posto svog ukupnog izvoza. Zato je realno očekivati porast ponude na europskom tržištu što bi moglo dovesti do pada cijena određenih izvoznih proizvoda.

ANALIZA INDUSTRIJE

Tko vodi glavnu igru u proizvodnji hrane i pića

Autor: Zoran Korda

Nakon dvije negativne godine, prehrambena industrija u 2014. krenula je uzlaznom putanjom. Oporavak od dva posto ohrabrujući je podatak, ali zabrinjava to što je ukupna proizvodnja hrane još uvijek za 4,1 posto manja nego pretkrizne 2008. Još je gora situacija u proizvodnji pića koja je u posljednjih šest godina potonula za čak 14,6 posto, pokazuje najnovija sektorska analiza 'Hrana i piće' koju je izradio Ekonomski institut Zagreb

Izvor: Pixell; autor: Pixsell: M. Jurinec, D. Puklavec, K. Stedul Fabac i Ž. Lukunić

Usprkos povećanju aktivnosti tijekom 2014., industriju hrane obilježava smanjenje broja zaposlenih i stagnacija plaća. U veljači 2015. u prehrambenoj industriji radilo je 32.747 radnika, a zaposlenost je smanjena za 3,4 posto u odnosu na isti mjesec lani. Prosječna bruto plaća krajem veljače iznosila je 6.342 kune, a dugoročni trend pokazuje pogoršanje u odnosu na prosjek prerađivačke industrije.

Financijski podaci vodećih kompanija u prehrambenoj industriji ukazuju na poteškoće s održavanjem likvidnosti. Koeficijent tekuće likvidnosti deset vodećih proizvođača hrane iznosio je 0,6, a vrijednost koeficijenta tekuće likvidnosti manja od 1,5 ukazuje na mogućnost problema u podmirivanju kratkoročnih obveza.

S druge strane dobra je vijest ta da naše prehramben tvrtke nisu prezadužene što pokazuje koeficijent zaduženosti koji je u 2014. iznosio 0,4.

Deset vodećih prehrambenih kompanija u prošloj je godini zabilježilo blag pad prihoda od 0,3 posto, ali im je zato dobit uzletjela čak 83,8 posto. Prema podacima Poslovne Hrvatske, povećanje prihoda u 2014. ostvarili su karlovački PPK (12 posto), PIK Vrbovec (10 posto), Kraš (3,9 posto), Dukat (1,6 posto) i Franck (0,9 posto). Pad prihoda bilježe Zvijezda (10,3 posto), Vindija (7,1 posto), Podravka (4,5 posto) i Ledo d.d. (1,6 posto).

Unatoč rastu dobiti, većina vodećih kompanija i dalje bilježi nisku profitabilnost (bruto marže ispod pet posto), a s višim stopama profitabilnosti izdvajaju se Ledo i Podravka.

Napominjemo da su u analizi prezentirani nekonsolidirani podaci pa tako, primjerice, nisu uključeni neki veliki regionalni prehrambeni proizvođači poput Atlantic Grupe, čije proizvodne kompanije nisu registrirane u Hrvatskoj. Također, kod nekih kompanija poput Podravke iskazana je samo proizvodnja matice (Podravka d.d.), a ne i ovisnih društva (Danica, inozemne podružnice).

TOP 10 PROIZVOĐAČA HRANE				
	UKUPNI PRIHODI (mil. kn)	DOBIT	KOEFICIJENT ZADUŽENOSTI	BRUTO MARŽA
Vindija	2575,3	17,1	0,6	0,7
PIK Vrbovec	2190,6	90,5	0,6	4,1
Podravka	1957,9	202,1	0,5	10,3
Dukat	1711,9	75,1	0,4	4,4
Ledo	1157,3	170,8	0,1	14,8
Mesna industrija braća Pivac	1105,2	77,5	0,3	7,0
Kraš	891,1	20,7	0,5	2,3
Zvijezda	882,9	47,1	0,2	5,3
PPK	869,7	16,5	0,5	1,9
Franck	804,9	24,5	0,4	3,0

Izvor: Ekonomski institut Zagreb

Kod proizvođača pića trendovi su puno nepovoljniji nego kod proizvođača hrane. Uz pad proizvodnje, uočljiv je nagli pad zaposlenosti i rapidan pad plaća. Tako je u veljači 2015. ova industrija zapošljavala 4.281 radnika, odnosno 4,2 posto manje nego u istom mjesecu lani. U usporedbi s veljačom prethodne godine, prosječna je bruto plaća u ovoj industriji bila realno manja za čak 21,4 posto te je iznosila 9.552 kune. Međutim, plaće u ovoj industrijskoj grani i dalje su među najvećima u sektoru prerađivačke industrije.

TOP 10 PROIZVOĐAČA PIĆA				
	UKUPNI PRIHODI (mil. kn)	DOBIT	KOEFICIJENT ZADUŽENOSTI	BRUTO MARŽA
Jamnica	1505,3	229,4	0,2	15,2
Zagrebačka pivovara	914,1	211,4	0,6	23,1
Coca Cola Hrvatska	818,5	53,3	0,4	6,5
Heineken Hrvatska	695,2	141,3	0,4	20,3
Badel 1862	295,7	-44,0	1	-14,9
Carlsberg Croatia	294,7	-17,3	0,4	-5,9
Maraska	149,8	-26,3	0,8	-17,6
Slavonija slad	147,6	-11,5	0,8	-4,5
Agrolaguna	102,7	0,6	0,4	0,6
Imota	77,9	59,6	1,1	76,6

Izvor: Ekonomski institut Zagreb

Financijski pokazatelji deset vodećih proizvođača pića pokazuju pad prihoda od 3,7 posto i smanjenje dobiti od čak 18,3 posto. Smanjenje prihoda uz istovremeno blago povećanje zaposlenosti za 0,6 posto dovelo je do smanjenja proizvodnosti rada za 4,3 posto.

Za razliku od proizvođača hrane, proizvođači pića nemaju problema s likvidnošću, ali zato neki od njih (Badel 1862, Maraska, Slavonija slad) pate od prezaduženosti.

Prema podacima Poslovne Hrvatske, značajniji rast prihoda (6,34 posto) ostvarila je jedino Maraska. U blagom plusu (0,69 posto) bio je Carlsberg Croatia, a sve ostali vodeći proizvođači pića bilježe pad prihoda pri čemu je u najvećem minusu (8,32 posto) Jamnica.

ZAMP se hvali studijom: Naknada ugovorena s HRT-om je ispod europskog prosjeka

Autor: Hina

Foto: Ilustracija

HDS ZAMP objavio je rezultate studije Ekonomskog instituta Zagreb prema kojoj je naknada što je HRT ugovorio s tom službom za zaštitu prava značajno niža od europskog prosjeka, odnosno da u poslovnom smislu novi ugovor ide u korist javne radiotelevizije.

ZAMP je od Ekonomskog instituta naručio studiju ekonomske opravdane cijene licence za autorsko pravo za HRT jer su, kako ističe, proteklih nekoliko mjeseci neki članovi Nadzornog odbora (NO) HRT-a, kao i dio javnosti, ocijenili spornim zaključenje novog ugovora između HRT-a i HDS ZAMP-a. Najviše se osporavala visina naknade od 67 milijuna kuna za tri godine, a kako u ZAMP-u navode, insinuiralo se o pritiscima da se prihvati za HRT nepovoljan ugovor.

U ZAMP-u naglašavaju i da im je cilj bio otkloniti sumnje u poslovnu opravdanost zaključenog ugovora, a autori studije pristupili su ocjeni visine naknade na tri različita načina. Prvo, usporedbom tarifa europskih zemalja, drugo, usporedbom troškova izdvajanja za autorska prava javnih radija i televizija u odnosu na ukupne troškove te, treće, direktnim vještačenjem udjela glazbe u programima HRT-a. Sve tri vrste analize, tvrde u ZAMP-u, dale su isti rezultat - naknada koju je HRT ugovorio s HDS ZAMP-om značajno je niža od europskog prosjeka, odnosno u poslovnom smislu - u korist je HRT-a.

Prosječna tarifa 48 posto niža od europskog prosjeka

U ZAMP-u se pozivaju na sažetak studije u kojoj se navodi da se na temelju sveukupne analize može zaključiti da je prosječna tarifa za televizijski program HRT-a niža za 48 posto od europskog prosjeka te ju je moguće povećati do razine od 2,5 posto jer bi se ona tada približila prosječnoj vrijednosti tarife u ostalim europskim zemljama. Istovremeno, navodi se i da je prosječna tarifa za radijski program HRT niža za 24 posto od europskog prosjeka te da ju je moguće povećati do razine od 4,07 posto kako bi se uskladila s prosječnom tarifom u europskim zemljama.

Ističe se i da HDS ZAMP rezultate ove studije ne tumači i ne objavljuje s ciljem izmjene postojećih ugovornih odredbi s kojima je u ovom trenutku zadovoljan; samo napominju da je ovime na stručnom nivou potvrđena opravdanost zaključenog ugovora i činjenica da je on povoljan i za HRT.

Studija ZAMP-a došla je nakon upozorenja bivših članova NO-a HRT-a o navodno spornim okolnostima sklapanja ugovora sa ZAMP-om, ali i natpisa u dijelu javnosti i otkrića da je policija ispitala članove NO-a HRT-a o navodnim pritiscima da odobre taj ugovor.

Rajković: Neka uživaju u naknadi, neće dugo

Na studiju koju je naručio ZAMP reagirao je i bivši zamjenik predsjednika NO-a HRT-a Dražen Rajković koji je dosad i više puta upozoravao na tzv. aferu Zamporion.

"Drago mi je da je trebalo čak gotovo godinu dana od sporova u NO-u HRT-a, odnosno tri mjeseca od kada su ljudi bliski ZAMP-u u Saboru ishodili raspuštanje Nadzornog odbora, da ZAMP studijom pokušava dokazati da je u pravu. Neka uživaju u sadašnjoj naknadi jer vjerujem da neće dugo", kazao je Rajković za Hinu.

ANALIZA

Naknade HRT-a ZAMP-u niže od prosjeka Europe

Autor: S. Paparella/PD

U studiji se zaključuje da je tarife moguće povećavati do točke u kojoj bi ukupni izdaci HRT-a za autorsko pravo iznosili 3,8 mil. eura

Foto: Igor Kralj/PIXSELL

Lanjsko potpisivanje 67 milijuna kuna vrijednog trogodišnjeg ugovora o prijenosu licencije za autorsko pravo između HRT-a i HDS ZAMP-a izazvalo je kritike pojedinih članova NO-a javne televizije. Pritom se tvrdilo i da su izvršeni pritisci kako bi HRT prihvatio takav, po njihovu mišljenju nepovoljan ugovor.

Zato je HDS ZAMP, kako bi otklonio sumnje u poslovnu opravdanost zaključenog ugovora, od zagrebačkog Ekonomskog instituta zatražio izradu studije pod nazivom Određivanje ekonomski opravdane cijene licencije za autorsko pravo za HRT. Autori studije koju potpisuje Maruška Vizek pristupili su ocjeni visine naknade na tri načina – usporedbom tarifa europskih zemalja, usporedbom troškova izdvajanja za autorska prava javnih radija i televizija u odnosu na ukupne troškove te izravnim vještačenjem udjela glazbe u programima HRT-a.

"Sve tri vrste analize dale su isti rezultat: naknada koju je HRT ugovorio s HDS ZAMP-om značajno je niža od europskog prosjeka, odnosno u poslovnom smislu – u korist je HRT-a", navodi naručitelj. U studiji se zaključuje da je "navedene tarife moguće povećavati maksimalno do one točke u kojoj bi ukupni izdaci HRT-a za autorsko pravo i za radijski i za televizijski program iznosili 3,8 milijuna eura".

'Studija dokazala da je naknada ugovorena s HRT-om ispod europskog prosjeka'

Autor: Poslovni.hr/Hina

HDS ZAMP objavio je rezultate studije Ekonomskog instituta Zagreb prema kojoj je naknada...

Foto: Davor Puklavec/PIXSELL

HDS ZAMP objavio je rezultate studije Ekonomskog instituta Zagreb prema kojoj je naknada što je HRT ugovorio s tom službom za zaštitu prava značajno niža od europskog prosjeka, odnosno da u poslovnom smislu novi ugovor ide u korist javne radiotelevizije.

ZAMP je od Ekonomskog instituta naručio studiju ekonomske opravdane cijene licence za autorsko pravo za HRT jer su, kako ističe, proteklih nekoliko mjeseci neki članovi Nadzornog odbora (NO) HRT-a, kao i dio javnosti, ocijenili spornim zaključenje novog ugovora između HRT-a i HDS ZAMP-a. Najviše se osporavala visina naknade od 67 milijuna kuna za tri godine, a kako u ZAMP-u navode, insinuiralo se o pritiscima da se prihvati za HRT nepovoljan ugovor.

U ZAMP-u naglašavaju i da im je cilj bio otkloniti sumnje u poslovnu opravdanost zaključenog ugovora, a autori studije pristupili su ocjeni visine naknade na tri različita načina. Prvo, usporedbom tarifa europskih zemalja, drugo, usporedbom troškova izdvajanja za autorska prava javnih radija i televizija u odnosu na ukupne troškove te, treće, direktnim vještačenjem udjela glazbe u programima HRT-a. Sve tri vrste analize, tvrde u ZAMP-u, dale su isti rezultat - naknada koju je HRT ugovorio s HDS ZAMP-om značajno je niža od europskog prosjeka, odnosno u poslovnom smislu - u korist je HRT-a.

U ZAMPU se pozivaju na sažetak studije u kojoj se navodi da se na temelju sveukupne analize može zaključiti da je prosječna tarifa za televizijski program HRT-a niža za 48 posto od europskog prosjeka te ju je moguće povećati do razine od 2,5 posto jer bi se ona tada približila prosječnoj vrijednosti tarife u ostalim europskim zemljama. Istovremeno, navodi se i da je prosječna tarifa za radijski program HRT niža za 24 posto od europskog prosjeka te da ju je moguće povećati do razine od 4,07 posto kako bi se uskladila s prosječnom tarifom u europskim zemljama.

Ističe se i da HDS ZAMP rezultate ove studije ne tumači i ne objavljuje s ciljem izmjene postojećih ugovornih odredbi s kojima je u ovom trenutku zadovoljan; samo napominju da je ovime na stručnom nivou potvrđena opravdanost zaključenog ugovora i činjenica da je on povoljan i za HRT.

Studija ZAMP-a došla je nakon upozorenja bivših članova NO-a HRT-a o navodno spornim okolnostima sklapanja ugovora sa ZAMP-om, ali i natpisa u dijelu javnosti i otkrića da je policija ispitala članove NO-a HRT-a o navodnim pritiscima da odobre taj ugovor.

Na studiju koju je naručio ZAMP reagirao je i bivši zamjenik predsjednika NO-a HRT-a Dražen Rajković koji je dosad i više puta upozoravao na tzv. aferu Zamporion.

"Drago mi je da je trebalo čak gotovo godinu dana od sporova u NO-u HRT-a, odnosno tri mjeseca od kada su ljudi bliski ZAMP-u u Saboru ishodili raspuštanje Nadzornog odbora, da ZAMP studijom pokušava dokazati da je u pravu. Neka uživaju u sadašnjoj naknadi jer vjerujem da neće dugo", kazao je Rajković za Hinu.

UGOVOR U KORIST JAVNE TELEVIZIJE

ZAMP PONOSAN: Studija dokazala da je naknada ugovorena s HRT-om ispod europskog prosjeka

Autor: Hina

Ističe se i da HDS ZAMP rezultate ove studije ne tumači i ne objavljuje s ciljem izmjene postojećih ugovornih odredbi s kojima je u ovom trenutku zadovoljan; samo napominju da je ovime na stručnom nivou potvrđena opravdanost zaključenog ugovora i činjenica da je on povoljan i za HRT

Foto: Davor Puklavac/PIXSELL

HDS ZAMP objavio je rezultate studije Ekonomskog instituta Zagreb prema kojoj je naknada što je HRT ugovorio s tom službom za zaštitu prava značajno niža od europskog prosjeka, odnosno da u poslovnom smislu novi ugovor ide u korist javne radiotelevizije.

ZAMP je od Ekonomskog instituta naručio studiju ekonomske opravdane cijene licence za autorsko pravo za HRT jer su, kako ističe, proteklih nekoliko mjeseci neki članovi Nadzornog odbora (NO) HRT-a, kao i dio javnosti, ocijenili spornim zaključenje novog ugovora između HRT-a i HDS ZAMP-a. Najviše se osporavala visina naknade od 67 milijuna kuna za tri godine, a kako u ZAMP-u navode, insinuiralo se o pritiscima da se prihvati za HRT nepovoljan ugovor.

U ZAMP-u naglašavaju i da im je cilj bio otkloniti sumnje u poslovnu opravdanost zaključenog ugovora, a autori studije pristupili su ocjeni visine naknade na tri različita načina. Prvo, usporedbom tarifa europskih zemalja, drugo, usporedbom troškova izdvajanja za autorska prava javnih radija i televizija u odnosu na ukupne troškove te, treće, direktnim vještačenjem udjela glazbe u programima HRT-a. Sve tri vrste analize, tvrde u ZAMP-u, dale su isti rezultat – naknada koju je HRT ugovorio s HDS ZAMP-om značajno je niža od europskog prosjeka, odnosno u poslovnom smislu – u korist je HRT-a.

U ZAMPU se pozivaju na sažetak studije u kojoj se navodi da se na temelju sveukupne analize može zaključiti da je prosječna tarifa za televizijski program HRT-a niža za 48 posto od europskog prosjeka te ju je moguće povećati do razine od 2,5 posto jer bi se ona tada približila prosječnoj vrijednosti tarife u ostalim europskim zemljama. Istovremeno, navodi se i da je prosječna tarifa za radijski program HRT niža za 24 posto od europskog prosjeka te da ju je moguće povećati do razine od 4,07 posto kako bi se uskladila s prosječnom tarifom u europskim zemljama.

Ističe se i da HDS ZAMP rezultate ove studije ne tumači i ne objavljuje s ciljem izmjene postojećih ugovornih odredbi s kojima je u ovom trenutku zadovoljan; samo napominju da je ovime na stručnom nivou potvrđena opravdanost zaključenog ugovora i činjenica da je on povoljan i za HRT.

Studija ZAMP-a došla je nakon upozorenja bivših članova NO-a HRT-a o navodno spornim okolnostima sklapanja ugovora sa ZAMP-om, ali i natpisa u dijelu javnosti i otkrića da je policija ispitala članove NO-a HRT-a o navodnim pritiscima da odobre taj ugovor.

Na studiju koju je naručio ZAMP reagirao je i bivši zamjenik predsjednika NO-a HRT-a Dražen Rajković koji je dosad i više puta upozoravao na tzv. aferu Zamporion.

“Drago mi je da je trebalo čak gotovo godinu dana od sporova u NO-u HRT-a, odnosno tri mjeseca od kada su ljudi bliski ZAMP-u u Saboru ishodili raspuštanje Nadzornog odbora, da ZAMP studijom pokušava dokazati da je u pravu. Neka uživaju u sadašnjoj naknadi jer vjerujem da neće dugo”, kazao je Rajković za Hinu.

EIZG: U 2013. GODINI HRVATSKA IZVEZLA 22 POSTO VRIJEDNOSTI SVOJE PREHRAMBENE PROIZVODNJE

Hrvatska najviše hrane izvozi u zemlje CEFTA-e

Autor: Z. R.

Prehrambena industrija 5. je izvozna grana unutar prerađivačke industrije (Foto: Davor Kibel)

Poveća li se potražnja za prehrambenim proizvodima za jedan milijun kuna, tada BDP Republike Hrvatske raste za gotovo dva milijuna kuna (1,96 mil. kn), a broj zaposlenih u ekonomiji povećava se za dvije osobe (1,95) - rezultat je to analize izvozne konkurentnosti prehrambene industrije Hrvatske, koju je javnosti predstavio Ekonomski institut Zagreb, prenosi banka.hr. Goran Buturac, znanstveni savjetnik Ekonomskog instituta Zagreb, kako prenosi banka.hr, ističe kako se u prehrambenoj industriji realizira oko 24 posto ukupne proizvodnje prerađivačkog sektora, a zapošljava oko 20 posto zaposlenih. "Prehrambena industrija peta je najveća izvozna grana unutar prerađivačke industrije u Hrvatskoj, a osim učinaka na proizvodnju i zaposlenost ima i velik značaj za razvoj poljoprivredne proizvodnje. Zbog toga je poboljšanje izvozne konkurentnosti domaće prehrambene industrije nezaobilazan faktor uspješnog razvoja industrije i gospodarstva u cjelini", naglasio je Goran Buturac na okruglom stolu koji je organizirao EIZG.

Procjenjuje se da je u 2013. Hrvatska izvezla 22 posto vrijednosti svoje prehrambene proizvodnje, ali uz postojanje značajnog vanjskotrgovinskog deficita.

Prehrambena industrija se mora fokusirati na tržišta Rusije i Turske

Autor: Božica Babić

Analiza Ekonomskog instituta Zagreb pokazuje prilike i izazove za proizvođače hrane

Fotolia

Tržišta Rusije i Turske, gdje je evidentan rast potrošnje, trebala bi biti daleko veći izazov hrvatskoj prehrambenoj industriji koja ih sada prepoznaje tek sporadično. Naime, prema istraživanju koje je proveo tim zagrebačkog Ekonomskog instituta (EIZ), analizirajući strukturu izvoznih tržišta i mogući potencijal domaće prehrambene branše, Rusija sa udjelom 1,9 posto u 772 milijuna eura koliko je iznosila vrijednost ukupna izvoza hrane i pića i Turska sa još skromnijim učinkom od tek 0,2 posto na samom su začelju liste inozemnih tržišta s kojima (ne)uspješno trguju prehrambene kompanije. Ta oba tržišta (i ne samo ona) moraju biti u znatno većem fokusu prehrambene industrije RH, ali ne za neke povremene izlete, nego kao konstantna točka u njihovim dugoročnim projekcijama.

Ekipa iz EIZ-a u svojoj je analizi kao zaključnu godinu koristila 2013. kada je kupcima na ruskom tržištu prodan prehrambeni asortiman ukupne vrijednosti samo 13 milijuna eura dok je paralelno na tržište Turske plasirano hrane i pića za tek 1,3 milijuna eura. Rusija broji oko 143 milijuna potencijalnih potrošača, a Turska ima više od 76 milijuna stanovnika što je golem i motiv i izazov.

Sadašnji izvoz prehrambenih tvrtki iz RH karakterizira vrlo visoka koncentriranost, na četiri tržišta (BiH, Italija, Slovenija, Srbija) prodaju više od 50 posto od ukupna izvoza hrane. Kod pića je koncentracija još izraženija, na tri najveće destinacije odlazi čak 69,9 posto izvoza. Takva koncentracija izvoza, ocjenjuju u EIZ-u, donosi sa sobom i moguće rizike gubitka tržišta, u uvjetima (ne)gospodarske krize oni dodatno dobivaju na težini.

Analiza EIZ-a obuhvatila je izvoz 125 grupa proizvoda, a iz te lepeze na rusko se tržište prodaje njih 37 dok je u Turskoj situacija još poraznija, tamo je 2013. plasirano tek sedam proizvoda iz segmenta hrane i pića. S obzirom da su najviše trgovani umaci i juhe taj detalj svjedoči da je na oba tržišta za sada najuspješnije iskoračila koprivnička Podravka. Ruski embargo u ljeto 2014. dijelu izvoznika srušio je planove, no neki su iskoristili upravo tu prepreku za snažnije okretanje tom prostoru poput postirske Sardine.

Unatoč sadašnjim prijedorima između Europske unije i Rusije embargo se ipak ne odnosi na ukupan prehrambeni asortiman. Usto, Rusija je u članstvo Svjetske trgovinske organizacije ušla tek 2012. pa još traje razdoblje liberalizacije tržišta i rušenja carina što hrvatska prehrambena industrija svakako treba efikasnije iskoristiti. Posebice radi komparativnih prednosti koje su najbolje izražene kod umaka i juha, keksa i kolača, goveđeg mesa te vina.

Činjenica da je u promatranom razdoblju u Tursku plasirano sedam proizvoda od kojih su tri (slad, umaci i biljna ulja) ukupno prisvajala više od 90 posto udjela baš i nije za pohvalu ovdašnjim prehrambenim tvrtkama. Ostatak izvoza odnosio se na maslinovo ulje, vodu, mlijeko i vrhnje te ribe. Hrvatska je ulaskom u EU postala članica i Carinske unije između EU i Turske što izvoznici širom otvara liberalizirano tursko tržište, nema ni kvota ni carina za prehrambene proizvode i pića.

GORAN BUTURAC, ZNANSTVENI SAVJETNIK EIZ-a:

Izvozna konkurentnost prehrambene industrije

U hrvatskoj prehrambenoj industriji realizira se oko 24 posto ukupne proizvodnje prerađivačkog sektora, a zapošljava oko 20 posto od ukupno zaposlenih. Ona je peta najveća izvozna grana unutar prerađivačke industrije u

Hrvatskoj, a osim učinaka na proizvodnju i zaposlenost ima i veliki značaj za razvoj poljoprivredne proizvodnje. Zbog toga je poboljšanje izvozne konkurentnosti prehrambene industrije nezaobilazan faktor uspješnog razvoja industrije i gospodarstva u Hrvatskoj.

VAŽNOST PREHRAMBENE INDUSTRIJE U HRVATSKOJ

Peta najveća izvozna grana prerađivačkog sektora

U razdoblju od 2001. do 2013. udio prehrambene industrije u u ukupnom izvozu porastao je sa 6,4 na 8,5 posto

Prehrambena industrija ima veliki značaj u ukupnom hrvatskom izvozu, industrijskoj proizvodnji i gospodarstvu, rezultati su analize izvozne konkurentnosti i učinaka prehrambene industrije na hrvatsko gospodarstvo. Prema toj analizi, koju je predstavio Ekonomski institut Zagreb, zaključuje se kako će se povećanjem potražnje za prehrambenim proizvodima za milijun kuna, povećati bruto domaći proizvod (BDP) Hrvatske za skoro dva milijuna kuna dok će se broj zaposlenih u ekonomiji povećati za dvije osobe. Predstavljajući rezultate tog istraživanja, Goran Buturac, znanstveni savjetnik EIZ-a rekao je kako se u pre-

hrambenoj industriji realizira oko 24 posto ukupne proizvodnje prerađivačkog sektora, a to je i peta najveća izvozna grana unutar prerađivačke industrije. Procjenjuje se da je u 2013. Hrvatska izvezla 22 posto vrijednosti prehrambene proizvodnje, ali uz postojanje značajnog vanjsko-trgovinskog deficita. Primjera radi, u 2013. izvoz prehrambenih proizvoda iznosio je 676 milijuna eura, a izvoz pića 102 milijuna eura. Promatrajući razdoblje od 2001. do 2013. udio prehrambene industrije u ukupnom izvozu porastao je sa 6,4 na 8,5 posto, a u tom razdoblju razina izvozne konkurentnosti prehrambenih proizvoda nije se značajnije promijenila. Istodobno

se izvozna konkurentnost pića poboljšala. I dalje su nam najznačajnija izvozna tržišta Bosna i Hercegovina, Slovenija, Srbija i Italija, gdje se izvozi 53 posto ukupnog izvoza hrane i pića. U tzv. stare članice EU-a plasiramo 22 posto ukupnog izvoza hrane i pića, a naši glavni vanjsko-trgovinski partneri su Italija, Njemačka i Austri-

ja. U istraživanju je naglašeno kako su se kao nedovoljno iskorišten potencijal pokazale nove članice EU-a, na koje prehrambene tvrtke plasiraju 21 posto svog ukupnog izvoza. Zato je realno očekivati porast ponude na europskom tržištu što bi moglo dovesti do pada cijena određenih izvoznih proizvoda. (S.P.) ■

CEIZ INDEKS

Hrvatsko gospodarstvo nastavlja rasti i u drugom kvartalu

Autor: tportal.hr/Hina

Osmi mjesec zaredom CEIZ indeks je u travnju ove godine zabilježio povećanje vrijednosti u iznosu od 0,16 indeksnih bodova u odnosu na prethodni mjesec, što upućuje na to da je u zadnjem tromjesečju prošle i prvom tromjesečju ove godine ekonomska aktivnost u Hrvatskoj u uzlaznoj fazi, odnosno da je gospodarska aktivnost svoje dno dotakla u trećem tromjesečju 2014., objavili su u srijedu iz zagrebačkog Ekonomskog instituta (EIZ)

Izvor: Guliver/Thinkstock; autor: Ivan Mikhaylov

Koincidentni ekonomski indikator - CEIZ indeks je u travnju porastao i na godišnjoj razini, prema travnju lani, i to za 2,6 indeksnih bodova.

Pozitivna promjena u vrijednosti CEIZ indeksa iz travnja ove godine osma je uzastopna pozitivna mjesečna promjena vrijednosti indeksa, što upućuje na to da je u zadnjem tromjesečju 2014. i prvom tromjesečju 2015. godine ekonomska aktivnost u uzlaznoj fazi.

Iz EIZ-a ističu kako rast njegove vrijednosti u travnju sugerira da gospodarstvo uzlazni tijek zadržava i u drugom tromjesečju ove godine, što implicira da je gospodarska aktivnost svoje dno dotakla u trećem tromjesečju 2014. te da bi rast BDP-a ostvaren u četvrtom tromjesečju prošle te prvom tromjesečju ove godine mogao biti trajnijeg karaktera.

'Ako indeks i u sljedeća dva mjeseca zabilježi pozitivne mjesečne promjene, onda možemo očekivati da će i BDP ostvariti rast vrijednosti i u drugom tromjesečju 2015. Treba također napomenuti da mjesečna stopa promjene indeksa zabilježena u travnju nije velika, zbog čega intenzitet uzlaznog trenda gospodarske aktivnosti i dalje nije dostatan za osjetnije pozitivne promjene na tržištu rada i u investicijskoj aktivnosti', naglašavaju iz EIZ-a.

CEIZ indeks je mjesečni složeni indikator poslovnog ciklusa razvijen na Ekonomskom institutu, Zagreb. Njegova je svrha pružiti pravovremenu informaciju o trenutnom stanju poslovnoga ciklusa, zbog čega se vrijednost CEIZ indeksa mijenja istodobno s promjenama poslovnog ciklusa.

CEIZ indeks je jednobrojčani pokazatelj poslovnog ciklusa koji sadrži informacije koje bi inače trebalo prikupljati analizom velikog broja različitih ekonomskih serija. Za razliku od vremenske serije tromjesečnog BDP-a, daje mjesečnu ocjenu stanja gospodarstva pružajući na taj način preciznije informacije o promjenama koje se odvijaju tijekom kraćeg vremenskoga razdoblja. Dostupan je jedan do tri mjeseca prije objave podataka o tromjesečnom BDP-u, zbog čega nosioci ekonomskih politika i zainteresirana javnost mogu pravovremeno pratiti gospodarska kretanja, napominju iz EIZ-a.

HRVATSKA KAO NORVEŠKA!

Istraživanje: Hrvati su skloni konsenzusu, dobroj komunikaciji i sjajnim odnosima među ljudima

Autor: Hina

Foto: Bruno Konjević/CROPIX

Hrvatsko se društvo može okarakterizirati kao zajednica koja ne pridaje veliku pozornost društvenim razlikama među pojedincima, ne smatra posebno važnim držanje distance moći, niti je fokusirano na priznavanje razlika u raspodjeli moći, autoriteta, prava i odgovornosti, pokazalo je istraživanje "Dimenzije nacionalne kulture kao odrednice poslovne klime u Hrvatskoj".

Istraživanje, predstavljeno u srijedu na okruglom stolu u Ekonomskom institutu, pokazalo je da u hrvatskom društvu, baš kao i u Skandinaviji, prevladava feminitet u odnosu na maskulinitet, odnosno da smo skloni odlučivanju postizanjem konsenzusa, dobroj komunikaciji i razvijanju dobrih međuljudskih odnosa.

Predstavljajući rezultate istraživanja, napravljenog na uzorku od 1500 hrvatskih građana, prema metodi nizozemskog sociologa Geerta Hofstedeja kojom se analiziraju obilježja društva prema sustavu vrijednosti, Jelena Budak iz zagrebačkog Ekonomskog instituta kazala je kako niža razina indeksa distance moći prije svega znači da građani žele ravnomjerniju distribuciju moći u društvu.

S druge strane, po njezinim riječima, rezultati istraživanja pokazuju da je u Hrvatskoj snažno prisutna dimenzija izbjegavanja nesigurnosti.

"Visoka razina dimenzije izbjegavanja nesigurnosti ukazuje na to da ovdje postoji strah od promjena i da pokazujemo premalu sklonost preuzimanju rizika. Postoji manja želja za postignućem, a to pokazuje zašto poduzetništvo nije razvijeno i zašto postoji niska razina inovacija", rekla je Budak.

Nadalje, hrvatski građani žele veću razinu sigurnosti, predvidljivosti i transparentnosti, a skloni su cijeliti i individualna postignuća dok manje vrednuju timski rad i kolektivni duh.

Isto tako, istaknula je Budak, u Hrvatskoj prevladava kratkoročni vremenski horizont ostvarivanja ciljeva, dok je dugoročna orijentacija slabije izražena.

Drago Čengić iz Instituta Ivo Pilar, smatra da bi se ovakva istraživanja trebala provoditi svakih deset godina kako bi se pokazalo u kojem smjeru neka država ide, dok je Najla Podrug sa zagrebačkog Ekonomskog fakulteta navela da rast individualizma ovisi o gospodarskom napretku.

U studiji je, prema Hofstedeovim postavkama, definirano pet dimenzija nacionalne kulture: distanca moći, izbjegavanje nesigurnosti, individualizam vs. kolektivizam, maskulinitet vs. feminitet te vremenski horizont ciljeva.

ISTRAŽIVANJE

U Hrvatskoj strah od promjena i nesklonost riziku

Autor/izvor: SEEBiz

Hrvatsko se društvo može okarakterizirati kao zajednica koja ne pridaje veliku pozornost društvenim razlikama među pojedincima, ne smatra posebno važnim držanje distance moći, niti je fokusirano na priznavanje razlika u raspodjeli moći, autoriteta, prava i odgovornosti

Rezultat je to istraživanja "Dimenzije nacionalne kulture kao odrednice poslovne klime u Hrvatskoj", koje je danas predstavljeno na okruglom stolu u Ekonomskom institutu, Zagreb. U Hrvatskoj također prevladava kratkoročan vremenski horizont ostvarivanja ciljeva, u sustavu društvenih vrijednosti dugoročna je orijentacija slabije izražena. U hrvatskom društvu prevladava feminitet u odnosu na maskulinitet, što implicira da se preferira odlučivanje postizanjem konsenzusa, kao i vrijednosti općeg blagostanja i solidarnosti.

"U takvom se društvenom okruženju ljudi neće suzdržavati izreći svoje mišljenje nadređenima ili djeca oponirati roditeljima i starijima. Sudeći prema niskoj vrijednosti indeksa distance moći u Hrvatskoj, prema ovom obilježju nacionalne kulture bliži smo skandinavskim i anglosaksonskim zemljama te Njemačkoj"- naglasila je dr. sc. Jelena Budak na predstavljanju istraživanja.

U ovoj studiji analiziran je sustav vrijednosti hrvatskog društva prema dimenzijama nacionalne kulture kako ih definira nizozemski sociolog Geert Hofstede. Prema Hofstedeovoj metodologiji prikupljeni su anketni podaci na reprezentativnom uzorku od 1500 građana Republike Hrvatske te je istraženo pet dimenzija nacionalne kulture: distanca moći, izbjegavanje nesigurnosti, individualizam vs. kolektivizam, maskulinitet vs. feminitet i vremenski horizont ciljeva.

Hrvatsko je društvo u većoj mjeri sklono cijeniti individualna postignuća i napor pojedinca za razliku od kolektivnog duha i timskog rada koji se vrednuju manje. Viša razina individualizma znači da postoji orijentacija prema interesima pojedinca, dok niža razina distance moći znači da građani žele ravnomjerniju distribuciju moći u društvu.

U hrvatskom društvu prevladava feminitet u odnosu na maskulinitet, što implicira da se preferira odlučivanje postizanjem konsenzusa, kao i vrijednosti općeg blagostanja i solidarnosti. Obilježja "ženske kulture" u

kombinaciji s niskom distancom moći znače da građani u većoj mjeri žele da se odgovornost delegira na izvršitelje zadataka u društvu, da se njeguje dobra komunikacija i razvijaju dobri međuljudski odnosi.

Također, izrazito je prisutna dimenzija izbjegavanja nesigurnosti, čija visoka razina ukazuje na to da u Hrvatskoj postoji strah od promjena i mala sklonost preuzimanju rizika. Manja je i spremnost prihvaćanja noviteta i promjena u organizaciji. Postoji manja želja za postignućem, što pokazuje zašto poduzetništvo nije u Hrvatskoj snažno razvijeno i zašto postoji niska razina inovacija. Istodobno, građani teže prema postavljanju odnosa koji uvode veću razinu sigurnosti, predvidivosti i transparentnosti.

Obilježja kulture u nekom društvu snažno determiniraju ponašanje pojedinca u svakodnevnom životu i radu. Stoga su odrednice kulture u društvu i na individualnoj razini važne za razumijevanje vrijednosnog sustava zaposlenika, potrošača i građana te njihovog očekivanog ponašanja. Taj je kontekst često karika koja nedostaje za uspjeh poslovnih odluka menadžera ili za formuliranje i uspješnu provedbu mjera ekonomske politike i drugih mjera nositelja javnih politika.

Sudionici okruglog stola bili su dr. sc. Drago Čengić, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, prof. dr. sc. Jasminka Lažnjak, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu te doc. dr. sc. Najla Podrug, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

ISTRAŽIVANJE

Hrvati skloni feminitetu, sigurnosti, individualizmu i kratkoročnim ciljevima

Autor: Hina

Hrvatsko se društvo može okarakterizirati kao zajednica koja ne pridaje veliku pozornost društvenim razlikama među pojedincima, ne smatra posebno važnim držanje distance moći, niti je fokusirano na

Foto: Hina

priznavanje razlika u raspodjeli moći, autoriteta, prava i odgovornosti, pokazalo je istraživanje "Dimenzije nacionalne kulture kao odrednice poslovne klime u Hrvatskoj".

Istraživanje, predstavljeno u srijedu na okruglom stolu u Ekonomskom institutu, pokazalo je da u hrvatskom društvu, baš kao i u Skandinaviji, prevladava feminitet u odnosu na maskulinitet, odnosno da smo skloni odlučivanju postizanjem konsenzusa, dobroj komunikaciji i razvijanju dobrih međuljudskih odnosa.

Predstavljajući rezultate istraživanja, napravljenog na uzorku od 1500 hrvatskih građana, prema metodi nizozemskog sociologa Geerta Hofstedeja kojom se analiziraju obilježja društva prema sustavu vrijednosti, Jelena Budak iz zagrebačkog Ekonomskog instituta kazala je kako niža razina indeksa distance moći prije svega znači da građani žele ravnomjerniju distribuciju moći u društvu.

Izbjegavanje nesigurnosti

S druge strane, po njezinim riječima, rezultati istraživanja pokazuju da je u Hrvatskoj snažno prisutna dimenzija izbjegavanja nesigurnosti.

"Visoka razina dimenzije izbjegavanja nesigurnosti ukazuje na to da ovdje postoji strah od promjena i da pokazujemo premalu sklonost preuzimanju rizika. Postoji manja želja za postignućem a to pokazuje zašto poduzetništvo nije razvijeno i zašto postoji niska razina inovacija", rekla je Budak.

Nadalje, hrvatski građani žele veću razinu sigurnosti, predvidljivosti i transparentnosti, a skloni su cijeliti i individualna postignuća dok manje vrednuju timski rad i kolektivni duh.

Isto tako, istaknula je Budak, u Hrvatskoj prevladava kratkoročni vremenski horizont ostvarivanja ciljeva, dok je dugoročna orijentacije slabije izražena.

Drago Čengić iz Instituta Ivo Pilar, smatra da bi se ovakva istraživanja trebala provoditi svakih deset godina kako bi se pokazalo u kojem smjeru neka država ide, dok je Najla Podrug sa zagrebačkog Ekonomskog fakulteta navela da rast individualizma ovisi o gospodarskom napretku.

U studiji je, prema Hofstedeovim postavkama, definirano pet dimenzija nacionalne kulture: distanca moći, izbjegavanje nesigurnosti, individualizam vs. kolektivism, maskulinitet vs. feminitet te vremenski horizont ciljeva.

ISTRAŽIVANJE

Hrvati su skloni konsenzusu i dobroj komunikaciji

Hrvatsko se društvo može okarakterizirati kao zajednica koja ne pridaje veliku pozornost društvenim razlikama među pojedincima, ne smatra posebno važnim držanje distance moći, niti je fokusirano na priznavanje razlika u raspodjeli moći, autoriteta, prava i odgovornosti, pokazalo je istraživanje "Dimenzije nacionalne kulture kao odrednice poslovne klime u Hrvatskoj".

Istraživanje, predstavljeno u srijedu na okruglom stolu u Ekonomskom institutu, pokazalo je da u hrvatskom društvu, baš kao i u Skandinaviji, prevladava feminitet u odnosu na maskulinitet, odnosno da smo skloni odlučivanju postizanjem konsenzusa, dobroj komunikaciji i razvijanju dobrih međuljudskih odnosa.

Predstavljajući rezultate istraživanja, napravljenog na uzorku od 1500 hrvatskih građana, prema metodi nizozemskog sociologa Geerta Hofstedeja kojom se analiziraju obilježja društva prema sustavu vrijednosti, Jelena Budak iz zagrebačkog Ekonomskog instituta kazala je kako niža razina indeksa distance moći prije svega znači da građani žele ravnomjerniju distribuciju moći u društvu.

S druge strane, po njezinim riječima, rezultati istraživanja pokazuju da je u Hrvatskoj snažno prisutna dimenzija izbjegavanja nesigurnosti.

"Visoka razina dimenzije izbjegavanja nesigurnosti ukazuje na to da ovdje postoji strah od promjena i da pokazujemo premalu sklonost preuzimanju rizika. Postoji manja želja za postignućem, a to pokazuje zašto poduzetništvo nije razvijeno i zašto postoji niska razina inovacija", rekla je Budak.

Nadalje, hrvatski građani žele veću razinu sigurnosti, predvidljivosti i transparentnosti, a skloni su cijeliti i individualna postignuća dok manje vrednuju timski rad i kolektivni duh.

Isto tako, istaknula je Budak, u Hrvatskoj prevladava kratkoročni vremenski horizont ostvarivanja ciljeva, dok je dugoročna orijentacija slabije izražena.

Drago Čengić iz Instituta Ivo Pilar, smatra da bi se ovakva istraživanja trebala provoditi svakih deset godina kako bi se pokazalo u kojem smjeru neka država ide, dok je Najla Podrug sa zagrebačkog Ekonomskog fakulteta navela da rast individualizma ovisi o gospodarskom napretku.

U studiji je, prema Hofstedeovim postavkama, definirano pet dimenzija nacionalne kulture: distanca moći, izbjegavanje nesigurnosti, individualizam vs. kolektivism, maskulinitet vs. feminitet te vremenski horizont ciljeva.

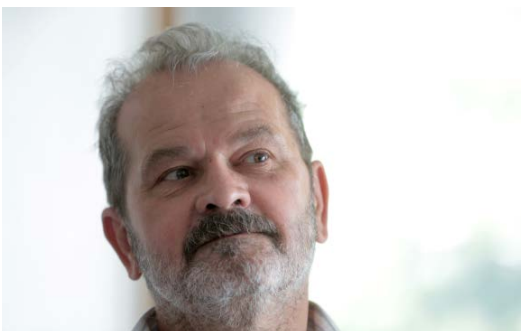
HINA.HR, 10.6.2015.

ISTRAŽIVANJE:

Hrvatsko društvo sklono konsenzusu i dobroj komunikaciji

ZAGREB, 10. lipnja 2015. (Hina) - Hrvatsko se društvo može okarakterizirati kao zajednica koja ne pridaje veliku pozornost društvenim razlikama među pojedincima, ne smatra posebno važnim držanje distance moći, niti je fokusirano na priznavanje razlika u raspodjeli moći, autoriteta, prava i odgovornosti, pokazalo je istraživanje "Dimenzije nacionalne kulture kao odrednice poslovne klime u Hrvatskoj".

KULTURA

Istraživanje: hrvatsko društvo sklono suglasju i dobroj komunikaciji

---

Hrvatsko se društvo može obilježiti kao zajednica koja ne pridaje veliku pozornost društvenim razlikama među pojedincima, ne smatra posebno važnim držanje distance moći, niti je usmjereno na priznavanje razlika u raspodjeli moći, autoriteta, prava i odgovornosti, pokazalo je istraživanje "Dimenzije nacionalne kulture kao odrednice poslovne klime u Hrvatskoj".

Istraživanje, predstavljeno u srijedu na okruglom stolu u Ekonomskom institutu, pokazalo je da u hrvatskom društvu, baš kao i u Skandinaviji, prevladava feminitet u odnosu na maskulinitet, odnosno da smo skloni odlučivanju postizanjem suglasja, dobroj komunikaciji i razvijanju dobrih međuljudskih odnosa.

Predstavljajući rezultate istraživanja, napravljenog na uzorku od 1500 hrvatskih građana, prema metodi nizozemskog sociologa Geerta Hofstedeja kojom se proučavaju obilježja društva prema sustavu vrijednosti, Jelena Budak iz zagrebačkog Ekonomskog instituta rekla je kako niža razina indeksa distance moći prije svega znači da građani žele ravnomjerniju raspodjelu moći u društvu.

S druge strane, po njezinim riječima, rezultati istraživanja pokazuju da je u Hrvatskoj snažno prisutna težnja za izbjegavanje nesigurnosti.

"Visoka razina izbjegavanja nesigurnosti ukazuje na to da ovdje postoji strah od promjena i da pokazujemo premalu sklonost preuzimanju rizika. Postoji manja želja za postignućem a to pokazuje zašto poduzetništvo nije razvijeno i zašto postoji niska razina inovacija", rekla je Budak.

Nadalje, hrvatski građani žele veću razinu sigurnosti, predvidljivosti i jasnoće, a skloni su cijeniti i individualna postignuća dok manje vrednuju timski rad i kolektivni duh.

Isto tako, istaknula je Budak, u Hrvatskoj prevladava težnja za ostvarivanjem ciljeva u kratkom roku, dok je dugoročno usmjerenje slabije izraženo.

Drago Čengić iz Instituta Ivo Pilar, smatra da bi se ovakva istraživanja trebalo provoditi svakih deset godina kako bi se pokazalo u kojem smjeru neka država ide, dok je Najla Podrug sa zagrebačkog Ekonomskog fakulteta navela da rast individualizma ovisi o gospodarskom napretku.

U studiji je, prema Hofstedeovim postavkama, određeno pet dimenzija nacionalne kulture: distanca moći, izbjegavanje nesigurnosti, individualizam vs. kolektivizam, maskulinitet vs. feminitet te vremenski horizont ciljeva.

Hrvatsko društvo nije za poduzetništvo: Ne volimo rizik, a nismo ni ambiciozni

Hrvatsko se društvo može okarakterizirati kao zajednica koja ne pridaje veliku pozornost društvenim razlikama među pojedincima, ne smatra posebno važnim držanje distance moći, niti je fokusirano na priznavanje razlika u raspodjeli moći, autoriteta, prava i odgovornosti...

Rezultat je to istraživanja "Dimenzije nacionalne kulture kao odrednice poslovne klime u Hrvatskoj", koje je predstavljeno na okruglom stolu u Ekonomskom institutu, Zagreb. U Hrvatskoj također prevladava kratkoročan vremenski horizont ostvarivanja ciljeva, u sustavu društvenih vrijednosti dugoročna je orijentacija slabije izražena. U hrvatskom društvu prevladava feminitet u odnosu na maskulinitet, što implicira da se preferira odlučivanje postizanjem konsenzusa, kao i vrijednosti općeg blagostanja i solidarnosti.

"U takvom se društvenom okruženju ljudi neće suzdržavati izreći svoje mišljenje nadređenima ili djeca oponirati roditeljima i starijima. Sudeći prema niskoj vrijednosti indeksa distance moći u Hrvatskoj, prema ovom obilježju nacionalne kulture bliži smo skandinavskim i anglosaksonskim zemljama te Njemačkoj"- naglasila je dr. sc. Jelena Budak na predavljanju istraživanja.

U ovoj studiji analiziran je sustav vrijednosti hrvatskog društva prema dimenzijama nacionalne kulture kako ih definira nizozemski sociolog Geert Hofstede. Prema Hofstedeovoj metodologiji prikupljeni su anketni podaci na reprezentativnom uzorku od 1500 građana Republike Hrvatske te je istraženo pet dimenzija nacionalne kulture: distanca moći, izbjegavanje nesigurnosti, individualizam vs. kolektivizam, maskulinitet vs. feminitet i vremenski horizont ciljeva.

Hrvatsko je društvo u većoj mjeri skloni cijeniti individualna postignuća i napor pojedinca za razliku od kolektivnog duha i timskog rada koji se vrednuju manje. Viša razina individualizma znači da postoji orijentacija prema interesima pojedinca, dok niža razina distance moći znači da građani žele ravnomjerniju distribuciju moći u društvu.

U hrvatskom društvu prevladava feminitet u odnosu na maskulinitet, što implicira da se preferira odlučivanje postizanjem konsenzusa, kao i vrijednosti općeg blagostanja i solidarnosti. Obilježja "ženske kulture" u

kombinaciji s niskom distancom moći znače da građani u većoj mjeri žele da se odgovornost delegira na izvršitelje zadataka u društvu, da se njeguje dobra komunikacija i razvijaju dobri međuljudski odnosi.

Također, izrazito je prisutna dimenzija izbjegavanja nesigurnosti, čija visoka razina ukazuje na to da u Hrvatskoj postoji strah od promjena i mala sklonost preuzimanju rizika. Manja je i spremnost prihvaćanja noviteta i promjena u organizaciji. Postoji manja želja za postignućem, što pokazuje zašto poduzetništvo nije u Hrvatskoj snažno razvijeno i zašto postoji niska razina inovacija. Istodobno, građani teže prema postavljanju odnosa koji uvode veću razinu sigurnosti, predvidivosti i transparentnosti.

Obilježja kulture u nekom društvu snažno determiniraju ponašanje pojedinca u svakodnevnom životu i radu. Stoga su odrednice kulture u društvu i na individualnoj razini važne za razumijevanje vrijednosnog sustava zaposlenika, potrošača i građana te njihovog očekivanog ponašanja. Taj je kontekst često karika koja nedostaje za uspjeh poslovnih odluka menadžera ili za formuliranje i uspješnu provedbu mjera ekonomske politike i drugih mjera nositelja javnih politika, stoji u priopćenju.

Hrvatsko društvo nije za poduzetništvo: Ne volimo rizik, a nismo ni ambiciozni

Autor/izvor: www.poslovnipuls.com

Hrvatsko se društvo može okarakterizirati kao zajednica koja ne pridaje veliku pozornost društvenim razlikama među pojedincima, ne smatra posebno važnim držanje distance moći, niti je fokusirano na priznavanje razlika u raspodjeli moći, autoriteta, prava i odgovornosti... Rezultat je to istraživanja "Dimenzije nacionalne kulture kao odrednice poslovne klime u Hrvatskoj", koje je predstavljeno na okruglom stolu u Ekonomskom institutu, Zagreb. U Hrvatskoj također prevladava kratkoročan vremenski horizont ostvarivanja ciljeva, u sustavu društvenih vrijednosti dugoročna je orijentacija slabije izražena. U hrvatskom društvu prevladava feminitet u odnosu na maskulinitet, što implicira da se preferira odlučivanje postizanjem konsenzusa, kao i vrijednosti općeg blagostanja i solidarnosti.

"U takvom se društvenom okruženju ljudi neće suzdržavati izreći svoje mišljenje nadređenima ili djeca oponirati roditeljima i starijima. Sudeći prema niskoj vrijednosti indeksa distance moći u Hrvatskoj, prema ovom obilježju nacionalne kulture bliži smo skandinavskim i anglosaksonskim zemljama te Njemačkoj"- naglasila je dr. sc. Jelena Budak na predstavljanju istraživanja.

U ovoj studiji analiziran je sustav vrijednosti hrvatskog društva prema dimenzijama nacionalne kulture kako ih definira nizozemski sociolog Geert Hofstede. Prema Hofstedeovoj metodologiji prikupljeni su anketni podaci na reprezentativnom uzorku od 1500 građana Republike Hrvatske te je istraženo pet dimenzija nacionalne kulture: distanca moći, izbjegavanje nesigurnosti, individualizam vs. kolektivizam, maskulinitet vs. feminitet i vremenski horizont ciljeva.

Hrvatsko je društvo u većoj mjeri sklono cijeniti individualna postignuća i napor pojedinca za razliku od kolektivnog duha i timskog rada koji se vrednuju manje. Viša razina individualizma znači da postoji orijentacija prema interesima pojedinca, dok niža razina distance moći znači da građani žele ravnomjerniju distribuciju moći u društvu.

U hrvatskom društvu prevladava feminitet u odnosu na maskulinitet, što implicira da se preferira odlučivanje postizanjem konsenzusa, kao i vrijednosti općeg blagostanja i solidarnosti. Obilježja "ženske kulture" u kombinaciji s niskom distancom moći znače da građani u većoj mjeri žele da se odgovornost delegira na izvršitelje zadataka u društvu, da se njeguje dobra komunikacija i razvijaju dobri međuljudski odnosi.

Također, izrazito je prisutna dimenzija izbjegavanja nesigurnosti, čija visoka razina ukazuje na to da u Hrvatskoj postoji strah od promjena i mala sklonost preuzimanju rizika. Manja je i spremnost prihvaćanja noviteta i promjena u organizaciji. Postoji manja želja za postignućem, što pokazuje zašto poduzetništvo nije u Hrvatskoj snažno razvijeno i zašto postoji niska razina inovacija. Istodobno, građani teže prema postavljanju odnosa koji uvode veću razinu sigurnosti, predvidivosti i transparentnosti.

Obilježja kulture u nekom društvu snažno determiniraju ponašanje pojedinca u svakodnevnom životu i radu. Stoga su odrednice kulture u društvu i na individualnoj razini važne za razumijevanje vrijednosnog sustava zaposlenika, potrošača i građana te njihovog očekivanog ponašanja. Taj je kontekst često karika koja nedostaje za uspjeh poslovnih odluka menadžera ili za formuliranje i uspješnu provedbu mjera ekonomske politike i drugih mjera nositelja javnih politika, stoji u priopćenju.

ISTRAŽIVANJE IZNENADILO

Naša nacionalna kultura najbliža je skandinavskoj

Autor: Dijana Pavlović

Više cijenimo individualna postignuća i napor pojedinca od kolektivnog duha i timskog rada

Hrvatski građani skloni su postizanju dogovora, ali strahuju od promjena (Foto: Marko Jurinec/PIXSELL)

Hrvatsko društvo može se okarakterizirati kao zajednica koja ne prepoznaje razlike među članovima društva, ne smatra važnim držanje distance moći niti priznavanja razlike u raspodjeli moći, autoriteta, prava i odgovornosti.

To su pomalo iznenađujući podaci proizišli iz istraživanja "Dimenzije nacionalne kulture kao odrednice poslovne klime u Hrvatskoj" koje su proveli istraživači Ekonomskog instituta u Zagrebu: dr. sc. Edo Rajh, dr. sc. Ivan-Damir Anić i dr. sc. Jelena Budak.

U hrvatskom društvu prevladava feminitet u odnosu na maskulinitet, što implicira da se preferira odlučivanje postizanjem konsenzusa, kao i vrijednosti općeg blagostanja i solidarnosti. Sudeći prema niskoj vrijednosti indeksa distance moći, hrvatska nacionalna kultura bliska je skandinavskim i anglosaksonskim zemljama te Njemačkoj.

- U takvom se društvenom okruženju ljudi neće suzdržavati izreći svoje mišljenje nadređenima ili djeca oponirati roditeljima i starijima - naglasila je dr. sc. Jelena Budak na predstavljanju istraživanja.

Zaključeno je i kako u Hrvatskoj prevladava kratkoročni vremenski horizont ostvarivanja ciljeva, a u sustavu društvenih vrijednosti dugoročna je orijentacija na postizanje ciljeva slabije izražena. Kako navode autori, u istraživanju je primijenjena Hofstedeova metodologija mjerenja dimenzija nacionalne kulture. Prema toj metodologiji, analizirano je pet dimenzija nacionalne kulture: distanca moći, izbjegavanje nesigurnosti, individualizam vs. kolektivism, maskulinitet vs. feminitet te vremenski horizont ciljeva. Distanca moći definira se kao mjera u kojoj manje moćni dijelovi društva očekuju i prihvaćaju da je moć u društvu nejednako raspodijeljena. Izbjegavanje nesigurnosti mjera je u kojoj pripadnici društva osjećaju prijetnju ili strah od nepoznate situacije. Individualizam u odnosu na kolektivism razlikuje kulture koje više cijene individualni napor pojedinca spram kolektivnih napora i timskih rezultata. Maskulinitet u društvu znači nepopustljivost, za razliku od feminiteta koji označava skromnost i sklonost dogovoru. Vremenski horizont ciljeva je dimenzija nacionalne kulture koja razlikuje važnost postavljenih ciljeva u društvu.

Zaključeno je i kako je hrvatsko društvo u većoj mjeri sklono cijeniti individualna postignuća i napor pojedinca za razliku od kolektivnog duha i timskog rada koji se manje vrednuje. Također, izrazito je prisutna dimenzija izbjegavanja nesigurnosti. Viša razina individualizma znači da postoji orijentacija prema interesima pojedinca, dok niža razina distance moći znači da građani žele ravnomjerniju distribuciju moći u društvu. "Obilježja 'ženske kulture' s niskom distancom moći znače da građani u većoj mjeri žele da se odgovornost delegira na izvršitelje zadataka u društvu, da se njeguje dobra komunikacija i razvijaju dobri međuljudski odnosi", zaključuju autori istraživanja.

Jelena Budak (Foto: Slavko Midzor/PIXSELL)

Visoka razina dimenzije izbjegavanja nesigurnosti kazuje da u Hrvatskoj postoji strah od promjena i mala je sklonost prema preuzimanju rizika. Manja je i sklonost prema novitetima i promjenama u organizaciji. Postoji manja želja za postignućem, što pokazuje zašto poduzetništvo u Hrvatskoj nije razvijeno i zašto postoji niska razina inovacija. Istodobno, građani teže prema postavljanju odnosa koji uvode veću razinu sigurnosti, predvidljivosti i transparentnosti.

Karika koja nedostaje za uspjeh

Kako zaključuju stručnjaci Ekonomskog instituta, implikacije ovog istraživanja na poslovanje u Hrvatskoj su višestruke. Obilježja kulture u nekom društvu snažno determiniraju ponašanje pojedinca u svakodnevnom životu i radu. Stoga su odrednice kulture u društvu i na individualnoj razini važne za razumijevanje vrijednosnog sustava zaposlenika, potrošača i građana i njihova očekivanog ponašanja. Taj je kontekst često karika koja nedostaje za uspjeh poslovnih odluka menadžera ili da bi nositelji politike formulirali i proveli nužne gospodarske i mjere javne politike.

JELENA BUDAK

Ekonomski institut Zagreb

U takvom se okruženju ljudi neće suzdržavati izreći svoje mišljenje nadređenima ili djeca oponirati roditeljima.

EKONOMSKI INSTITUT ZAGREB

Iako im kaplje novac od Agrokor i PBZ-a, tvrde da rade po svom

Autor: Nikola Sućec

Ekonomski institut u Zagrebu (EIZ) prošli tjedan objavio je istraživanje utjecaja nacionalne kulture na poslovnu klimu u Hrvatskoj, koje su financirali Agrokor i PBZ, zbog čega smo istražili kako posluje ta ustanova te do koje mjere svoje projekte financira iz privatnog sektora

Dubravka Jurlina Alibegović, ravnateljica Ekonomskog instituta Zagreb (Izvor: Pixsell Petar Glebov; autor: Petar Glebov)

Spomenuto su istraživanje djelomično platile tvrtke članice Kluba Ekonomskog instituta (EIZ) - Agrokor i Privredna banka Zagreb - a proveli su ga istraživači EIZ-a. Treba napomenuti da takav model suradnje nije neuobičajen u inozemstvu.

Prilikom osnivanja Kluba, njegove su članice, uz Agrokorove tvrtke i PBZ bile i Pliva te Atlantic grupa, no one su ga već i napustile.

Klub Instituta osnovan je u rujnu prošle godine, a njegove su članice tvrtke iz sastava koncerna Agrokor te Privredna banka Zagreb. Dubravka Jurlina Alibegović, ravnateljica EIZ-a, pojasnila je za tportal da je Klub osnovan zato da poveže privatne tvrtke i istraživače kako bi potaknuli, proveli i predstavili istraživanja značajna za gospodarski razvoj Hrvatske.

Drugim riječima, članice Kluba financiraju primijenjena istraživanja koja kao cilj mogu imati konkretne akcije i mjere za, primjerice, rast gospodarstva. Iako ta istraživanja plaćaju privatnici, Jurlina Alibegović tvrdi da članice Kluba nikada ne stvaraju pritisak na istraživače EIZ-a, tj. ne očekuju rezultate istraživanja unaprijed.

'Članovi Kluba osiguravaju financijsku potporu, a istraživanja moraju biti čvrsto utemeljena na primjeni najboljih znanja i suvremenih tehnika istraživanja te se rezultatima temelje na teorijskim i empirijskim saznanjima istraživanja', kazala je.

Do sada je Klub proveo četiri istraživanja: 'Kako pobuditi rast hrvatskoga gospodarstva?', 'Ocjena financijske pismenosti u Hrvatskoj', 'Makroekonomska analiza izvozne konkurentnosti prehrambene industrije Republike Hrvatske' i 'Dimenzije nacionalne kulture kao odrednice poslovne klime u Hrvatskoj'.

Osim toga, istraživanja se financiraju iz Hrvatske zaklade za znanost, programa Obzor 2020 Europske unije, raznih međunarodnih institucija poput Europske komisije ili Svjetske banke, ali i jedinica lokalne samouprave, ministarstava i udruženja poput Hrvatske gospodarske komore ili Hrvatske udruge poslodavaca.

No kao javni znanstveni institut, EIZ se primarno financira iz državnog proračuna. Lani su primjerice prihodi EIZ-a iznosili 13,7 milijuna kuna – oko 75 posto tog novca ili devet milijuna kuna došlo je iz državnog proračuna dok je preostalih 25 posto namaknuto iz vlastitih sredstava, tj. prihodima od raznih projekta.

Ukupni rashodi Instituta lani su pak iznosili 13,15 milijuna kuna pa je ukupan rezultat bio pozitivan. Međutim višak prihoda u odnosu na rashode kod EIZ-a ne predstavlja dobit, već se vodi kao prenesena dobit u ovoj godini.

Da se mene pita: Treba li nam 127 gradova, 429 općina i 20 županija?

Autor: Lea Domijan Fišter

U Hrvatskoj ima 127 gradova, 429 općina i 20 županija. Od toga 250 općina i 77 gradova uopće ne može funkcionirati bez državne pomoći. Koja je svrha njihovog postojanja? Pedeset posto općina i gradova polovicu svojih proračuna troši na plaće dužnosnika, činovnika i druge beneficije, a nekim gradovima i općinama od 30 do čak 90 posto proračuna puni država, podaci su Ekonomskog instituta iz Zagreba. Jesu li ti gradovi i općine sami sebi svrha?

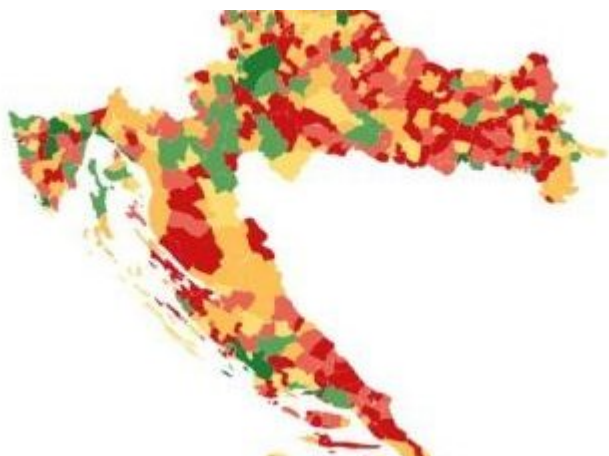

Foto: Grad Rijeka

Ako izuzmemo Zagreb, u hrvatskim gradovima živi u prosjeku po 6000 stanovnika, a u više od trećine ukupnog broja općina živi manje od 2000 stanovnika. Da ne spominjemo općine s manje od 200 stanovnika!

Zato mi u Hrvatskoj imamo 556 poglavara općine i grada te dvadeset župana na čije plaće odlazi mjesečno od osam do 20 tisuća kuna! Na plaće i naknade čelnih ljudi općina gradova i županija, koje smo si sami izabrali, odlazi milijun i pol kuna mjesečno, 18 milijuna kuna godišnje odnosno 72 milijuna za četverogodišnjeg mandata.

K tomu treba dodati i naknade za stotine, gradskih, općinskih i županijskih vijećnika, plaće za zamjenike načelnika, gradonačelnika i župana (bar dva - da ima neko mjesto i za koalicijske partnere!), pa onda plaće za pročelnike odjela, ravnatelje direkcija, protokol, tajnice, odnose s medijima, vozače i druge činovnike.

Stručnjaci koji se bave proučavanjem javnih financija tvrde da do 2017. kad su na redu novi lokalni izbori treba napraviti reformu lokalne i regionalne samouprave jer je postojeće stanje neodrživo. Osnovni cilj treba biti financijska neovisnost gradova i općina. Neke općine u Hrvatskoj imaju stotinjak stanovnika, a gotovo 200 općina ne bi moglo opstati bez pomoći iz državnog proračuna

Činovnici Europske unije Vladi RH sugeriraju da uvede novčano poticanje spajanja malih i neučinkovitih općina i gradova. Bi li to pomoglo? To bi značilo manji broj načelnika gradonačelnika i drugih činovnika. Eto problema s povećanjem broja nezaposlenih! Kada bismo sutra ukinuli 100 općina, dobili bismo uštedu od manje od 1 posto državnog proračuna i zadali bismo probleme građanima. Onda što učiniti?

U Njemačkoj u malim općinama načelnici i gradonačelnici nisu profesionalci. U mjestima do tri tisuće stanovnika načelnik je volonter. Takva mala mjesta nemaju ni svoju administraciju već to za njih obavljaju veći gradovi. Bi li to i kod nas funkcioniralo? Trebaju li postojati sve te silne općine i mogu li svi sadašnji gradovi i dalje imati status grada? Susrećete li i dalje oko sebe ljude koji misle i to da bi trebalo još novih općina, na pr. zašto i naš kvart ne bismo izdvojili iz grada pa da lijepo budemo samostalna općina? Što vi mislite o tome?

O emisiji Da se mene pita

Kontakt-emisija u kojoj Lea Domijan Fišter upravo vas pita što biste učinili s nekim aktualnim pitanjem da se baš vas pita!

Koliko puta pomislimo: Da se mene pita, to bi sve bilo drugačije! I zato vas pitamo, svakog tjedna o nekoj drugoj gorućoj političkoj, društvenoj ili kulturološkoj temi, upravo to: Što biste vi s time učinili da vas se pita? Četvrtkom u 13:15 s Leom Domijan Fišter.

PRILIKE

Kreativci jači od drvne, kemijske i farmaceutske industrije

Autor: Krešimir Sočković

Kreativne i kulturne industrije novi su sektor hrvatskog gospodarstva koji je tek nedavno prepoznat te prvi puta istražen u Nacionalnoj studiji mapiranja sektora kreativnih i kulturnih industrija. Studija, koju je napravio Ekonomski Institut Zagreb za Hrvatski klaster konkurentnosti kreativnih i kulturnih industrija (HKKKKI), predstavljena je na prvom Summitu kreativnih i kulturnih industrija održanom u svibnju pod nazivom Gospodarstvo stvaranja - razvoj kreativne i inovativne Hrvatske.

Studijom je obuhvaćeno 45 djelatnosti koje su prepoznate kao ključne sastavnice na osnovi pregleda metodologija i obuhvata u vodećim europskim gospodarstvima. Prema analizi, u 2012. godini ovaj sektor je ostvario 6,3 milijarde kuna što je čak 2,3 posto nacionalnog bruto domaćeg proizvoda. Kreativci i kulturnjaci veći su i jači od drvne industrije i industrije namještaja, kemijske industrije, tekstilne i farmaceutske industrije. Istovremeno zapošljavaju više od 42.000 osoba što je oko tri posto ukupno zaposlenih. No kada se njima pribroje kreativni profesionalci u drugim industrijama, taj broj raste na više od 124.000, što je gotovo devet posto ukupno zaposlenih u Hrvatskoj. Među zaposlenima u kreativnim zanimanjima, u usporedbi sa zaposlenima u ostalim zanimanjima u 2014. godini, nešto je veći udio muškaraca i povoljnija je obrazovna struktura. Osobe u kreativnim zanimanjima češće su zaposlene na upravljačkim pozicijama, a rjeđe se zapošljavaju u javnom sektoru.

Manja poduzeća i veći prihodi

Poduzeća u kreativnim i kulturnim industrijama sa, u prosjeku, 4,2 zaposlenika, znatno su manja od hrvatskoga prosjeka od 8,1 zaposlenika, što govori o usitnjenosti strukture kreativnih i kulturnih industrija u Hrvatskoj. Značenje doprinosa poslovnoga sektora kreativnih i kulturnih industrija gospodarstvu vidljivo je u podacima o prihodima i bruto dodanoj vrijednosti. Poslovni sektor kreativnih i kulturnih industrija je u 2013. godini ostvario približno 15 milijardi kuna prihoda ili 2,4 posto ukupnoga prihoda svih poduzeća u Hrvatskoj i 4,6 milijardi kuna bruto dodane vrijednosti ili 3,5 posto bruto dodane vrijednosti svih poduzeća u Hrvatskoj.

Kreativne i kulturne industrije u Hrvatskoj pokazale su se otpornijima na recesiju od ostatka gospodarstva. Udio bruto dodane vrijednosti koju ostvaruju poduzeća kreativnih i kulturnih industrija u hrvatskome gospodarstvu povećala se sa 3,2 posto u 2009. godini na 3,5 posto u 2013. godini. Pritom najveći rast bruto dodane vrijednosti ostvaruju pod-sektori arhitektura, računalni programi (osobito izvozno usmjerena proizvodnja računalnih igara), igre i novi mediji, oglašavanje, muzeji, knjižnice i baština, film i fotografija.

Potencijal za razvoj

Analiza pokazuje kako postoji značajan prostor za ekspanziju sektora i dinamiziranje aktivnosti (a time i za povećanje zaposlenosti). Izražen je poduzetnički i upravljački potencijal kreativnih profesionalaca koji su nositelji aktivnosti u sektoru. Unatoč percepciji prema kojoj je ovaj sektor, osobito kulturne industrije, ovisan o javnom financiranju, podaci o porastu broju poduzeća govore o prepoznatom ekonomskom potencijalu ovoga sektora među poduzetničkom populacijom.

Ne postoji dovoljno jaka javna podrška Vlade i političara kreativnim i kulturnim industrijama niti nacionalna strategija i to je ozbiljna prepreka razvoju ovog gospodarskog sektora, kaže Ivana Nikolić Popović, predsjednica Hrvatskog klastera konkurentnosti kreativnih i kulturnih industrija. "Prepreka je to što ne postoji ni strukturna potpora razvoju kreativnih i kulturnih industrija te je potrebno definirati i provesti korekcije u sustavima javne uprave prilagođene njihovom razvoju. Razvoj kreativnosti je ključno i ultimativno pitanje razvoja i održivosti Hrvatske i alternativnih rješenja i praksi. Nažalost, nitko na njega nije odgovorio zadnjih 25 godina. Štoviše, kreativnost je sustavno zanemarivana. Prije svega moramo hitno Hrvatsku početi shvaćati i promišljati kao uređeno društvo stvaranja, a ne pretežno kao ekonomiju eksploatacije i uvozne trgovine", kaže Ivana Nikolić Popović.

Nedostaju strategije

"Zemlje s visokom koncentracijom kreativnih i kulturnih industrija imaju najveći stupanj rasta gospodarstva. Upravo su one najveći nositelji inovacija i kao takve pokretači su novih ciklusa rasta zrelih industrija", dodao je Nenad Marčec, član Upravnog Odbora HKKKKI-ja.

Iznimno su važne izrada i razvoj lokalne strategije te plan provedbe koji će omogućiti maksimalnu iskoristivost potencijala, smatra direktorica HUP ICT-ja Jasminka Martinović. "Poseban bih naglasak stavila na poduzetništvo kao jedno od najznačajnijih područja za razvoj, a upravo su kreativna i kulturna industrija polja gdje inovativnost i vizionarstvo rezultiraju poslovnim uspjehom značajnih razmjera" naglasila je Jasminka Martinović.

POLITIKA & KRIMINAL

HDZ i SDP ekonomski su ljevičari bez minimuma civilizacijskog liberalizma

Autor: Raif Okić

Jedan od važnijih ekonomista nove generacije, autor stručnih analiza i aktivan kritičar Vladine ekonomske politike za prvi broj Telegrama iznosi tezu kako su najveće stranke u Hrvatskoj, zapravo, ekonomski vrlo slične i vrlo lijeve te objašnjava zašto broj ljudi u javnoj upravi uopće nije naš ključni problem, kako se u medijima često govori. Problem je, kaže, znatno teži: plaće u javnom sektoru naprosto su previsoke.

Velimir Šonje (Foto: Vjekoslav Skledar/Telegram)

U iznimno bogatom životopisu Velimira Šonje jedna činjenica privlači pažnju, a to je nedostatak rada u bilo kojoj političkoj stranci ili odboru.

Naime, Šonje je djelovao u Hrvatskoj narodnoj banci, Raiffeisen banci, Svjetskoj banci, radio je na obrazovnim institucijama i danas je samozaposlen kao ekonomski savjetnik. Jedini, približno politički, angažman bio je u savjetničkom timu koji je radio na osmišljavanju paketa mjera kojima bi se zaustavila hiperinflacija koja je uništavala gospodarstvo za vrijeme Domovinskog rata.

"Tada sam radio na Ekonomskom institutu u Zagrebu. U proljeće '93. Nikica Valentić postao je premijer, a Borislav Škegro potpredsjednik za gospodarstvo. U to je vrijeme inflacija u Hrvatskoj na mjesečnoj razini bila 20-ak posto s tendencijom da dođe na 30 posto.

Postojala je spremnost nove vlade da se ide u obaranje te inflacije koja je nagrizala normalno poslovanje, koliko ono može biti normalno u ratu. Tada je formiran savjetnički tim u kojem su bili Željko Rohatinski, Zoran Anušić, Žarko Miljenović i ja.

Mi smo sa Škegrom i Valentićem taj program osmislili uz podršku tadašnjeg guvernera HNB-a Pere Jurkovića i u listopadu '93. program je započeo i vrlo brzo je dao rezultate. Hrvatska je već u sljedeću godinu ušla gotovo bez inflacije.

Nekoliko mjeseci nakon toga počela se obnavljati domaća potrošnja, počela je rasti i industrijska proizvodnja. Sadašnji podaci pokazuju da je taj stabilizacijski program odigrao bitnu ulogu usred rata da se barem zaustavi pad proizvodnje i potrošnje koji je tada bio kontinuiran od osamdesetih godina”, kaže.

Kako je došlo do toga da sudjelujete u tom timu?

“Radio sam na Ekonomskom institutu od 1990. Kolega s Instituta Škegro tada je već bio afirmirani mladi ekonomist, desetak godina stariji od mene. Održavao je kontakt s prvim Tuđmanovim ekonomskim savjetnikom Emilom Primorcem koji je došao s London School of Economics. I Primorac i Škegro znali su da je kroćenje inflacije jedan od preduvjeta za ekonomsku i financijsku stabilizaciju, oporavak državnih financija i dobivanje rata.

Zato je nekolicina nas u Institutu – osim Anušića i Rohatinskog bili su tu i drugi tada mladi kolege poput Andree Mervar – imala zadatak istražiti i opisati sve moguće slučajeve hiperinflacija i njihova rješavanja do kojih smo mogli doći. U nekih godinu dana pretresli smo valjda sve poznate slučajeve, od tiskanja asignata u vrijeme Francuske Revolucije, do tada recentnih južnoameričkih „tablita“ anti-inflacijskih programa.

U Hrvatskoj u tom trenutku nije bilo nikoga tko je o inflacijskim procesima i njihovom zaustavljanju znao više od nas u Institutu. Bilo je samo pitanje trenutka kada će se političke karte posložiti tako da se to znanje može upotrijebiti. Škegro je u veljači 1993. prvo naslijedio profesora Primorca na mjestu savjetnika za gospodarstvo i za manje od dva mjeseca ušao u vladu Nikice Valentića. Valentiću nije trebao puno dokazivati, on je imao vrlo razvijeno intuitivno shvaćanje makroekonomskih procesa. Tako su njih dvojica već u prvim tjednima nove vlade uvjerali Tuđmana da hiperinflacija nanosi veliku štetu i ugrožava državu. Negdje u svibnju ili lipnju 1993. sve političke predradnje za obaranje hiperinflacije bile su obavljene. Mi smo cijelo to ljeto radili na pripremi programa koji je objavljen navečer 3. listopada 1993.

Prije spomenuti nedostatak pravog političkog angažmana, čestog za većinu ekonomista u Hrvatsku, prečit je da bismo ga ignorirali. “Politika je stvar opredjeljenja. To vam je kao i svaki pravi osobni angažman. Ja smatram da se u politiku ne može ići s jednom nogom. U politiku ako se ide, to je stvar opredjeljenja na barem desetak godina. Mene puno više neke druge stvari vuku, prije svega stručne. Moja znanja i moje iskustvo uvijek je na raspolaganju svakoj normalnoj političkoj opciji. Uvijek me se može koristiti da me se nešto pita, da radim neke izračune. Ali u smislu nekog političkog angažmana, za to nisam nikad osjetio neki poziv”, odgovara Šonje.

Spomenuli ste “normalnu političku opciju”? Kakva je to politička opcija?

Normalna je svaka politička opcija koja u svjetonazorskim pitanjima nije ekstremna lijeva ili ekstremno desna, koja razumije da su glavni problemi ove države ekonomski, koja polazi od činjenice da Hrvatska opasno zaostaje za drugim bivšim socijalističkim zemljama (a i Bugarska i Rumunjska nas pomalo sustižu), koja Hrvatsku vidi u EU i koja se ne zalaže za dirizizam, reetatzaciju i veliku preraspodjelu.

Znači, ne pripadate bilo kojem ekstremu političke orijentacije, a u koju ekonomsku školu biste sebe svrstali?

Škole su za učenje, a ne za to da sebe nakon gotovo trideset godina bavljenja ekonomijom strpate na silu u neku ekonomsku ladicu. Na moj način razmišljanja utjecalo je čitanje i Keynesa i Friedmana. Ideje poznatih modernih ekonomskih teoretičara nisu homogeni i zatvoreni sustavi ideja, pa je prilično ograničeno biti nečiji sljedbenik.

I njihove su ideje ponekad slabo artiklirane. Uzmite nobelovce Krugmana i Stiglitz a čija su gostovanja kod nas pobudila veliku pažnju. Krugman u teoriji međunarodne razmjene i Stiglitz u analizi informacijskih struktura tržišta označili su velike proboje i zaslužili svoje nagrade. No, kada govore o nekim drugim

područjima – npr. državnim izdacima i javnom dugu, ili o rješenjima hrvatskih ekonomskih problema, odjednom postaju posve neuvjerljivi. To je i očekivano, jer ako ste najbolji pedijatar na svijetu, ne znači da ljudima možete operirati srce.

Zbog toga se mogu odrediti kao pragmatični eklektik koji iz raznih teorijskih modela uzima ono što se čini relevantno i primjenjivo, ali kojeg prije svega zanimaju brojke, analize i dokazi. Ako u mojim stavovima netko prepozna liberalne ekonomske ideje, onda su na to puno više utjecale analize koje sam radio i svijet koji sam promatrao, nego Hayekove knjige koje sam čitao.

Jednom ste izjavili da su HDZ i SDP, ekonomski gledano, lijeve stranke. Zašto?

To možemo svesti na dvije stvari; državni izdaci i privatizacija. I jedni i drugi bježe od racionalizacije državne potrošnje, ukupnih državnih izdataka, gotovo kao vrag od tamjana. I za vrijeme HDZ-ovih vlada i za SDP-ovih, odnosno koalicija, državni izdaci bili su na istoj razini ili su bitno rasli, gledano u postotku BDP-a. Druga stvar je odnos prema privatnom sektoru i privatizaciji, ako isključimo onu početnu privatizaciju, koji je i kod jednih i kod drugih opterećen sindromom hodanja po žeravici. Dakle nešto bi, nešto ne bi, ali zapravo više ne bi zbog nekakva otpora javnosti ili čak interesa koji se reflektiraju kroz stranke. Ti interesi sprječavaju privatizacije kako bi segment javnih i državnih poduzeća ostao što veći. Očito je interes političke nomenklature da imaju što veći broj radnih mjesta koja će podijeliti nakon dobivanja izbora.

Kako uopće izgleda ekonomski desna politička opcija? Postoji li takva stranka u Hrvatskoj?

Biti ekonomski lijevo u hrvatskom kontekstu znači nekoliko glavnih stvari. Prvo, smatrati da su za naše ekonomske probleme primarno krivi privatizacija i neoliberalizam odnosno divlji kapitalizam. Drugo, smatrati da se državna potrošnja i njeni ukupni izdaci nikako ne smiju smanjivati. Treće, smatrati da visina poreznih i neporeznih davanja u Hrvatskoj nije problem, to samo poduzetnici jamraju. Četvrto, smatrati da je naš glavni politički problem zaštititi nezaštićene radnike od pohlepkih poslodavaca. I peto, vjerovati da država nekom velikom strategijom, investicijskim planom, EU fondovima ili poticanjem pobjednika mora odigrati ključnu razvojnu ulogu.

Ekonomski desno je suprotno tome: Prvo, vjerovati da je komunizam kriv za sve današnje probleme i da će daljnja privatizacija i slobodno tržište sami od sebe riješiti ekonomske probleme. Drugo, smatrati da se izdaci države moraju radikalno smanjiti, sve do razine temeljnih državnih funkcija kao što su sigurnost i vladavina prava.

Dakle, privatno zdravstvo, školstvo. Treće, zalagati se za najniže zamislive porezne stope, a sva neporezna davanja ukinuti. Četvrto, zagovarati potpunu liberalizaciju tržišta rada, ukidanje minimalne plaće i sindikata. Peto, zabraniti svaki oblik državnog ulaganja i uplitanja u ekonomiju osim minimuma potrebnog za ostvarivanje temeljnih kritičnih funkcija.

Ekonomska desnica ili čisti libertarijanizam živi u ideološkim iluzijama i po tome se ne razlikuje od ekonomske lijevice. Ne žalim što nemamo libertarijansku političku opciju, ali žalim što nemamo utjecajnu centrističku, liberalnu političku opciju. Takva bi opcija poticala tržišno natjecanje uz pametnu regulaciju.

Zagovarala bi racionalizaciju državnih izdataka, administracije i smanjenje opterećenja, ali uz očuvanje funkcija socijalne države i jednakosti šansi u obrazovnom sustavu. Radikalno bi se obračunala sa suvišnom birokracijom i skupom i nepotrebnom regulacijom. Privatizaciju mnoštva državnih poduzeća – Hrvatskoj ih ima oko osam stotina! – promovirala bi i provela uz mudru stratešku pripremu i transparentnost u izvedbi tamo gdje je očito da će privatni vlasnik bolje razvijati kompaniju od države.

Paradoksalno je da ovo o čemu govorim predstavlja nešto što bih nazvao liberalni civilizacijski minimum. U razvijenim demokracijama najveći dio tih ideja ugrađen je u programe i djelovanje vodećih stranaka lijevog i

desnog centra. Naše vodeće političke stranke još nisu dosegnule taj stupanj političkog razvitka. One još ne vladaju ekonomskim temama i problemima, nemaju znanja za artikulaciju ekonomskih politika i gube se po putu u nekom političkim pragmatizmu koji ne odražava razboritost, nego njihovu slabost.

Kako racionalizirati državnu upravu?

Ako govorimo o broju zaposlenih u javnom sektoru, mi smo tu nešto malo gori od europskog prosjeka, ali smo daleko od ekstrema. Kod nas je udio zaposlenih u javnoj upravi, bez zdravstva i školstva, između 6 i 7 posto. Daleko je to od ekstremnih slučajeva poput Mađarske, Grčke ili Francuske koje se približavaju 10 posto. Znači, tamo je skoro svaki deseti zaposleni zaposlenik javnog sektora.

Ako nije problem u broju zaposlenih, u čemu jest?

Imamo problem s ukupnom masom plaća u tom sektoru i imamo problem s efikasnošću. To su dvije stvari na kojima bi trebalo raditi. Taj sektor, a to se odnosi i na poduzeća u kojima je država većinski vlasnik, tu su prosječne plaće iznad prosjeka ukupne ekonomije. Rasponi su vrlo različiti, ali te diferencije kreću se od 5 pa do 25 posto kad govorimo o prosjecima.

To je zapravo neodrživo. Postavlja se pitanje bi li neka reformska vlada radila tako da smanji prosječne plaće ili poveća raspone tako da dobri menadžeri u javnom sektoru budu nagrađeni, dakle da rasponi plaća budu nešto veći nego što jesu, bi li se fokusirali na neko manje smanjivanje broja zaposlenih kroz prirodni odljev pa kombinirali to s korekcijom plaća, to je druga stvar. Činjenica je da, kad pogledamo masu plaća, znači umnožak prosječne plaće s brojem zaposlenih, tu smo oko 12 posto BDP-a. Tu smo u top 5 u Europi", kaže.

Velimir Šonje prilično nepristrano dijeli kritike i pohvale Nepristranost u kritikama i pohvalama koje Šonje dijeli najbolje se vidjela u obrani mirovina. "Ova Vlada je, po mom mišljenju, ispravno rekla da neće rezati mirovine. Mirovine su naš problem, imamo više od milijun i dvjesto tisuća umirovljenika, izdvajamo negdje oko 11 posto BDP-a za mirovine i zbog demografske slike to je nešto što je neizbježno.

Prosječne mirovine su dovoljno niske da možemo reći da nekog velikog rezanja ne bi trebalo biti. Ali politika je izjednačila obranu rezanja plaća u javnom sektoru s obranom rezanja mirovina. Ako ste slušali retoriku Branka Grčića, a u nekim fazama tu je retoriku preuzimao i Zoran Milanović, kad su rekli da nema novog rezanja pa naveli mirovine i plaće. Plaće su stavljene u rang s mirovinama, to je pogrešno. Ja mislim da je dobro da se mirovine ne smanjuju, ne samo iz socijalnih razloga. To je nekakva domaća potražnja penzionera, oni to sve potroše u zemlji.

Masa plaća

Vratili smo se opet na plaće u javnom sektoru, kako nam Šonje kaže: "Međutim na masi plaća, koja je, ponavljam, pretjerana s oko 12 posto BDP-a, na toj masi plaća su potrebne korekcije. Masa plaća i, naravno, materijalni troškovi, gdje uvijek ima neracionalnog trošenja, to su dvije glavne poluge kroz koje treba raditi fiskalnu prilagodbu. Ova Vlada je počela na materijalnim troškovima nešto raditi u zadnje dvije godine. Doista, njihov udio u BDP-u pada, čak se i apsolutni iznos materijalnih izdataka smanjio. To je tek početak, ali je krenulo. Međutim, na plaćama još uvijek nije napravljeno ono što je trebalo napraviti. Samo da podsjetim na primjer Slovenije, koja ove godine ima ozbiljan ekonomski rast, a koja je do prije dvije godine bila gotovo jednako duboko u krizi kao i mi. Slovenija je prije nekoliko godina poduzela dva reza, 7,5 posto pa dodatnih 2 posto na masi plaća u javnom sektoru. I sve zemlje koje danas imaju ozbiljan rast, Češka, Slovenija, Mađarska, prije nekoliko godina radile su vrlo ozbiljne rezove i u masi plaća u javnom sektoru."

Odmah smo zamijetili da se redom nabrajaju države istočne Europe. Ako se negdje reže, pretpostavljamo da se ima i prostora za rezanje. Ako su sve te države rezale troškove javnog

sektora, postavlja se pitanje postoji li strukturni problem u istočnoj Europi da preplaćujemo zaposlene u javnom sektoru?

Ja bih rekao da da. S tim da to moramo gledati s dvije strane; komparativno, Hrvatska i Slovenija imaju visoke udjele plaća javnog sektora u BDP-u. Ali ne možemo generalizirati, zato što jedna Mađarska, koja ima relativno velik broj ljudi zaposlenih u javnom sektoru, ima obrnutu situaciju, tamo su plaće u javnom sektoru bitno niže od prosječnih plaća u privatnom sektoru. Oni imaju relativno veći broj zaposlenih, ali to više nego kompenziraju bitno nižim plaćama u vladinu sektoru", odgovara Šonje.

Naravno, spomenut je i primjer efikasno uređenih državnih uprava u nordijskim zemljama. Naime, skandinavske zemlje imaju relativno visoke udjele plaća u javnom sektoru u BDP-u, ali oni imaju efikasnu javnu upravu, od sudstva do birokracije. Šonje je naglasio da prave reforme moraju krenuti s dvije strane: "Reforma mora balansirati da se s jedne strane taj trošak učini podnošljivim za ekonomiju, a s druge strane da kroz bolje upravljanje, bolje nagrađivanje ljudi, bolju kontrolu, jasnije postavljanje ciljeva javnu uslugu digne na jednu višu razinu. I to je zapravo bit reforme."

Nedostatak kadra

Prema podacima koje nam je Šonje ispričao, javnom sektoru potrebno je podići učinkovitost. Ako to mogu identificirati ljudi poput Šonje, koji politiku gledaju izvana, zašto ljudi iz javnog sektora ne mogu to isto napraviti. Ako su ljudi iz javnog sektora sposobni identificirati probleme u vlastitom dvorištu, zašto ne rade na rješavanju tih problema. Ako nisu sposobni, zašto ne traže pomoć od nekoga tko je za to sposoban.

Uzevši sve to u obzir, postoji li strukturni otpor uvođenju kontrole kvalitete zaposlenima u javnom sektoru?

"Sigurno. Sigurno da postoji. To vam je kao i u privatnoj firmi pa će se ljudi u početku pokušati oduprijeti nekom novom sustavu izvještavanja, kontrole, mjerenja uspješnosti. To je prirodno da ljudi ne vole da ih netko baš jako promatra i određuje što će raditi. Međutim, to su otpori koji su savladivi ako postoji politička volja i želja da se ta vrsta reforme napravi", kaže.

Što se tiče samog uvođenja kontrole kvalitete, Šonje kaže: "Imate dva uvjeta; prvi je politička volja i želja da se takvo nešto napravi, a drugi su nekakva upravljačka znanja da se to napravi. Mi tu šepamo i po jednoj i po drugoj osnovi.

Poučeni iskustvom upravo smijenjenog predsjednika Uprave ZG Holdinga Fička, zašto bi se stručnjaci upuštali u avanturu upravljanja državnim poduzećima? Na koji način privući stručan kadar u državna poduzeća?

Nemoguće. U našoj trenutnoj političkoj kulturi samo slučajno možete privući kvalitetnog menadžera, stručnjaka. Pogotovo o ovom dijelu u kojem govorimo o javnim poduzećima.

Po javnoj upravi i ministarstvima, tu ćete naći kvalitetnih ljudi i onda uvijek imate onaj sindrom 20/80 u kojem imate 20 posto ljudi koji vuku, koji znaju i kreativni su i to su sjajni ljudi i njih ima. Po javnim poduzećima ćete isto tako naći tu i tamo kvalitetan kadar, međutim suština je u sustavu, a ne pojedincima.

Sustav funkcionira tako da se politika sa svojim imenovanjima koja ovise o političkim vezama i odnosima upliće predubo u cijelu strukturu. Postavlja se pitanje kako naš politički sustav, koji je naviknut na duboku penetraciju politike do najnižih upravljačkih razina, tu može postaviti barijeru. Ali tu smo izišli iz okvira ekonomije, to je više pitanje za politologe i pravnike. Pitanje je kako reći: do neke razine imamo politička imenovanja, sve ostalo je struka, javni natječaji, headhunting.

Evidentno je da je tu suština problema. Ako imate profesionalce zaposlene putem javnog natječaja u Zagrebačkom holdingu, koji je iznimno kompleksna organizacija, pa dajte im bar godinu-dvije dana mira da pokažu mogu li raditi taj posao ili ne mogu. A ne sad promjena jer se nekome ne dopadaju jer nisu iz nečijeg džepa.

Vlada i oporba nemaju jasne ekonomske planove

“Imamo Vladu koja se ne može osobito pohvaliti rezultatima i koja još ne komunicira jasno, ako dobije idući mandat, što bi radila u drugom mandatu. Isto tako imamo oporbu koja je u ekonomskom dijelu prazna, neispisana ploča. Dakle, konkretnih mjera i ideja kako dalje od oporbe se ne može čuti. Sve je na površini, a govori se o jednom programu koji će tek doći, koji rade Nijemci.

Povremeno koalicijski partneri izađu s nečim, kao što je bio Josip Budimir iz HSLŠ-a, pa se onda reterira. Zapravo, i jedni i drugi ostavljaju dojam da nemaju jasnu viziju ili ih kriju namjerno. Koji je smisao demokracije ako od naroda taktički krijete što namjeravate napraviti?”

Jaz u korist javnog sektora nije samo pitanje plaća

Autor: Jadranka Dozan

Kreću razgovori sa socijalnim partnerima

Potpuniji uvid otvorio bi i pitanje prikrivenih isplata plaća

Vlada radi na novom sustavu plaća u javnom sektoru, potvrdili su ovih dana potpredsjednik Vlade Branko Grčić i ministar Mirando Mrsić.

Naglasili su kako se na to ide u prvom redu da bi se nagradilo nabolje zaposlenike u sustavu. Medijske napise da će s tim zakonskim paketom doći i ukidanje dodatka na staž (0,5 posto), uvođenje sustava platnih razreda te sustav ocjenjivanja za isplate stimulacija Grčić je nazvao spekulacijama, a ministar Mrsić rekao je da ovih dana počinju razgovori sa socijalnim partnerima o novom zakonu o plaćama u javnim službama. On se, kaže, nada da će se njime omogućiti da u državi konačno imamo jednaku plaću za jednaki rad, jer je intencija novog modela da se konačno uredi da npr. tajnice ili administrativni radnici u cijelom sustavu imaju jednaku plaću, a ne da u nekim agencijama te plaće budu duplo veće nego u drugom dijelu sustava.

Rezultat svega zacijelo bi trebalo biti i smanjenje jaza plaća u javnom i privatnom sektoru u dijelu koji nije objašnjiv razlikama u obrazovnoj strukturi zaposlenih. Prema nalazima analize tih razlika koju su za razdoblje 2000.-2012. napravili istraživači Ekonomskog instituta Danijel Nestić, Ivica Rubil i Iva Tomić, razlika prosječne plaće u korist javnog sektora je s krizom 2008. ipak smanjena. Kad se uzmu u obzir razlike u karakteristikama radnika i radnih mjesta, tzv. prilagođeni jaz plaća 2012. je sugerirao 5-postotnu premiju u korist javnog sektora.

Stručnjaci Instituta upozoravaju i da su se 2013. i 2014. u javnom sektoru dogodile korekcije plaća, ali da su za potpuniji uvid u razlike potrebni detaljni podaci o plaćama i drugim primanjima iz administrativnih baza podataka. Tada bi se, kažu, izbjegle neke slabosti korištenja anketnih podataka. Ali, dodaju, istodobno bi se mogli otvoriti i problemi oko prikrivene isplate plaća, odnosno isplata "na ruke". To je danas očito i veći izvor jaza.

Ekonomski institut: Čeka nas dvije godine stagnacije, rast gospodarstva je prespor

Autor: R. A.

Sažetak prognoza

	2015.	2016.
Rast realnog BDP-a (u %)	0,4	0,9
Rast realnih investicija (u %)	0,5	2,4
Saldo proračuna opće države (ESA 2010 definicija, u % BDP-a)	-5,5	-5,1

Foto: Hina, EI

Najnovije prognoze Ekonomskog instituta, Zagreb upućuju na stagnaciju gospodarstva u 2015. i 2016. godini.

U odnosu na posljednju prognozu iz ožujka, procjena rasta BDP-a za 2015. revidirana je za 0,2 postotna boda naviše i sada iznosi 0,4 posto, dok je procjena rasta BDP-a za 2016. također nešto povoljnija nego ranije i iznosi 0,9 posto. Osnovni razlog promjene prognoza nalazi se u reviziji BDP-a za 2013. i 2014. godinu, prema kojoj su investicije i uvoz promijenili trend iz padajućeg u rastući, a i izvoz je rastao brže od ranije procjene. U skladu s time, promijenili smo i prognoze za te tri sastavnice BDP-, poručuju s Ekonomskog instituta.

Skromni rast

Doprinosi rastu ponešto su izmijenjeni u odnosu na ranije prognoze pa se zbog naznaka oporavka na tržištu rada ove godine očekuje pozitivan doprinos osobne potrošnje, rast od 0,1 posto u odnosu na prošlu godinu. U 2016. očekuje se nastavak rasta osobne potrošnje, od i dalje skromnih 0,3 posto.

"Naša prethodna prognoza pada investicija od -1,5 posto u 2015. značajno je promijenjena te sada predviđamo rast investicija od 0,5 posto, ponajviše zbog ubrzanog povećanja uvoza kapitalne opreme te pozitivnih naznaka u sektoru građevine. Iduće godine moguć je daljnji oporavak investicija, rast od 2,4 posto u odnosu na prethodnu godinu, uz uvjet oporavka investicija u privatnom sektoru, ostvarivanja nekih od najavljenih investicijskih projekata te poboljšane apsorpcije fondova EU-a.", stoji u priopćenju EI-a.

Zbog nadolazećih parlamentarnih izbora, u 2015. očekuje se pad državne potrošnje manji od planiranog, na razini od -0,3 posto, dok u prvoj godini mandata nove Vlade očekujemo konsolidaciju javnih financija i daljnji pad državne potrošnje od -1,4 posto.

Neto izvoz i dalje će pozitivno doprinosti rastu, ali nešto slabije nego prethodnih godina, jer će uvoz ubrzati rast u 2016. godini zbog nešto snažnijeg oporavka domaće potražnje. Većinu neizvjesnosti koje mogu utjecati na točnost naših prognoza ove će godine uzrokovati neizvjesnost oko nastavka nedavno opaženog rastućeg trenda investicija, kao i nadolazeći parlamentarni izbori i politika koju provodi trenutna Vlada. Pokaže li se da je nedavni rast investicija bio tek privremenog karaktera, moguće je da se naše prognoze daljnjeg rasta investicija već u ovoj godini ne ostvare.

Iako je Vlada pod velikim pritiskom Europske komisije za provođenje fiskalne konsolidacije (u okviru Procedure prekomjernog deficita i Europskog semestra), posljednji signali iz Bruxellesa upućuju na to da se Europska komisija prema zemljama članicama neće odnositi previše strogo, što znači da Vlada u izbornoj ili predizbornoj godini neće biti sklona ozbiljnijoj fiskalnoj konsolidaciji i većim reformskim potezima. U skladu s time, u ovoj godini izgledan je deficit proračuna opće države na razini nešto nižoj od one iz 2014. godine, odnosno na razini od 5,5 posto BDP-a. U 2016. moguća je značajnija fiskalna konsolidacija koja bi deficit mogla svesti na nešto nižu razinu od 5,1 posto BDP-a.

Prognoze upućuju na stagnaciju

Najnovije prognoze zagrebačkog Ekonomskog instituta, koje su objavljene u novom broju publikacije Croatian Economic Outlook Quarterly, upućuju na stagnaciju (premda se radi o rastu, ovako niske stope rasta BDP-a, posebice ukoliko se ponavljaju kroz dulje razdoblje, klasificiraju se kao ekonomska stagnacija) gospodarstva u 2015. i 2016. godini.

U odnosu na posljednju prognozu iz ožujka, procjena rasta BDP-a za 2015. revidirana je za 0,2 postotna boda naviše i sada iznosi 0,4 posto.

Procjena rasta BDP-a za 2016. također je nešto povoljnija nego ranije i iznosi 0,9 posto.

Osnovni razlog promjene prognoza nalazi se u reviziji BDP-a za 2013. i 2014. godinu, prema kojoj su investicije i uvoz promijenili trend iz padajućeg u rastući, a i izvoz je rastao brže od ranije procjene. U skladu s time, Ekonomski institut promijenio je i prognoze za te tri sastavnice BDP-a.

Doprinosi rastu ponešto su izmijenjeni u odnosu na ranije prognoze pa se zbog naznaka oporavka na tržištu rada ove godine očekuje pozitivan doprinos osobne potrošnje, rast od 0,1 posto u odnosu na prošlu godinu.

U 2016. očekuje se nastavak rasta osobne potrošnje, od i dalje skromnih 0,3 posto. Prethodna prognoza pada investicija od -1,5 posto u 2015. značajno je promijenjena te sada institut predviđa rast investicija od 0,5 posto, ponajviše zbog ubrzanog povećanja uvoza kapitalne opreme te pozitivnih naznaka u sektoru građevine.

Iduće godine moguć je daljnji oporavak investicija, rast od 2,4 posto u odnosu na prethodnu godinu, uz uvjet oporavka investicija u privatnom sektoru, ostvarivanja nekih od najavljenih investicijskih projekata te poboljšane apsorpcije fondova EU-a.

Zbog nadolazećih parlamentarnih izbora, u 2015. očekuje se pad državne potrošnje manji od planiranog, na razini od -0,3 posto, dok u prvoj godini mandata nove Vlade institut očekuje konsolidaciju javnih financija i daljnji pad državne potrošnje od -1,4 posto.

U ovoj godini izgledan je deficit proračuna opće države na razini nešto nižoj od one iz 2014., odnosno na razini od 5,5 posto BDP-a. U 2016. moguća je značajnija fiskalna konsolidacija koja bi deficit mogla svesti na nešto nižu razinu od 5,1 posto BDP-a.

EKONOMSKI INSTITUT

Nema nade za jači preokret: Hrvatska će stagnirati 2015. i 2016.

Autor: tportal.hr/Hina

Ekonomski institut, Zagreb (EIZ) blago je povećao prognoze rasta BDP-a u ovoj i idućoj godini pa sada za 2015. predviđa rast BDP-a od 0,4 posto, a za 2016. za 0,9 posto, napominjući kako njegove najnovije prognoze upućuju na stagnaciju gospodarstva u ovoj i sljedećoj godini

Izvor: Pixsell Damir Spehar; autor: Damir Spehar

Iako se radi o rastu, ovako niske stope rasta BDP-a, pogotovo ako se ponavljaju kroz dulje razdoblje, klasificiraju se kao ekonomska stagnacija, pojašnjavaju analitičari EIZ-a u priopćenju u povodu objavljivanja novog broja publikacije Croatian Economic Outlook Quarterly.

U odnosu na posljednju prognozu EIZ-a iz ožujka, procjena rasta BDP-a za 2015. revidirana je za 0,2 postotna boda naviše, na 0,4 posto, dok je procjena rasta BDP-a za 2016. od 0,9 posto također nešto povoljnija nego ranije (u ožujku je prognoza bila rast za 0,8 posto).

Osnovni razlog promjene prognoza, navode analitičari EIZ-a, nalazi se u reviziji BDP-a za 2013. i 2014. godinu, prema kojoj su investicije i uvoz promijenili trend iz padajućeg u rastući, a i izvoz je rastao brže od ranije procjene. U skladu s time, analitičari su promijenili i prognoze za te tri sastavnice BDP-a.

"Doprinosi rastu ponešto su izmijenjeni u odnosu na ranije prognoze pa se zbog naznaka oporavka na tržištu rada ove godine očekuje pozitivan doprinos osobne potrošnje, rast od 0,1 posto u odnosu na prošlu godinu. U 2016. očekuje se nastavak rasta osobne potrošnje, od i dalje skromnih 0,3 posto", procjenjuju analitičari EIZ-a.

Prethodna prognoza EIZ-a o padu investicija od 1,5 posto u 2015. značajno je promijenjena te sada predviđaju rast investicija od 0,5 posto, ponajviše zbog ubrzanog povećanja uvoza kapitalne opreme te pozitivnih naznaka u sektoru građevine.

Dodaju kako je iduće godine moguć daljnji oporavak investicija, rast od 2,4 posto u odnosu na prethodnu godinu, uz uvjet oporavka investicija u privatnom sektoru, ostvarivanja nekih od najavljenih investicijskih projekata te poboljšane apsorpcije fondova EU-a.

Zbog nadolazećih parlamentarnih izbora, u 2015. očekuje se pad državne potrošnje manji od planiranog, na razini od 0,3 posto, dok u prvoj godini mandata nove Vlade u EIZ-u očekuju konsolidaciju javnih financija i daljnji pad državne potrošnje od 1,4 posto.

Predviđaju da će neto izvoz i dalje pozitivno doprinosti rastu, ali nešto slabije nego prethodnih godina, jer će uvoz ubrzati rast u 2016. godini zbog nešto snažnijeg oporavka domaće potražnje.

Većinu neizvjesnosti koje mogu utjecati na točnost njihovih prognoza ove će godine uzrokovati neizvjesnost oko nastavka nedavno opaženog rastućeg trenda investicija, kao i nadolazeći parlamentarni izbori i politika koju provodi trenutna Vlada. Pokaže li se da je nedavni rast investicija bio tek privremenog karaktera, moguće je da se prognoze daljnjeg rasta investicija već u ovoj godini ne ostvare, napominju iz EIZ-a.

Iako je Vlada pod velikim pritiskom Europske komisije za provođenje fiskalne konsolidacije (u okviru Procedure prekomjernog deficita i Europskog semestra), posljednji signali iz Bruxellesa upućuju na to da se Europska komisija prema zemljama članicama neće odnositi previše strogo, što znači da Vlada u izbornoj ili predizbornoj godini neće biti sklona ozbiljnijoj fiskalnoj konsolidaciji i većim reformskim potezima, smatraju u EIZ-u.

U skladu s time, navode kako je u ovoj godini izgledan deficit proračuna opće države na razini nešto nižoj od one iz 2014. godine, odnosno na razini od 5,5 posto BDP-a. U 2016. moguća je značajnija fiskalna konsolidacija koja bi deficit mogla svesti na nešto nižu razinu od 5,1 posto BDP-a.

PROGNOZA EKONOMSKOG INSTITUTA:

'Investicije će ove godine rasti za 0,5 posto, a iduće za još 2,4 posto'

Autor: Vecernji.hr

U 2016. očekuje se nastavak rasta osobne potrošnje, od i dalje skromnih 0,3 posto

Foto: Damir Špehar/PIXSELL

Najnovije prognoze Ekonomskog instituta Zagreb upućuju na stagnaciju gospodarstva u 2015. i 2016. godini. U odnosu na posljednju prognozu iz ožujka, procjena rasta BDP-a za 2015. revidirana je za 0,2 postotna boda naviše i sada iznosi 0,4 posto, dok je procjena rasta BDP-a za 2016. također nešto povoljnija nego ranije i iznosi 0,9 posto.

Osnovni razlog promjene prognoza nalazi se u reviziji BDP-a za 2013. i 2014. godinu, prema kojoj su investicije i uvoz promijenili trend iz padajućeg u rastući, a i izvoz rastao brže od ranije procjene.

– Naša prethodna prognoza pada investicija od -1,5 posto u 2015. značajno je promijenjena te sada predviđamo rast investicija od 0,5 posto, ponajviše zbog ubrzanog povećanja uvoza kapitalne opreme te pozitivnih naznaka u sektoru građevine. Iduće godine moguć je daljnji oporavak investicija, rast od 2,4 posto u odnosu na prethodnu godinu, uz uvjet oporavka investicija u privatnom sektoru, ostvarivanja nekih od najavljenih investicijskih projekata te poboljšane apsorpcije fondova EU-a – stoji u prognozi Ekonomskog instituta.

U 2016. očekuje se nastavak rasta osobne potrošnje, od i dalje skromnih 0,3 posto.

Zbog nadolazećih parlamentarnih izbora, u 2015. očekuje se pad državne potrošnje manji od planiranog, na razini od -0,3 posto, dok u prvoj godini mandata nove Vlade očekujemo konsolidaciju javnih financija i daljnji pad državne potrošnje od -1,4 posto. Neto izvoz i dalje će pozitivno doprinositi rastu, ali nešto slabije nego prethodnih godina, jer će uvoz ubrzati rast u 2016. godini zbog nešto snažnijeg oporavka domaće potražnje.

Gospodarstvo je presporo, čeka nas dvije godine stagnacije

Autor: Poslovni.hr/Hina

Ekonomski institut, Zagreb (EIZ) blago je povećao prognoze rasta BDP-a u ovoj i idućoj godini pa sada za 2015. predviđa rast BDP-a od 0,4 posto, a za 2016. za 0,9 posto, napominjući kako njegove najnovije prognoze upućuju na stagnaciju gospodarstva u ovoj i sljedećoj godini

Foto: Zeljko Lukunic/PIXSELL

Ekonomski institut, Zagreb (EIZ) blago je povećao prognoze rasta BDP-a u ovoj i idućoj godini pa sada za 2015. predviđa rast BDP-a od 0,4 posto, a za 2016. za 0,9 posto, napominjući kako njegove najnovije prognoze upućuju na stagnaciju gospodarstva u ovoj i sljedećoj godini.

Iako se radi o rastu, ovako niske stope rasta BDP-a, pogotovo ako se ponavljaju kroz dulje razdoblje, klasificiraju se kao ekonomska stagnacija, pojašnjavaju analitičari EIZ-a u priopćenju u povodu objavljivanja novog broja publikacije Croatian Economic Outlook Quarterly.

U odnosu na posljednju prognozu EIZ-a iz ožujka, procjena rasta BDP-a za 2015. revidirana je za 0,2 postotna boda naviše, na 0,4 posto, dok je procjena rasta BDP-a za 2016. od 0,9 posto također nešto povoljnija nego ranije (u ožujku je prognoza bila rast za 0,8 posto).

Osnovni razlog promjene prognoza, navode analitičari EIZ-a, nalazi se u reviziji BDP-a za 2013. i 2014. godinu, prema kojoj su investicije i uvoz promijenili trend iz padajućeg u rastući, a i izvoz je rastao brže od ranije procjene. U skladu s time, analitičari su promijenili i prognoze za te tri sastavnice BDP-a.

"Doprinosi rastu ponešto su izmijenjeni u odnosu na ranije prognoze pa se zbog naznaka oporavka na tržištu rada ove godine očekuje pozitivan doprinos osobne potrošnje, rast od 0,1 posto u odnosu na prošlu godinu. U 2016. očekuje se nastavak rasta osobne potrošnje, od i dalje skromnih 0,3 posto", procjenjuju analitičari EIZ-a.

Prethodna prognoza EIZ-a o padu investicija od 1,5 posto u 2015. značajno je promijenjena te sada predviđaju rast investicija od 0,5 posto, ponajviše zbog ubrzanog povećanja uvoza kapitalne opreme te pozitivnih naznaka u sektoru građevine.

Dodaju kako je iduće godine moguć daljnji oporavak investicija, rast od 2,4 posto u odnosu na prethodnu godinu, uz uvjet oporavka investicija u privatnom sektoru, ostvarivanja nekih od najavljenih investicijskih projekata te poboljšane apsorpcije fondova EU-a.

Zbog nadolazećih parlamentarnih izbora, u 2015. očekuje se pad državne potrošnje manji od planiranog, na razini od 0,3 posto, dok u prvoj godini mandata nove Vlade u EIZ-u očekuju konsolidaciju javnih financija i daljnji pad državne potrošnje od 1,4 posto.

Predviđaju da će neto izvoz i dalje pozitivno doprinositi rastu, ali nešto slabije nego prethodnih godina, jer će uvoz ubrzati rast u 2016. godini zbog nešto snažnijeg oporavka domaće potražnje.

Većinu neizvjesnosti koje mogu utjecati na točnost njihovih prognoza ove će godine uzrokovati neizvjesnost oko nastavka nedavno opaženog rastućeg trenda investicija, kao i nadolazeći parlamentarni izbori i politika koju provodi trenutna Vlada. Pokaže li se da je nedavni rast investicija bio tek privremenog karaktera, moguće je da se prognoze daljnjeg rasta investicija već u ovoj godini ne ostvare, napominju iz EIZ-a.

Iako je Vlada pod velikim pritiskom Europske komisije za provođenje fiskalne konsolidacije (u okviru Procedure prekomjernog deficita i Europskog semestra), posljednji signali iz Bruxellesa upućuju na to da se Europska komisija prema zemljama članicama neće odnositi previše strogo, što znači da Vlada u izbornoj ili predizbornoj godini neće biti sklona ozbiljnijoj fiskalnoj konsolidaciji i većim reformskim potezima, smatraju u EIZ-u.

U skladu s time, navode kako je u ovoj godini izgledan deficit proračuna opće države na razini nešto nižoj od one iz 2014. godine, odnosno na razini od 5,5 posto BDP-a. U 2016. moguća je značajnija fiskalna konsolidacija koja bi deficit mogla svesti na nešto nižu razinu od 5,1 posto BDP-a.

EIZG: Hrvatsko gospodarstvo stagnira

Autor: banka.hr

Ekonomski institut, Zagreb procjenjuje rast BDP-a za 2015. na 0,4 posto, što je 0,2 postotna boda više u odnosu na prognozu iz ožujka. Procjena rasta za 2016. također je nešto povoljnija i iznosi 0,9 posto

Najnovije prognoze Ekonomskog instituta, Zagreb upućuju na stagnaciju^[1] gospodarstva u 2015. i 2016. godini. U odnosu na posljednju prognozu iz ožujka, procjena rasta BDP-a za 2015. revidirana je za 0,2 postotna boda naviše i sada iznosi 0,4 posto, dok je procjena rasta BDP-a za 2016. također nešto povoljnija nego ranije i iznosi 0,9 posto.

Osnovni razlog promjene prognoza nalazi se u reviziji BDP-a za 2013. i 2014. godinu, prema kojoj su investicije i uvoz promijenili trend iz padajućeg u rastući, a i izvoz je rastao brže od ranije procjene. U skladu s time, Ekonomski institut, Zagreb je promijenio i prognoze za te tri sastavnice BDP-a.

Sažetak prognoza		
	2015	2016
Rast realnog BDP-a (u %)	0,4	0,9
Rast realnih investicija (u %)	0,5	2,4
Saldo proračuna opće države (ESA 2010 definicija, u % BDP-a)	5,5	5,1

Doprinosi rastu ponešto su izmijenjeni u odnosu na ranije prognoze pa se zbog naznaka oporavka na tržištu rada ove godine očekuje pozitivan doprinos osobne potrošnje, rast od 0,1 posto u odnosu na prošlu godinu. U 2016. očekuje se nastavak rasta osobne potrošnje, od i dalje skromnih 0,3 posto.

"Naša prethodna prognoza pada investicija od -1,5 posto u 2015. značajno je promijenjena te sada predviđamo rast investicija od 0,5 posto, ponajviše zbog ubrzanog povećanja uvoza kapitalne opreme te pozitivnih naznaka u sektoru građevine", kaže u priopćenju EIZG.

Iduće godine moguć je daljnji oporavak investicija, rast od 2,4 posto u odnosu na prethodnu godinu, uz uvjet oporavka investicija u privatnom sektoru, ostvarivanja nekih od najavljenih investicijskih projekata te poboljšane apsorpcije fondova EU-a.

[i] Iako se radi o rastu, ovako niske stope rasta BDP-a, pogotovo ukoliko se ponavljaju kroz dulje razdoblje, klasificiraju se kao ekonomska stagnacija.

Zbog nadolazećih parlamentarnih izbora, u 2015. očekuje se pad državne potrošnje manji od planiranog, na razini od -0,3 posto, dok u prvoj godini mandata nove Vlade analitičari EIZG-a očekuju konsolidaciju javnih financija i daljnji pad državne potrošnje od -1,4 posto.

Neto izvoz i dalje će pozitivno doprinosti rastu, ali nešto slabije nego prethodnih godina, jer će uvoz ubrzati rast u 2016. godini zbog nešto snažnijeg oporavka domaće potražnje.

"Većinu neizvjesnosti koje mogu utjecati na točnost naših prognoza ove će godine uzrokovati neizvjesnost oko nastavka nedavno opaženog rastućeg trenda investicija, kao i nadolazeći parlamentarni izbori i politika koju provodi trenutna Vlada. Pokaže li se da je nedavni rast investicija bio tek privremenog karaktera, moguće je da se naše prognoze daljnjeg rasta investicija već u ovoj godini ne ostvare", navodi se u priopćenju.

Iako je Vlada pod velikim pritiskom Europske komisije za provođenje fiskalne konsolidacije (u okviru Procedure prekomjernog deficita i Europskog semestra), posljednji signali iz Bruxellesa upućuju na to da se Europska komisija prema zemljama članicama neće odnositi previše strogo, što znači da Vlada u izbornoj ili predizbornoj godini neće biti sklona ozbiljnijoj fiskalnoj konsolidaciji i većim reformskim potezima. U skladu s time, u ovoj godini izgledan je deficit proračuna opće države na razini nešto nižoj od one iz 2014. godine, odnosno na razini od 5,5 posto BDP-a.

U 2016. moguća je značajnija fiskalna konsolidacija koja bi deficit mogla svesti na nešto nižu razinu od 5,1 posto BDP-a.

Analitičari EIZG-a ističu kako su proučavali promjene BDP-a i njegovih komponenti koje je donijela revizija Državnog zavoda za statistiku provedena za 2013. i 2014. godinu. Na temelju revizije, njihova očekivanja povezana s investicijama i vanjskom trgovinom sada su donekle optimističnija i sugeriraju brži oporavak tih sastavnica BDP-a.

'Rast u 2015. bolji od očekivanja, no to je i dalje samo stagnacija'

Autor: Ana Blašković

Prognoze su korigirane zbog revizija BDP-a za 2013. i 2014. prema kojima su investicije i uvoz rasli

Pokaže li se da je rast investicija bio tek privremen, prognoze padaju u vodu (FOTOLIA)

Ekonomski institut blago je povećao prognoze gospodarskog rasta na 0,4 posto BDP-a ove godine, a premda ekonomija nakon šest godina klizanja pokazuje blage znakove oporavka, radi se u najboljem slučaju o stagnaciji. Više optimizma stručnjaci s Kennedyjeva trga ne očekuju ni 2016. za koju prognoziraju tek 0,9 posto rasta.

"Iako se radi o rastu, ovako niske stope, pogotovo ako se ponavljaju kroz dulje razdoblje, klasificiraju se kao ekonomska stagnacija", stoji u priopćenju Ekonomskog instituta povodom najnovije publikacije Croatian Economic Outlook Quarterly. Prognoze su korigirane zbog revizija BDP-a za 2013. i 2014. prema kojima su investicijama i uvozu trend promijenjen u uzlazni, a i izvoz je rastao brže od ranije procjene, napominju u EIZG-u.

Upitne investicije

Na krilima promjena poreza na dohodak i smirivanja na tržištu rada blago se oporavila osobna potrošnja. Svoj obol tom oporavku tek bi trebali dati otpisi dugova te najavljeni osobni bankrot pa u EIZG-u prognoziraju njezin rast 0,1 posto ove te 0,3 posto iduće godine. Kad je u pitanju potrošnja države većih iznenađenja nema: u zadnja dva kvartala prošle godine porasla je po 0,3 posto pa usporila na 0,2 posto u prvom 2015.

Tradicionalna darežljivost novcem poreznih obveznika uoči izbora, ohrabrena odlukom Bruxellesa da ne traži dodatne rezove, rezultirala je blagom revizijom godišnjih očekivanja o državnoj potrošnji na -0,3 posto. Nakon izbora mogle bi uslijediti 'hrabrije reforme' s dugačkog spiska te donijeti 1,4-postotni rez u 2016. Na polju investicija nema znakova snažnijeg oporavka, no prethodna prognoza o padu od 1,5 posto više ne stoji. U prvom kvartalu nastavljen je pad od 0,4 posto na godišnjoj razini, no u usporedbi sa prethodnim

tromjesečjem bilježi se 2,5 posto rasta što je najveći kvartalni skok od početka krize, djelomično i zbog pozitivnih trendova u građevini.

Računajući na nastavak tih trendova uz glađe povlačenje europskog novca, u Institutu sada očekuju da bi ulaganja mogla rasti 0,5 posto ove pa skočiti na 2,4 posto u 2016. godini No, "pokaže li se da je nedavni rast investicija bio tek privremenog karaktera, moguće je da se prognoze već u ovoj godini ne ostvare", oprezni su u očekivanjima.

Dug bez kontrole

Svoj pozitivni efekt na ekonomiju nastavlja izvoz s 3,8 posto rasta, ali efekt je slabiji nego ranije jer će oporavkom potražnje uvoz s 3,3 posto u 2016. godini ubrzati. Bez kontrole je javni dug koji strmo raste; u 2015. će dosegnut 90 posto BDP-a, a iduće 94 posto, dok će se deficit budžeta istodobno smanjiti s 5,5 na 5,1%.

NAJNOVIJE PROGNOZE EKONOMSKOG INSTITUTA

Stagnacija gospodarstva i u 2015. i 2016. godini

Autor: Z. Rupčić

Foto: Davor Puklavec/PIXSELL

Najnovije prognoze Ekonomskog instituta Zagreb upućuju na stagnaciju gospodarstva u 2015. i 2016. godini. Naime, kako pojašnjavaju, iako se radi o rastu, ovako niske stope rasta BDP-a, pogotovo ako se ponavljaju dulje razdoblje, klasificiraju se kao ekonomska stagnacija.

U odnosu na posljednju prognozu iz ožujka, procjena rasta BDP-a za 2015. revidirana je za 0,2 postotna boda navije i sada iznosi 0,4 posto, dok je procjena rasta BDP-a za 2016. također nešto povoljnija nego ranije i iznosi 0,9 posto. "Osnovni razlog promjene prognoza nalazi se u reviziji BDP-a za 2013. i 2014. godinu, prema kojoj su investicije i uvoz promijenili trend iz padajućeg u rastući, a i izvoz je rastao brže od ranije procjene. U skladu s time, promijenili smo i prognoze za te tri sastavnice BDP-a. Doprinosi rastu ponešto su izmijenjeni u odnosu na ranije prognoze pa se zbog naznaka oporavka na tržištu rada ove godine očekuje pozitivan doprinos osobne potrošnje, rast od 0,1 posto u odnosu na prošlu godinu. U 2016. očekuje se nastavak rasta osobne potrošnje, od i dalje skromnih 0,3 posto. Naša prethodna prognoza pada investicija od -1,5 posto u 2015. značajno je promijenjena te sada predviđamo rast investicija od 0,5 posto, ponajviše zbog ubrzanog povećanja uvoza kapitalne opreme te pozitivnih naznaka u sektoru građevine", navode iz Ekonomskog instituta.

Dodaju i kako je iduće godine moguć daljnji oporavak investicija, rast od 2,4 posto u odnosu na prethodnu godinu, uz uvjet oporavka investicija u privatnom sektoru, ostvarivanja nekih od najavljenih investicijskih projekata te poboljšane apsorpcije fondova EU-a.

- Većinu neizvjesnosti koje mogu utjecati na točnost naših prognoza ove će godine prouzročiti neizvjesnost oko nastavka nedavno opaženog rastućeg trenda investicija, kao i nadolazeći parlamentarni izbori i politika koju provodi trenutna vlada. Pokaže li se da je nedavni rast investicija bio tek privremenog karaktera, moguće je da se naše prognoze daljnjeg rasta investicija već u ovoj godini ne ostvare - zaključili su iz Ekonomskog instituta.

ZBOG NADOLAZEĆIH IZBORA PAD DRŽAVNE POTROŠNJE

- Zbog nadolazećih parlamentarnih izbora, u 2015. se očekuje pad državne potrošnje manji od planiranog, na razini od -0,3 posto, dok u prvoj godini mandata nove vlade očekujemo konsolidaciju javnih financija i daljnji pad državne potrošnje od -1,4 posto. Netoizvoz i dalje će pozitivno pridonositi rastu, ali nešto slabije nego prethodnih godina, jer će uvoz ubrzati rast u 2016. godini zbog nešto snažnijeg oporavka domaće potražnje, navode iz Ekonomskog instituta.

U državnim tvrtkama plaće za trećinu više nego u privatnim

Autor: Jadranka Dozan

U slučaju državnih tvrtki više plaće u odnosu na privatni sektor mnogo su manje objašnjive obrazovanjem

Najviše su plaće u energetici, IT-u i financijskom sektoru (FOTOLIA)

Razine plaća u privatnim nasuprot državnim tvrtkama često su predmet polemika, a najnoviji prilog za njih stigao je iz Fine.

Stotinjak tisuća zaposlenih u tvrtkama u državnom vlasništvu za svoj je rad lani u prosjeku dobivalo više od trećine više mjesečne neto plaće u odnosu na zaposlene kod privatnih poslodavaca, pokazuje Finina analiza financijskih izvještaja poduzetnika (obveznika poreza na dobit, bez banaka i osiguranja). Kod blizu 900 državnih 'poduzetnika' prosječna je plaća stotinjak tisuća zaposlenih iznosila 6234 kune, dok je oko 650 tisuća zaposlenika kod 102.000 privatnih poduzetnika u prosjeku bila 4529 kuna.

Na razini svih poduzetnika prosjek je bio 4878 kuna. Dok su privatne tvrtke razinom plaća ovaj put bile 7,2 posto ispod prosjeka, one u mješovitom vlasništvu prosjek su malo podigle jer je oko 75.000 zaposlenih u 'mješovitim' tvrtkama lani imalo 6100 kuna plaće, odnosno tek malo niže od 'čisto' državnih tvrtki. Kako ističu analitičari Fine, najmanje obračunate plaće bile su kod malih i ujedno najbrojnijih poduzetnika (4063 kune). Istodobno, kod srednjih su bile 7,4% iznad prosjeka, a s gotovo 6000 kuna prosječne plaće veliki su poduzetnici od prosjeka odskakali gotovo 23 posto.

Finina analiza, na žalost, ne bavi se specifičnostima, odnosno razlikama između tih skupina poduzetnika u pogledu obrazovne strukture, broja radnih sati i slično. No, ako je suditi prema nedavno objavljenu radu stručnjaka Ekonomskog instituta na tu temu, razlike između privatnog i javnog sektora u udjelima viših stupnjeva obrazovanja daleko su izraženije kad je posrijedi 'uži' javni sektor (školstvo, zdravstvo) dok državna poduzeća ne odstupaju previše udjelom obrazovanijih u odnosu na privatna.

Uz to, prema EIZ-u, u privatnom se sektoru za plaću u prosjeku radi više sati. Nasuprot tome, računa se da je praksa prikrivenih isplata učestalija kod (malih) privatnih poduzetnika, no pouzdanih podataka nema. Kako bilo, najviše su plaće u nekoliko djelatnosti u kojima je država vlasnički jako prisutna. Prednjače dva energetska biznisa, nafta i struja, a slijede ih IT i financijski sektor te nekretninski biznis.

POJAVLJIVANJE ZNANSTVENIKA INSTITUTA U MEDIJIMA

STRUČNI TIM

Predsjednica osnovala Vijeće za gospodarska pitanja. Evo tko će sjediti u njemu

Autor: Vecernji.hr

Gospodarsko vijeće će povremeno u svoj rad uključivati i mnoge druge analitičare i stručnjake, kako bi se stanje, ali i posebice moguća rješenja, mogli sagledati iz različitih perspektiva

Foto: Boris Scitar/Vecernji list/PIXSELL

Predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović, kako je to i najavila na konferenciji „Zaposlimo Hrvatsku“, donijela je Odluku kojom je osnovala Vijeće za gospodarska pitanja. Tako će u navedenom Vijeću biti okupljeni čelnici važnih gospodarskih institucija, udruga, sveučilišta, ali i medija. Na taj način Predsjednica je oformila stručni tim za rasprave o pojedinim pitanjima iz područja gospodarskih politika u svrhu pripreme odgovarajućih podloga i analiza te pružanja strateških platformi za davanje odgovora na vitalna pitanja gospodarskog razvitka Republike Hrvatske.

Gospodarsko vijeće će povremeno u svoj rad uključivati i mnoge druge analitičare i stručnjake, kako bi se stanje, ali i posebice moguća rješenja, mogli sagledati iz različitih perspektiva.

Članovima Vijeća za gospodarska pitanja imenovani su:

Za predsjednika Vijeća imenovan je predstojnik Ureda predsjednice Republike Hrvatske Domagoj Juričić, a članovima Vijeća imenovani su:

- Mato Brlošić, predsjednik Hrvatske poljoprivredne komore
- Luka Burilović, predsjednik Hrvatske gospodarske komore
- Dragutin Ranogajec, predsjednik Hrvatske obrtničke komore
- Darinko Bago, predsjednik Hrvatskih izvoznika
- Gordana Deranja, predsjednica Hrvatske udruge poslodavaca
- Mladen Fogec, predsjednik Udruženja stranih ulagača u Hrvatskoj

- Davor Huić, izvršni direktor Udruge poreznih obveznika Lipa
- Davorin Štetner, predsjednik Hrvatske mreže poslovnih anđela
- prof. dr. sc. Heri Bezić, dekan Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci
- prof. dr. sc. Vladimir Cini, dekan Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku
- prof. dr. sc. Željko Garača, dekan Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Splitu
- prof.dr.sc. Lajoš Žager, dekan Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- dr. sc. Dubravka Jurlina Alibegović, ravnateljica Ekonomskog instituta
- dr. sc. Sanda Čorak, ravnateljica Instituta za turizam
- Miodrag Šajatović, glavni urednik poslovnog tjednika LIDER
- Mislav Šimatović, glavni urednik Poslovnog dnevnika.

Predsjednikom Vijeća imenovan je Domagoj Juričić, predstojnik Ureda predsjednice Republike, a tajnikom Vijeća Marko Jurčić, savjetnik Predsjednice Republike za gospodarstvo.

Predsjednica Republike osnovala Vijeće za gospodarska pitanja

Autor: Poslovni.hr/Hina

Predsjednica Republike Kolinda Grabar-Kitarović osnovala je u srijedu Vijeće za gospodarska pitanja koje čini 16 članova

Foto: Robert Anić / Pixsell

Predsjednica Republike Kolinda Grabar-Kitarović osnovala je u srijedu Vijeće za gospodarska pitanja koje čini 16 članova, čelnika gospodarskih institucija, udruga, sveučilišta i medija, predsjednikom Vijeća imenovala je predstojnika Ureda predsjednice Domagoja Juričić, a tajnikom Vijeća svojega savjetnika za gospodarstvo.

Predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović donijela je Odluku kojom je osnovala Vijeće za gospodarska pitanja u kojemu će biti okupljeni čelnici važnih gospodarskih institucija, udruga, sveučilišta ali i medija. Na taj način predsjednica je oformila stručni tim za rasprave o pojedinim pitanjima iz područja gospodarskih politika u svrhu pripreme odgovarajućih podloga i analiza te pružanja strateških platformi za davanje odgovora na vitalna pitanja gospodarskog razvitka Republike Hrvatske. Gospodarsko vijeće Predsjednice će povremeno u svoj rad uključivati i mnoge druge analitičare i stručnjake, kako bi se stanje ali i posebice moguća rješenja mogla sagledati iz različitih perspektiva, priopćeno je iz Ureda predsjednice RH.

Članovima Vijeća za gospodarska pitanja imenovani su: Mato Brlošić, predsjednik Hrvatske poljoprivredne komore; Luka Burilović, predsjednik Hrvatske gospodarske komore; Dragutin Ranogajec, predsjednik Hrvatske obrtničke komore; Darinko Bago, predsjednik Hrvatskih izvoznika; Gordana Deranja, predsjednica Hrvatske udruge poslodavaca; Mladen Fogec, predsjednik Udruženja stranih ulagača u Hrvatskoj; Davor Huić, izvršni direktor Udruge poreznih obveznika Lipa; Davorin Štetner, predsjednik Hrvatske mreže poslovnih anđela; prof.dr.sc. Heri Bezić, dekan Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci; prof.dr.sc. Vladimir Cini, dekan Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku; prof.dr.sc. Željko Garača, dekan Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Splitu; prof.dr.sc. Lajoš Žager, dekan Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu; dr.sc. Dubravka Jurlina Alibegović, ravnateljica Ekonomskog instituta; dr.sc. Sanda Čorak, ravnateljica Instituta za turizam; Miodrag Šajatović, glavni urednik poslovnog tjednika LIDER; Mislav Šimatović, glavni urednik Poslovnog dnevnika.

Predsjednikom Vijeća imenovan je Domagoj Juričić, predstojnik Ureda predsjednice Republike, a tajnikom Vijeća Marko Jurčić, savjetnik Predsjednice Republike za gospodarstvo, navodi se u priopćenju koje je potpisao glasnogovornik Ureda predsjednice Republike Luka Đurić.

VELIKA ANALIZA

Stručnjaci: Oprez s kupnjom dionica autocesta!

Autor: Frenki Laušić

Rezolutno obećanje Siniše Hajdaša Dončića, ministra prometa, o tome da će godišnji profit Hrvatskih autocesta – Održavanje i naplata cestarina (HAC-ONC) nakon restrukturiranja i privatizacije 60 posto dionica inicijalnom javnom ponudom (IPO) iznositi najmanje 1,3 milijarde kuna godišnje, te istodobni poziv građanima da sudjeluju u IPO-u HAC-ONC-a krajem godine, jer će povrat na kapital iznositi osam do deset posto, izazvalo je veliko zanimanje u javnosti i struci.

Naime, povrat na kapital od osam do deset posto godišnje je oko četiri do pet puta veći u odnosu na dobit što je donosi oročeni novac u bankama, a ministar ističe kako je riječ o sigurnom povratu ulaganja.

Stanić: Što će biti s PDV-om?

Mijat Stanić, predsjednik Nezavisnog sindikata cesta, rekao nam je kako bi bilo neozbiljno komentirati takvu izjavu ministra prije negoli se dobiju barem osnovni podaci iz modela privatizacije.

– Ne znamo hoće li HAC-ONC plaćati PDV ili neće, iako je poznato da sadašnji koncesionari ne plaćaju PDV, a to je krupna stavka.

No, i u slučaju da HAC-ONC neće plaćati PDV, te uz ogradu kako ne znamo i neke druge stavke koje mogu značajno utjecati na profit kompanije, čini mi se da je ministar dao malo preoptimističnu brojku. To vrijedi pogotovo zbog toga jer ministar nije uključio porez na dobit koji tvrtka mora platiti, kao ni mogući porez na dividendu za veće ulagače – ističe Stanić.

Prema njegovim riječima, prihodi HAC-ONC-a, ako zbrojimo planirane prihode HAC-a i Autoceste Rijeka–Zagreb za ovu godinu od cestarina i iznajmljivanja objekata, iznose oko dvije milijarde kuna. Operativni troškovi, uključujući i plaće, na razini su od oko 900 milijuna kuna. To bi, pod tim uvjetima, značilo profit od oko 1,1 milijardu kuna u idućim godinama.

– Pri tome operativnim troškovima treba oduzeti vjerojatno smanjenje mase plaća zbog mogućih otpuštanja, ali i dodati investiranje u strojeve za naplatu cestarina koji će zamijeniti radnike zaposlene na naplati cestarina. Dakle, nije da je ministrova najava profitabilnosti buduće tvrtke sasvim promašena, ali je ipak, čini

mi se, dijelom preoptimistična – rekao nam je Stanić, dodajući i da u projekciju rashoda Ministarstva prometa vjerojatno nije ušla pojačana potreba za redovnim održavanjem autocesta i objekata na njoj.

Grubišić: Državi treba velika uplata

– Proteklih godina se vrlo malo ulagalo i radilo na održavanju autocesta jer se očekivao dolazak koncesionara, pa tek predstoji značajnije ulaganje u tom dijelu – smatra Stanić, čiji će se sindikat svim pravnim sredstvima boriti protiv privatizacije HAC-ONC-a.

Damir Novotny, nezavisni konzultant i ekonomski strateg Hrvatske seljačke stranke, rekao nam je kako je najveća mana ministrove računice u tome što ne uzima u obzir amortizaciju objekata pod upravljanjem HAC-ONC-a.

– Kada se u računicu uvrsti ispravna amortizacija, povrat na kapital ispada mnogo manji – rekao nam je Novotny, tvrdeći kako je Vladin plan za koncesioniranje autocesta bio mnogo bolji od prodaje HAC-ONC-a.

Mihaela Grubišić Šeba, znanstvena suradnica Ekonomskog instituta, postavlja pitanje zašto HAC-ONC ide u privatizaciju ako će biti tako profitabilan i tko će onda otplaćivati dugove koji ostaju u bilanci HAC-a.

– Dugove će, dakle, opet plaćati država, odnosno svi porezni obveznici putem HAC-a koji ostaje u vlasničkoj strukturi HAC-ONC-a. Što se rasporeda dugova tiče, nema razlike između prethodnog i ovog modela monetizacije duga, jer država pošto-poto želi ubrati jednokratnu koncesijsku ili privatizacijsku naknadu, pri čemu nije svjesna da na ovakav način u budućnosti može imati velikih problema u otplati preostalog duga nastalog izgradnjom autocesta.

Izbacivanjem dugova iz bilance HAC-ONC-a, ovo društvo postaje profitabilno s privatizacijom ili bez nje. S aspekta struke i zdrave logike, korak koji mora prethoditi privatizaciji je podizanje vrijednosti trgovačkog društva koje se prodaje, radi maksimizacije njegove prodajne cijene – napominje Mihaela Grubišić Šeba, dodajući kako ni to u ovom slučaju ne rješava temeljni problem – golemu zaduženost operatera autocesta.

Sva dobit bi se isplaćivala

– Sve vrijeme trajanja najava o monetizaciji ili privatizaciji nije se učinilo ništa na restrukturiranju dugova i ostalog poslovanja HAC-ONC-a, profesionalizaciji upravljanja društvom, te povećanju prihoda koji ne dolazi od cestarina ili trošarina.

Država na taj način priznaje da nema snage to učiniti, već je lakše provesti računovodstveno preknjižavanje obveza, zadržati tri pravne osobe umjesto jedne i onda privatizirati profitabilno društvo. Jednak efekt država bi postigla emisijom obveznica s fiksnom kamatnom stopom, pri čemu bi jamčila prinos investitorima. Nije profesionalno obećavati investitorima određeni prinos na dionicu u budućnosti, jer na visinu prinosa utječu brojni faktori, od mikroekonomskih, preko makroekonomskih do političkih rizika.

I dividendni prinos i prinos na kapitalni dobitak podložni su stalnim promjenama, pri čemu i oporezivanje dobitaka igra značajnu ulogu u neto zaradi investitora.

Dionice nisu isto što i obveznice u kojima je prinos jamčen određenim iznosom kamate, jer cijenu dionica određuje tržište, a odluku o dividendi donosi skupština trgovačkog društva – tvrdi znanstvena suradnica Ekonomskog instituta.

Službeni podaci o planu poslovanja HAC-a u planu za 2014. govore kako amortizacija imovine iznosi oko 4,3 posto ukupnih troškova, pa se čini da argument Novotnyja o problemu amortizacije ne drži vodu, osim ako HAC pogrešno i neprikladno prikazuje amortizaciju.

Kada je riječ o isplati dividende HAC-ONC-a, iz Ministarstva su već poručili kako bi se zakonskim prijedlogom riješilo da tvrtka mora svake godine u potpunosti isplaćivati dobit.

Na plaće HAC-a je u 2014. otišlo 372 milijuna kuna od 727 milijuna ukupnih rashoda. Kada se zbroje planirani operativni troškovi HAC-a i ARZ-a za 2014., dobije se brojka od 921 milijun kuna, pri čemu su plaće iznosile 519 milijuna kuna, troškovi redovnog održavanja 266 milijuna kuna, a ostali troškovi 134 milijuna kuna.

Manje zaposlenih, više tehnike

Pritom su prihodi od naplate cestarina planirani na razini od 1,93 milijarde kuna, a prihodi od iznajmljivanja objekata na razini od oko 60 do 70 milijuna kuna, dakle ukupno oko dvije milijarde kuna.

To otprilike odgovara onome što je kazao i Stanić, s tim da on tvrdi kako će moguće smanjivanje troškova zaposlenih u prvim godinama biti "kompenzirano" troškovima kupnje strojeva za naplatu cestarine, te da će biti potrebno pojačati redovno održavanje autocesta.

Valja kazati i kako je potrebno očekivati povećanje cestarine u visini godišnje inflacije, pa će se za toliko povećavati i godišnji prihodi HAC-ONC-a.

HAC će i dalje ostati vlasnik 40 posto HAC-ONC-a, ali ubuduće neće upravljati autocestama, nego će biti zadužena za moguće nove investicije, a i ostaje joj preostali dug.

Uglavnom, ako budući privatni vlasnici HAC-ONC-a budu mnogo efikasnije upravljali HAC-ONC-om, moguće je da će profit biti na razini ministrove najave, ali kako je kazala Mihaela Grubišić Šeba, treba biti vrlo oprezan pri dugoročnim investicijskim odlukama.

Stoga svaki građanin koji namjerava ulagati u HAC-ONC treba zatražiti mišljenje stručnog investicijskog savjetnika i dobro odvagati argumente "za i protiv" ulaganja u dionice HAC-ONC-a.

O uspješnosti prodaje ovisi cijena vožnje

Neovisno o uspješnosti IPO modela, Vlada RH paralelno provodi restrukturiranje HAC-ONC-a te razrađuje modele refinanciranja duga HAC-a i ARZ-a, te su u tom smjeru započeti razgovori s razvojnim bankama.

U Ministarstvu navode da se trošarine na autoceste neće podizati ako IPO bude uspješan, a u suprotnom slučaju možemo očekivati povećanje trošarina. Prema neslužbenim stajalištima iz Ministarstva, to bi povećanje moglo iznositi maksimalno do deset lipa, no po mišljenju Slavka Linića, povećanje bi trebalo tada dosegnuti najmanje 40 lipa po litri goriva.

NA ŠTO HAC TROŠI PRIHOD (podaci za 2014.)

51 posto za plaće

32,2 posto čine materijalni troškovi (materijal i usluge za održavanje, energija, ostale usluge i ostali vanjski troškovi)

4,3 posto amortizacija imovine

5,9 posto ostali troškovi (naknade troškova radnicima, reprezentacija, članarine, arbitražni, sudski i javnobilježnički troškovi i sl.)

2,1 posto vrijednosno usklađivanje i rezerviranje za sudske sporove, jubilarne nagrade radnicima, otpremnine za redovne mirovine

2,7 posto ostali poslovni rashodi

1,8 posto financijski rashodi Društva (zatezne kamate, kamate na kredit za restrukturiranje, tečajne razlike)

Ministar očekuje uplatu 10 milijardi kuna

Ministar Siniša Hajdaš Dončić navodi kako od prodaje 60 posto dionica HAC-ONC-a očekuje oko 1,3 milijarde eura, dakle oko deset milijardi kuna, čime bi se podmirio dio duga HAC-a od četiri milijarde eura, koji je u stvari država preuzela na sebe u okviru HAC-a.

Što je sporno:

1. Hoće li HAC-ONC plaćati PDV
2. Je li u izračun uključen porez na dobit tvrtke
3. Što je s mogućim porezom na dividendu za veće ulagače
4. Treba uzeti u obzir skora veća ulaganja u održavanje autocesta
5. Je li u izračun uključena realna amortizacija objekata
6. Dugovi autocesta 'izlaze' iz HAC-ONC i preuzimaju ih porezni obveznici
7. Koliko će biti vrijednost kupljenih dionica odlučit će tržište

MJERE ZAPOŠLJAVANJA

Za javne radove 220 milijuna, traje borba tko će dobiti više

Autor: Ljubica Gatarić

Plan je Vlade da ove godine zaposli 9800 radnika, interes puno veći

Ilinka Zrno, Tihana Crnogaj i Đurđica Pavičić alata su se primile 1. travnja, a odložit će ga 1. listopada (Foto: Davor Javorović/Pixsell)

U smjernicama za provedbu aktivne politike zapošljavanja Vlada je predvidjela da će ove godine putem javnih radova zaposliti 9800 nezaposlenih, za što se planira izdvojiti oko 220 milijuna kuna. Rekordna je to svota novca dosad predviđena za taj oblik zapošljavanja, a sredstva će se osigurati iz hrvatskog proračuna, Europske garancije za mlade i Europskog socijalnog fonda. Javni su radovi postali jedna od traženijih mjera iz širokog spektra državnih mjera za zapošljavanje, a posebno ove godine nakon što je Vlada odlučila uz 400 kuna naknade za prijevoz isplatiti i do sto posto bruto plaće (3553 kune) šest do 12 mjeseci.

Stranke agitiraju

Javne radove organiziraju lokalne jedinice, udruge građana, neprofitne ustanove i slično i na njima je trenutačno zaposleno 4909 radnika, što je polovica planiranog broja u ovoj godini. Načelnik slavonske općine Podgorač Goran Đanić požalio se da već 45 dana čeka odgovor na prijedlog svoje općine da mu se odobri zapošljavanje 134 dugotrajno nezaposlene osobe. Đanić nije jedini koji pritišće državu jer su se zbog parlamentarnih izbora načelnici općina i gradonačelnici rastrčali po svojim mjestima kako bi prije izbora zaposlili što više ljudi.

Pogorač, primjerice, ima 500 nezaposlenih osoba, a Đanić je zatražio zeleno svjetlo da svakog četvrtog među njima zaposli na javnim radovima. U agitiranje se uključila i stranačka infrastruktura pa tako dolazi i do tipično naših situacija da načelnik općine ide od kuće do kuće i nagovara ljude da prihvate javne radove, a oni nakon toga zovu zavode za zapošljavanje i mole da ih se skine s liste jer imaju privatnih planova i obveza. Hrvatska će ove godine za sve aktivne mjere zapošljavanja potrošiti oko milijardu kuna, polovicu iz hrvatskog proračuna, a drugi dio financirat će se iz europskih fondova pa svi programi prolaze dodatne revizije i kod kuće i u Bruxellesu.

Bolje za starije

Hrvatska uz Grčku prednjači po broju nezaposlenih u Europskoj uniji, koja će sufinancirati programe sa 1,85 milijardi eura do 2020. Javni su radovi prijašnjih godina bili kraći i nezaposleni su u prosjeku dobivali desetak tisuća kuna. Iva Tomić s Ekonomskog instituta ističe da su primjereni za starije radnike, dok je kod mladih bolje ulagati u dodatna znanja i vještine. Primjerice, 2012. i 2013. godine tek svaki deseti nezaposleni koji je radio na javnim radovima uspio se nakon toga zaposliti, dok se nakon stručnog osposobljavanja mladih vrlo brzo zaposli svaki drugi.

Dražen Štivić (33) drugi put sudjeluje u javnim radovima (Foto: Vedran Balen)

– Javni su radovi bili jedini spas. Kažem "bili su" jer za ovu smo sezonu prijavili 200 nezaposlenih, no HZZ nam od travnja nije ništa odgovorio, a 400 ljudi proljetos se javilo na natječaj. Sve visi u zraku, ljudi čekaju – kaže načelnik Hrvoje Topalović. Posljednje su im informacije da na njima mogu proći samo građani do 29 godina. Kraj je poznat po drvnoj industriji.

– Preostali su u poljoprivredi i nemamo ništa više – zaključuje Topalović.

Ne smeta ni vrućina

Sjajna smo ekipa. Ništa nam nije teško, radili bismo ovo stalno da se može!

– Nitko ne čisti bankine kao nas tri! – smiju se Ilinka Zrno, Tihana Crnogaj i Đurđica Pavičić dok ispod njihovih ruku "leti" trava. Dvije čiste korove, treća maše metlom kako bi odmah sve izgledalo što urednije. S osmijehom dolaze na posao, a jedine su žene koje u javnim radovima u Valpovu rade, kažu, "na ulici".

– Ništa nam nije teško! Ekipa je sjajna, nigdje takve nema! – zadovoljne su. Ilinka Zrno, 50-godišnja domaćica, prvi je put u javnim radovima. Suprug joj je dobio otkaz nakon 31 godinu staža u kombinatu Belišće. Imaju troje djece, a najmlađi sin, 25-godišnjak, živi s njima. – Zbog jednog tjedna koji je odradio suprug nije imao uvjete za javne radove pa sam uskočila ja – kaže Ilinka. Kolegi joj Ivici Bošnjaku drugo je ljeto u javnim radovima. Pet je godina ovaj dimnjačar bez posla: – Sa 36 godina staža završio sam na ulici. Bio sam višak. Nezaposlena je i supruga, a sin ima 19 godina i ide u školu. Jedva preživljavamo, ni sami ne znamo kako.

Alata su se naši sugovornici uhvatili 1. travnja, a odložit će ga 1. listopada. Na posao dolaze u 7, odlaze u 15 sati. Plaća im je 2400 kuna.

– Bilo bi sjajno kada bih mogla ostati za stalno – kaže Ilinka.

– Ništa nam ne smeta, ni vrućina. Samo nas komarci malo napadaju, ali branimo se – kaže Tihana Crnogaj. (slš)

Malo je vruće, ali...

Krčim korov i održavam zelenilo za 2500 kuna, ali zadovoljan sam

Ovo mi je drugi put da sudjelujem u javnim radovima i zadovoljan sam. Radimo na krčenju korova i održavanju zelenih površina, odnosno sve što nam kažu. Nema odbijanja – kaže Dražen Štivić (33) iz Slavonskog Broda. Radovi su počeli u ponedjeljak i trajat će idućih pet mjeseci. Zasad, kaže, nije previše naporno iako zna biti malo nezgodno i vruće kada u podne “upeče” sunce. Plaća je 3000 kuna bruto, od čega će mu na kraju, kad sve poplaća, ostati 2500 kuna. Nije puno, ali i to će mu itekako pomoći u punjenju tankog kućnog budžeta. Štivić povremeno radi za nadnicu, ali nikada nije imao stalan posao. Supruga mu je također nezaposlena, a kako im je dijete već napunilo godinu i pol dana, ne prima više ni roditeljsku naknadu. Uza sve su i podstanari pa moraju plaćati i najamninu. Štivić je po struci instalater grijanja, a molbu je predao jer želi i mora raditi. – Danas je jako teško naći bilo kakav posao, osim onih na crno, gdje na kraju ionako ostanesh kratkih rukava – kaže. Na pitanje od čega živi kada nema javnih radova odgovara da mu malo pomaže brat, malo sestra, ali uglavnom se sve svodi na snalaženje. – Ima raznih shema, nedavno sam si sam polijepio pločice u stanu pa sam uštedio na majstoru. Moraš se nekako snaći jer, ako to ne možeš, propao si – kaže Štivić. (vb)

ŠTO KAŽU ANALITIČARI

Ako dođe do bankrota, najveći gubitnik je sama Grčka, za eurozonu nema straha

Autor: Zoran Korda

Nakon propasti nekoliko rundi pregovora, katastrofični scenarij izlaska Grčke iz eurozone sve je vjerojatniji. Ostala je još samo jedna šansa za sprečavanje bankrota, a to je izvanredni summit šefova država ili vlada eurozone koji će se održati u ponedjeljak

Izvor: Reuters Reuters Yannis Behrakis; autor: Reuters Yannis Behrakis

Ako se ni u ponedjeljak na najvišoj političkoj razini ne postigne dogovor, nastupa crni scenarij koji će, prema mišljenju stručnjaka, najviše pogoditi samu Grčku.

Analitičari Saxo banke procjenjuju da će, u slučaju da Grčka ne plati dospjele dugove, Europska središnja banka 20. srpnja zaustaviti program održavanja likvidnosti (ELA program) što će dovesti do nacionalizacije već bankarskog sektora. Time bi nastupio i konačni razlaz Grčke s eurom, odnosno, zloglasni Grexit.

Izlazak Grčke iz eurozone i povratak na drahmu, kratkoročno će sigurno izazvati kaos. Uz kolaps bankarskog sustava koji će morati sanirati država, neminovno nastupa duboka recesija s dramatičnim padom BDP-a, zaposlenosti i realnih plaća. Napuštanjem eura i vraćanjem drahme u monetarni sustav, grčko gospodarstvo bi u stvari moralo krenuti od nule.

U Saxo banci procjenjuju da bi nakon napuštanja monetarne unije i vraćanja na drahmu, Grčka mogla provesti devalvaciju između 50 i 70 posto, što bi kratkoročno dovelo do duboke recesije. Primjerice, nakon sličnih događaja Argentina je imala recesiju od 11 posto i izvjesno je očekivati slične brojke i u Grčkoj.

Analitičarka Maruška Vizek s Ekonomskog instituta upozorava na odgovornost političara za teške posljedice koje će pretrpjeti grčki narod u slučaju Grexita.

'Grčki narod može gorljivo dati mandat stranci koja ne želi štednju i odbija suradnju s Europskom komisijom, no povlačenjem novca iz banaka, taj isti narod poručuje da je odjednom uvidio da ne vjeruje da takva politika može polučiti pozitivan rezultat za Grčku. Takav rezultat, nažalost vrlo očekivan i vrlo predvidljiv, još jednom pokazuje koliko kratkovidni mogu biti i političari i oni koji ih biraju', ističe Vizek.

Analitičari Saxo banke naglašavaju da je, suprotno razmišljanjima podržavatelja Grexita, monetarna devalvacija samo iluzija i neće omogućiti poboljšanje konkurentnosti. Devalvacija bi eventualno bila

učinkovita da slika grčkog dugovanja nije zasnovana na deficitu. 'Uvoz je, primjerice, tri puta veći od izvoza. U tom kontekstu, devalvacija je samo simbol umiruće ekonomije i samo može dovesti do humanitarne krize kojoj nismo svjedočili još od 1945. godine u Europi', ističe Christopher Dembik, ekonomist Saxo banke.

Kada je riječ o utjecaju bankrota Grčke na Europsku uniju, analitičari ne očekuju značajnije potrese na financijskim tržištima, budući da su gubici na grčkim obveznicama već ukalkulirani. Grčki vjerovnici, među kojima su najveći Njemačka i Francuska, morat će refinancirati novonastale dugove na financijskom tržištu, ali s obzirom na trenutno okruženje s niskim stopama i očekivanu višu stopu inflacije u sljedećim godinama, izostanak povrata duga imat će relativno blag utjecaj na javne financije.

Najteže je procijeniti politički utjecaj Grexita, s obzirom na podijeljenost javnosti u Njemačkoj, Danskoj, Španjolskoj i Finskoj te mogućnost Brexita (izlaska Velike Britanije iz eurozone). Grčko napuštanje eura mogao bi biti okidač koji će uvjeriti EU zajednicu da više nemaju zajedničkog interesa, budućnosti i razloga za održavanje zajedničke valute.

POSJET PREMIJERA TOKIJU

Japan želi ulagati, a Milanović ih mora uvjeriti da neće biti zapreka

Autor: Dragana Radusinović

Japanski investitori u Europi žele ulagati u elektroniku i logistiku, infrastrukturne projekte te obnovljive izvore energije

Thomas Peter/AFP

Iako je Japan jedan od velikih globalnih ulagača koji je s investicijama snažnije zakoračio u Europu, s Hrvatskom ima malo gospodarskih veza.

Japanskih direktnih stranih investicija gotovo da i nema, službena statistika o ulaganjima koja se tiču proizvodnje bilježi samo Yazuki, predstavništvo japanske korporacije koja u svijetu zapošljava 150 tisuća ljudi, a u Hrvatskoj već 16 godina proizvode elektroničke komponente i kableske setove za automobile.

Pregovori o Plominu C

Prije dvije godine otvorili su inženjerski centar na zagrebačkom Žitnjaku za svoje testiranje, a lani je kompanija, prema podacima servisa Poslovna.hr, ostvarila 40 milijuna kuna prihoda i zapošljava 65 ljudi. U Hrvatsku su, prema neslužbenom objašnjenju koje smo dobili, zbog kvalitete inženjerskog obrazovanja, iz istog razloga koji je namamio švedski Ericsson da kupi Nikolu Teslu. Međutim, među inženjerima se može čuti da su hrvatskim fakultetima iz pozicije stranih ulagača sve kvalitetnija konkurencija Rumunji i Bugari. Prošlo ljeto odjeknula je vijest da je velika japanska korporacija Marubeni glavni favorit za gradnju termoelektrane Plomin C kao partner Hrvatske elektroprivrede, ali o tom poslu još se pregovara.

U međuvremenu, Japanci sve više posjećuju Hrvatsku, prema statistici Hrvatske gospodarske komore u sezoni 2013. u Hrvatskoj se odmaralo 160 tisuća Japanaca.

- Sudeći prema onome što ulažu u Europi, japanski su investitori zainteresirani za automobilsku industriju, elektroniku i logistiku, infrastrukturne projekte i obnovljive izvore energije - kaže Mladen Lovrenčić iz tvrtke Arata Biz, konzultant specijaliziran za strana ulaganja.

Nerealizirana obećanja

- Od ostalih azijskih ulagača Japanci se razlikuju po tome što gdje god da ulažu, bitno im je da je neka njihova tvrtka već uložila na to tržište - pojašnjava Lovrenčić te ističe da je Hrvatska Japancima posebno zanimljiva zbog pristupa moru i članstva u EU, pa su bili jako zainteresirani za ulaganje u Luku Rijeka.

- U vrijeme kada sam ja bio u diplomaciji, prije desetak godina, dosta interesa pokazivali su za Rijeku, nudili su ulaganje u zbrinjavanje otpada, ali u to vrijeme nije bilo sluha za tu vrstu suradnje, više od znanja cijenio se, izgleda, novac - kaže Željko Ivanković, dugogodišnji hrvatski diplomat u Japanu.

Lovrenčić dodaje kako su od Luke Rijeka Japanci odustali zbog nerealiziranih obećanja te odugovlačenja s gradnjom brze pruge koja bi povezala Rijeku s Europom.

Sandra Švaljek, znanstvenica s Ekonomskog instituta u Zagrebu, tumači kako japanske ulagače od Hrvatske najviše odbijaju stalne promjene propisa, nepostojanje jasnih pravila poslovanja i ulaganja, od pristupa svim relevantnim informacijama na jednom mjestu do nedovoljne pripremljenosti projekata te nesređeni imovinsko-pravni odnosi.

- Japanci vole da stvari budu unaprijed zadane. Ne vole improvizaciju na svim razinama - kaže Švaljek. Pripadnici azijske kulture vole formu i uređenost, a koliko im je Rijeka kao ulagačka destinacija važna govori činjenica da su tamo otvorili Japanski vrt, što im je bilo simbolički važno. Ipak, kako ističe Lovrenčić, japanskih ulaganja ni u regiji nema puno.

- U Sloveniji je Panasonic kupio Gorenje, Japan Tobacco International uložio je u Srbiji gdje i Panasonic ima nešto proizvodnje, ali istočna Europa, Češka i Slovačka odnijele su najveći dio kolača japanskih ulaganja u Europi dosad - ističe Lovrenčić.

Izbirljivost potrošača

Hrvatska gospodarska komora u svojem kratkom savjetu kad je Japan u pitanju kao prepreku hrvatskom izvozu na japansko tržište navodi oštru konkurenciju i iznimnu izbirljivost japanskih potrošača.

- Tržište se može početi osvajati proizvodima koji su duboko ukorijenjeni u hrvatsku kulturu - preporučuju iz HGK. Iz hrvatskog Jadrana Japanci uvoze tunu. Hrvatska je lani u Japan izvezla robe i usluga u vrijednosti od 48,5 milijuna dolara, a uvezla robu i usluge vrijedne 26,8 milijuna dolara.

Komentar Željka Ivankovića:

Bez posjeta premijera nema biznisa

Kao i svaki drugi potez, posjet premijera Milanovića Japanu na društvenim je mrežama komentiran uglavnom negativno. To je ta "hejterska" priroda interneta. Kritike su prvoloptaške: "premijer se uputio u turizam na državni račun". Mislim, naravno, sasvim suprotno: dobro je da je jedan hrvatski premijer napokon posjetio Japan.

Riječ je o zemlji koja jako drži do forme. Japanska administracija, dakle, drži do posjeta najvišeg predstavnika izvršne vlasti neke zemlje. Na internetskim stranicama njihovog ministarstva vanjskih poslova popisani su svi međusobni službeni posjeti. Već površan pogled na tu kratku povijest, kratku osobito iz japanske perspektive, pokazuje da se nijedan značajan pomak nije dogodio bez formalnog pečata.

U vrijeme lansiranja samurai obveznica (1999.), hrvatski međunarodni ugled bio je vrlo nizak. Unatoč preporukama konzultanata i analitičara, nužno je bilo da se japanskim ulagačima pokaže potpredsjednik Vlade (Borislav Škegro), koji se susreo s guvernerom centralne banke i ministrom financija. Jednako je bilo i sa sljedećim financijskim poslovima. Najveće su japanske banke financirale cestu između Splita i Zagreba (to se manje zna), a tome su također prethodili posjeti službenih izaslanstava.

Do forme, sasvim ozbiljno, drže i japanske kompanije, pa i japanski građani. Nakon službenog posjeta Nippon Keidanrena (njihovog HUP-a), prije desetak godina, koje je istaknulo potencijale suradnje u infrastrukturi, transportu i turizmu, velike su se japanske kompanije angažirale u Luci Rijeka. Taj je posao s Lukom na žalost propao, očito jer je nadmašivao hrvatske (a ne japanske) ambicije i kapacitete.

Milanovićev je posjet Japanu, u sklopu angažmana konglomerata Merubeni u energetici (Marubeni je bio jedan od najvećih uvoznika naše tune), dakle neizbježan dio posla. K tome, Milanović, premijer nove članice EU, susreo se sa Sadakazuom Tanigakijem dugogodišnjim predsjednikom hrvatsko-japanske parlamentarne skupine, koji je i sam 2014. posjetio Hrvatsku, kao ministar pravosuđa. Jako je to značajno, jer je g. Tanigaki glavni tajnik vladajućeg LDP-a. To mjesto, tradicionalno, zauzima jedan od kandidata za budućeg predsjednika stranke, odnosno premijera. Taj susret, dakle, uključuje razmišljanje o razvoju suradnje, o budućnosti.

Hrvatska je mala zemlja. Teško je reći da je u Japanu poznata. I kad su hrvatski sportaši ondje bili najpoznatiji, potkraj devedesetih i početkom dvijetisućitih, broj japanskih turista u Hrvatskoj bio je zanemariv. Sve dok japansko ministarstvo vanjskih poslova, s formalnim približavanjem Hrvatske EU, nije skinulo upozorenje o putovanju u Hrvatsku. Tek od tada, napori veleposlanstva, a osobito turističke zajednice počeli su davati ploda. Na prvi pogled simbolični napori ministarstva kulture da na popis svjetske baštine uvrsti čak sedam hrvatskih lokacija imaju itekakvo ekonomsko značenje. Danas, Hrvatsku godišnje posjećuje stotinjak tisuća Japanaca. Riječ je o jednom od najstarijih naroda na svijetu, koji zna da jedino forma opstaje.

SLABA KUPOVNA MOĆ

NOVO ISTRAŽIVANJE EUROSTATATA OTKRIVA Hrvatska je među jeftinijim zemljama u EU, ali razloga za slavlje baš i nemamo...

Autor: Adriano Milovan

Vlado Kos/CROPIX

Koliko god nama život u Hrvatskoj bio preskup, razina cijena u našoj zemlji, pokazuje novo istraživanje eurostatističara, i dalje je među nižima u EU.

Naime, prema podacima Eurostata, razina cijena potrošačkih roba i usluga u Hrvatskoj lani je bila otprilike za trećinu ispod prosjeka na razini Unije. S cjenovnom razinom od 67 posto, Hrvatska se našla tek na 22. mjestu među 28 članica EU, a niže cijene nego u našoj zemlji bile su samo u Češkoj, Litvi, Mađarskoj, Poljskoj, Rumunjskoj i Bugarskoj. Robe i usluge u ostalim članicama EU, uključujući i susjednu Sloveniju, bile su, u načelu, više nego u nas.

Najdublji džep treba imati u Danskoj, najskupljoj članici Unije, u kojoj razina cijena za 38 posto premašuje prosjek EU, što znači da su troškovi života u njoj dvostruko viši nego u Hrvatskoj. Slično je i u ostalim skandinavskim zemljama, a za njima slijede Velika Britanija i Irska, koja posljednjih godina sve više privlači hrvatske iseljenike.

Unatoč tome, Hrvati nemaju razloga za slavlje. Ako se uzme u obzir dohodak kojim raspolaže prosječno hrvatsko kućanstvo, onda su cijene u nas, upozoravaju stručnjaci, previsoke.

- Cijene u Hrvatskoj su zapravo puno veće nego što bi se očekivalo s obzirom na našu razvijenost - kaže Željko Lovrinčević iz Ekonomskog instituta.

- Privid je da mi stojimo dobro na europskoj cjenovnoj ljestvici. U stvari, stojimo jako loše s obzirom na kupovnu moć naših građana. Prosječna kupovna moć kod nas je nešto iznad 5.000 eura, a prosjek na razini EU je 12.000 eura, dok u Njemačkoj doseže čak 22.000 eura - poručuje Boris Vukelić, trgovac i donedavni predsjednik Ceha trgovaca pri Hrvatskoj obrtničkoj komori (HOK).

Posljedice slabe kupovne moći hrvatskih građana trgovci, ističe Vukelić, svakodnevno osjećaju. Iako posljednjih mjeseci bilježe blagi rast potražnje, ona je i dalje slaba i uglavnom se svodi na kupnju

najosnovnijih proizvoda. Posebno ih brine odljev hrvatskih kupaca prema zemljama u okruženju - Srbiji, BiH i Mađarskoj, u kojima su cijene niže. Taj je trend posebno izražen u Slavoniji.

- Sve se to jako loše odražava na tamošnje trgovce, ali i na državni proračun - ističe Vukelić.

Iako su nam cijene, u načelu, prilično niže od prosjeka Unije, velike su razlike među grupama proizvoda. Tako su primjerice, hrana i bezalkoholna pića, što je i najveća stavka u proračunima hrvatskih obitelji, ovdje samo za desetinu niže od prosjeka EU. Kada se usporede s cijenama u drugim članicama Unije, proizlazi da je hrana u Hrvatskoj tek za nijansu jeftinija nego u znatno razvijenijoj Španjolskoj.

Sličan omjer cijena u Hrvatskoj i EU imaju i prijevozna sredstva, koja su nas za 11 posto ispod prosjeka u EU. Ni odjeća ne odstupa bitnije od prosjeka Unije, budući da je samo za 14 posto jeftinija.

Pojedini proizvodi, poput televizora, DVD playera, kamera, računala i ostalih elektroničkih proizvoda, u Hrvatskoj su čak i skuplji od prosjeka EU, i to za pet posto, pokazuje istraživanje Eurostata. S druge strane, cijene alkohola i duhanskih proizvoda, kao i hotelskih i restoranskih usluga, u Hrvatskoj su i dalje znatno ispod Unijina prosjeka. Upravo bi cijene tih roba i usluga, tvrde analitičari, u budućnosti mogle najviše poskupiti.

- Cijene duhanskih proizvoda, alkohola, elektronike i sličnih roba vjerojatno će nastaviti rasti i usklađivati se s EU-om, prije svega zbog povećanja trošarina. Rast cijena može se očekivati i kod hotelskih i restoranskih usluga, zbog jačanja potražnje i ulaganja u povećanje njihove kvalitete. No, zbog krize i pada standarda, kod drugih roba i usluga teško je očekivati rast - zaključuje Lovrinčević.

Najniže cijene hrane i bezalkoholnih pića u EU ima Poljska, alkohol i cigarete najjeftiniji su u Bugarskoj, odjeća u Mađarskoj, a prijevozna sredstva u Češkoj. Češka i Poljska imaju i najniže cijene elektronike, dok su hotelske i ugostiteljske usluge najjeftinije u Bugarskoj, pokazuje cjenovni 'rengeni' euro-statističara.

Još niže cijene su u zemljama zapadnog Balkana, u kojima one, u načelu, dosežu jedva polovicu prosjeka EU. Znatno jeftinija od EU je i Turska.

Cjenovna slika EU

Najskuplje članice EU u 2014. godini

(razina cijena u odnosu na prosjek EU, EU = 100)

1. Danska: +38%
2. Švedska: +25%
3. Finska: +23%
4. Velika Britanija: +22%
5. Irska: +21%

Najjeftinije članice EU u 2014. godini

(razina cijena u odnosu na prosjek EU, EU = 100)

24. Litva: -36%

25. Mađarska: -43%

26. Poljska: -44%

27. Rumunjska: -46%

28. Bugarska: -52%

Članice EU s najskupljom hranom i bezalkoholnim pićima:

1. Danska: +39% u odnosu na prosjek EU

2. Austrija: +24% u odnosu na prosjek EU

3. Finska: +23% u odnosu na prosjek EU

Članice EU s najjeftinijom hranom i bezalkoholnim pićima:

26. Bugarska: -30% u odnosu na prosjek EU

27. Rumunjska: -32% u odnosu na prosjek EU

28. Poljska: -39% u odnosu na prosjek EU

Članice EU s najskupljim alkoholnim pićima i duhanskim proizvodima:

1. Irska: +70% u odnosu na prosjek EU

2. Velika Britanija: +65% u odnosu na prosjek EU

3. Finska: +36% u odnosu na prosjek EU

Članice EU s najjeftinijim alkoholnim pićima i duhanskim proizvodima:

25. Češka: -28% u odnosu na prosjek EU

26. Rumunjska: -28% u odnosu na prosjek EU

27. Mađarska: -35% u odnosu na prosjek EU

28. Bugarska: -42% u odnosu na prosjek EU

Članice EU u kojima je odjeća najskuplja:

1. Švedska: +21% u odnosu na prosjek EU

2. Danska: +20% u odnosu na prosjek EU

3. Finska: +14% u odnosu na prosjek EU

Članice EU u kojima je odjeća najjeftinija:

26. Poljska: -16% u odnosu na prosjek EU

27. Bugarska: -21% u odnosu na prosjek EU

28. Mađarska: -30% u odnosu na prosjek EU

Članice EU u kojima su elektronički proizvodi najskuplji:

1. Malta: +16% u odnosu na prosjek EU

2. Cipar: +11% u odnosu na prosjek EU

3. Danska: + 9% u odnosu na prosjek EU

Članice EU u kojima su elektronički proizvodi najjeftiniji:

24. Bugarska: - 9% u odnosu na prosjek EU

25. Luksemburg: - 9% u odnosu na prosjek EU

26. Mađarska: - 9% u odnosu na prosjek EU

27. Češka: -15% u odnosu na prosjek EU

28. Poljska: -15% u odnosu na prosjek EU

Članice EU u kojima je najskuplje imati vlastito prijevozno sredstvo:

1. Danska: +51% u odnosu na prosjek EU

2. Nizozemska: +17% u odnosu na prosjek EU

3. Portugal: + 14% u odnosu na prosjek EU

Članice EU u kojima je najjeftinije imati vlastito prijevozno sredstvo:

26. Bugarska: -17% u odnosu na prosjek EU

27. Poljska: - 17% u odnosu na prosjek EU

28. Češka: -25% u odnosu na prosjek EU

Članice EU s najskupljim hotelskim i restoranskim uslugama:

1. Danska: +47% u odnosu na prosjek EU

2. Švedska: +36% u odnosu na prosjek EU

3. Finska: +28% u odnosu na prosjek EU

Članice EU s najjeftinijim hotelskim i restoranskim uslugama:

26. Rumunjska: -48% u odnosu na prosjek EU

27. Mađarska: -49% u odnosu na prosjek EU

28. Bugarska: -54% u odnosu na prosjek EU

Kakva je u 2014. bila cjenovna slika Hrvatske

(u odnosu na prosjek EU, EU = 100):

Razina cijena: 67% prosjeka EU

Pozicija na EU ljestvici cijena: 22. mjesto

Cijene hrane i bezalkoholnih pića: -10% u odnosu na prosjek EU

Cijene alkoholnih pića i duhanskih proizvoda: -23% u odnosu na prosjek EU

Cijene odjeće: -14% u odnosu na prosjek EU

Cijene elektroničke opreme: +5% u odnosu na prosjek EU

Cijene prijevoznih sredstava: -11% u odnosu na prosjek EU

Cijene hotelskih i restoranskih usluga: -28% u odnosu na prosjek EU

Kakva je 2014. bila cjenovna slika kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u EU

(razina cijena u odnosu na prosjek EU, EU = 100)

- Crna Gora: -43% u odnosu na prosjek EU

- Makedonija: -53% u odnosu na prosjek EU

- Albanija: -50% u odnosu na prosjek EU

- Srbija: -47% u odnosu na prosjek EU

- Bosna i Hercegovina: -47% u odnosu na prosjek EU

- Turska: -39% u odnosu na prosjek EU

IZMJENE STRATEŠKOG PLANA

UniCredito planira nadoknaditi manju zaradu na kamatama poskupljenjem bankarskih naknada i provizija?

Autor: Jagoda Marić

Manji prihodi od kamata „pogodili“ su i hrvatske banke, u 2014. taj prihod bio je za milijardu kuna manji nego 2013. i iznosio nešto više od 18,8 milijardi kuna. U 2011. prihod od kamata bio je 21,8 mlrd.

UniCredito prilagođava svoje poslovanje do 2018. godine i traži nove izvore zarade (Foto Arhiv NL)

Talijanska banka UniCredito planira prilagoditi svoje poslovne planove za razdoblje do 2018. godine, kako bi ih uskladila s novim ekonomskim scenarijem i nižim kamatama, najavio je to izvršni direktor te banke Federico Ghizzoni. Iako u UniCredito, vlasniku Zagrebačke banke, još analiziraju pojedine mjere, Hina prenosi da je Ghizzoni, bez otkrivanja previše detalja, iznio mogućnost da banka smanjenje zarade na kamatama pokuša nadoknaditi „smanjenjem troškova, efikasnijom strukturom u pojedinim dijelovima grupe i pojačanim oslanjanjem na naknade i provizije u generiranju prihoda“.

Pokušaj nadoknade

Drugim riječima to bi značilo da će i dalje zbog niskih kamata, zarada od kreditiranja potrošnje biti niža nego ranijih godina, te da će je Grupa pokušati nadoknaditi ubiranjem većih naknada i provizija te smanjenjem troškova, najvjerojatnije onih koji odlaze na zaposlene.

Manji prihodi od kamata „pogodili“ su i hrvatske banke pa je tako u prošloj godini taj prihod u svim bankama bio za milijardu kuna manji nego godinu dana ranije i iznosio je nešto više od 18,8 milijardi kuna. Usporedbe radi, hrvatske su banke u 2011. godini od kamata uprihodovale 21,8 milijardi kuna.

S druge strane, bankama je lani rastao prihod od naknada i provizija za oko 200 milijuna kuna i popeo se na gotovo 4,4 milijarde kuna. U 2011. godini prihod od naknada i provizija bio je tek nešto veći od tri milijarde kuna. Nepoznato je koliko naknada plate građani, a koliko tvrtke.

Procjenjuje se da građani u prosjeku godišnje potroše oko 600 kuna na vođenje kunskog tekućeg i žiroračuna, internetsko i mobilno bankarstvo, kreditne kartice te izvršenje trajnih naloga, ako ne podižu novac na bankomatima drugih banaka jer se i to dodatno naplaćuje.

Na pitanje je li Zagrebačka banka, kao članica UniCredita, već napravila izračune koji se tiču bilo smanjenja troškova bilo povećanja naknada i provizija, iz te domaće banke su nam odgovorili da izmjene Strateškog plana „još nisu službeno objavljene te su u izradi, pa nisu u mogućnosti komentirati naš upit“.

Siguran prihod

Plan UniCredita da smanji troškove poslovanja, ali i poveća bankarske naknada i provizije očekivani je potez za ekonomskog analitičara Željka Lovrinčevića, jer su talijanske banke uglavnom bile fokusirane na potrošnju, a kako ona pada, a padaju i kamate, logično je da banke zarađuju sve manje i da moraju tražiti nove izvore zarade.

– Tržište jugoistočne Europe drže četiri bankarske grupacije i s obzirom na stanje gospodarstva ne očekuje se oporavak potrošnje sljedećih godina, na njoj neće biti moguća zarada veće od one na državnim obveznicama. Vjerojatno će se kroz smanjenje troškova, preko reguliranja plaća i bonusa, te povećanje naknada koje ne ovise isključivo o potrošnji, pokušati nadoknaditi dio zarade. Naknada za vođenje računa ista je koliko god vi novca s tog računa trošili. Uz to, taj je prihod siguran, za razliku od naplate kredita, ističe Lovrinčević. Ako ni to ne popravi zaradu, inozemni vlasnici, napominje Lovrinčević, uvijek se mogu povući s tržišta jugoistočne Europe.

Na pitanje može li regulator, odnosno Hrvatska narodna banka utjecati na visinu naknada, odnosno može li ih ograničiti na neki način, Lovrinčević odgovara da regulator u Hrvatskoj nikada nije ulazio u područje bankarskih naknada, da to ne mora učiniti ni sada, ako banke na taj način odluče nadoknaditi zaradu, te da uvijek može reći da stvar prepušta tržištu.

Kaos u Grčkoj ojačat će franak i produbiti gubitke banaka u RH

Autor: Ana Blašković

Problemi s Grčkom vjetar su u leđa domaćem turizmu, no to je i ujedno i jedini pozitivni efekt

Grčki premijer polako gubi političko uporište, 57 posto Grka podržalo bi mjere štednje (REUTERS)

Sutra bi mogao biti "Dan D" za Grčku, ali i Europu. Ne postigne li dogovor s kreditorima u posljednji trenutak, zemlja pod vodstvom radikalne ljevice Alexisa Tsiprasa ide u bankrot i korak je do izlaza iz eurozone.

Takav povijesni precedan, po nekima i eksperiment, donio bi teško zamislive posljedice ideji ujedinjene Europe, eurozoni u kojoj nije ni predviđeno napuštanje zajedničke valute, ali i periferiji u kojoj je Hrvatska. Kaos u Grčkoj značio bi jednokratni vjetar u leđa domaćem turizmu budući da bi dio europskih turista skrenuo na Jadran, no to je i ujedno i jedini pozitivni efekt, dok oni negativni osjetno prevaguju, kaže ekonomski analitičar Željko Lovrinčević.

Izlazak Grka iz eurozone, za što je već skovana kratica Grexit, zaljuljala bi povjerenje u euro i ojačala švicarski franak. Tečaj franka porastao bi sa sadašnjih 7,25 kuna, čime bi se direktno produbili godišnji gubici banaka koje plaćaju cijenu njegovog fiksiranja, a oni se zasad procjenjuju na oko 400 milijuna kuna. Jači franak zasigurno bi donio i novu dozu nervoze u pregovore Vlade, banaka i HNB-a o trajnom rješenju "švicarca" koje ni dosad nije bilo na vidiku.

Nevolje s frankom samo bi bile dio problema za Banske dvore jer bi se bankrot Grčke i nervoza investitora prelili na rast ukupnih premija rizika prema referentnom njemačkom "Bundu" i posljedično na cijenu koju Hrvatska plaća na dug. "Činjenica je da je većina dosad nije računala da s bankrotom. Sada to više nije izvjesno već, više-manje, ovisi o geopolitičkim stavovima SAD-a. Mogućnost da zemlja u eurozoni bankrotira, znači snažniju diverzifikaciju premija rizika prema zemljama, a ne zaboravite da je Hrvatska druga na listi odmah iza Grčke po vjerojatnosti 'defaulta'", ističe Lovrinčević. Bankrotira li Grčka, postavlja se pitanje zašto ne i neki drugi, poput Portugala, koji se također iznad vode održava umjetno, ali i u pitanje dovodi vjerodostojnost ECB-a i njegove politike kvantitativnog popuštanja koji je i nastao zbog spašavanja eura, dodaje.

Domaći ekonomisti sve češće Hrvatsku uspoređuju s Grčkom smatrajući da je korisno promatrati što se dešava u Ateni. Ekonomist Velimir Šonje na Facebooku je ironično prokomentirao poteze premijera Tsiprasa i ministra financija Varoufakisa, koje je nazvao "salonskim socijalistima koji su iluzije prodali narodu, a sada

mu vraćaju lopticu referendumom i kažu mu, sorry, mi više ne bismo, hajde sada vi". Povukao je i paralelu prema kreatorima domaćih politika: "Naravoučenje za buduće naše Cipriće, Varoufakiće i druge salonske socijaliste: Nemojte se učiti na nama. Recite nam odmah svoje prave namjere. Posjetite pokoje predavanje iz osnova ekonomije, po mogućnosti i iz financija, ako stignete. Budite skromni i sumnjajte u svoja priviđenja".

Grčkoj u utorak 30. lipnja istječe program pomoći, a isti dan na naplatu dolazi 1,5 milijardi dolara tranše MMF-u. I dok se činilo da će višemjesečni pregovori o reformama koje traže kreditori od Grčke kao preduvjet za nasušno potrebnih 15,3 milijarde eura pomoći rezultirati dogovorom, Tsipras je makijavelističkim zaokretom odluku o bailout programu odlučio je prepustiti narodu na referendumu 5. srpnja. Odluka je iznenadila sve u Bruxellesu, posebno, prema Financial Timesu, grčke pregovarače koji o njoj nisu imali pojma, već su bili na pragu dogovora o 8,9 milijardi eura ušteda u 2015. i 2016. godini.

Grčki parlament u nedjelju je odobrio Tsiprasov prijedlog o referendumu sa 179 od 300 glasova. Zahtjeve za uštedama premijer u svom stilu ocijenio je 'uvredljivim ultimatumom', a glasačima sugerirao da na referendumu o bailout glasaju 'protiv' jer će to ojačati poziciju Grčke u pregovorima. Jednostrano napuštanje pregovora i raspisivanje referenduma šefica MMF-a Christine Lagarde komentirala je time da će "narod glasati o prijedlozima koji nakon utorka više neće vrijediti".

Unatoč populizmu koji je Grčku doveo na rub bankrota, Greek Reporter prenio je rezultate ankete koja je pokazala da bi 57 posto Grka ipak glasovalo za mjere štednje. U strahu za štednju, posljednjih tjedana ubrzalo se povlačenje štednje iz grčkih banaka. Europska središnja banka jučer je odbila tamošnjim bankama nove hitne zajmove pa je izvjesno da će u ponedjeljak biti uvedene kapitalne kontrole (li banke neće otvoriti vrata kako bi se izbjegla navala na banke i njihov kolaps).

REAKCIJE IZ RH

Ministar Lalovac: Grčka diže naš turizam i luke

Autor: Valentina Wiesner Mijić

Hrvatska nije ugrožena, banke i tvrtke Grčkoj su izložene minorno

Foto: Patrik Macek/PIXSELL

Aktualni događaji vezani za dužničku krizu u Grčkoj ne mogu imati znatnije izravne učinke na bankovni sustav naše zemlje i na gospodarstvo u cjelini – poručuje Boris Vujčić, guverner HNB-a, napominjući da je izravna izloženost hrvatskih banaka Grčkoj vrlo mala, oko 14 mil. kn u pasivi i manje od milijun kuna u aktivni, a i izravne trgovinske veze relativno su nam slabe: od 2012. do 2014. udio Grčke u hrvatskom izvozu u prosjeku je iznosio 0,9%, u uvozu 0,4%. Dodaje da su zanemarive i izravne financijske veze: potraživanja hrvatskih prema grčkim rezidentima iznose oko 130 tisuća eura, a naše obveze prema njima 74,5 mil. eura.

– Eventualni neizravni učinci, a to su oni povezani s kretanjima na deviznim tržištima i tržištima kapitala, ovisit će o reakcijama tih tržišta kako na trenutačne događaje tako i na ono što će se događati idućih dana. U svakom slučaju, eurozona i gospodarstvo EU u cjelini dočekali su recentni razvoj grčke krize daleko spremniji nego u trenucima njezina izbijanja – smatra Vujčić.

Ministar financija Boris Lalovac također nije zabrinut. Kaže da je vjerojatnost da će hrvatski spreadovi (razlike prinosa hrvatskih obveznica u odnosu na referentne vrijednosnice) rasti jednako kao i kod drugih europskih država te bi eventualni utjecaj mogao biti kratkoročan.

– Još uvijek ne namjeravamo ići na europsko tržište, kunske obveznice refinancirat ćemo na domaćem i ove godine nije upitno financiranje proračuna. A naši spreadovi najviše ovise o našim mjerama, o tome kako ispunjavamo obveze koje traži Europska komisija – ističe ministar Lalovac koji očekuje i pozitivne efekte u turizmu, od preorijentiranja europskih turista na naše more, ali i mogućeg preusmjeravanja pomorskih ruta iz grčkih luka na hrvatske.

– Investitori bi dio prometa mogli preusmjeriti nama, izbjegavajući luke u kojima ne mogu dobiti ni uslugu ni novac. Na tome bi trebalo raditi Ministarstvo prometa – kaže Lalovac.

Što se tiče tečaja kune prema euru, i Lalovac i Vujčić uvjeravaju da nema opasnosti od poremećaja, da će HNB odraditi svoj posao obrane. Željko Lovrinčević, makroekonomski analitičar Ekonomskog instituta Zagreb, poručuje da je grčki slučaj, ako ima išta dobro u njemu, pouka Hrvatskoj o tome što se dogodi nakon godina populizma i neprovođenja reformi. I to u ovom trenutku besplatna. Slaže se da će grčki problemi ići na ruku hrvatskom turizmu.

– No po premiji rizika drugi smo najlošiji u EU nakon Grčke. To znači da će tržište kapitala ići na diversifikaciju i da će se Hrvatskoj spread povećati više nego drugima. Na servisiranje dugova to neće bitno utjecati – kaže stručnjak. Eventualni rast tečaja švicarskog franka, iako ne očekuje da će biti znatan, zbog zamrzavanja će se prebaciti na banke.

– Žalimo Grke, ali su po kupovnoj moći 15 godina ispred nas. Kod nas su u odnosu na Grčku neljudski uvjeti za život – smatra Lovrinčević.